MASTER
NEGATIVE
NO. 94-82115- 8

Author:
Overeem, M. van

Title:
Leerboek van het enkel boekhouden

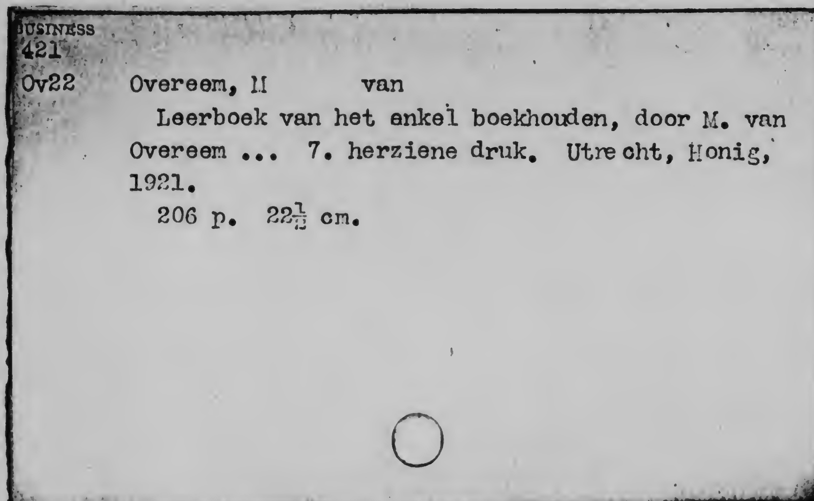
Place:
Utrecht

Date:
1921

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DIVISION

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

ORIGINAL MATERIAL AS FILMED - EXISTING BIBLIOGRAPHIC RECORD

BUSINESS
421
Ov22 Overeem, M van
Leerboek van het enkel boekhouden, door M. van Overeem ... 7. herziene druk. Utrecht, Honig, 1921.
206 p. 22½ cm.

RESTRICTIONS ON USE:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 12:1 IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB

DATE FILMED: 6/9/94 INITIALS: W.W

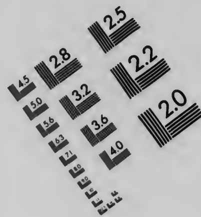
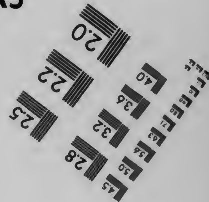
TRACKING # : MSH 01488

FILMED BY PRESERVATION RESOURCES, BETHLEHEM, PA.

2.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

1.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

PM-MGP 13"x18"
METRIC GENERAL PURPOSE TARGET
PHOTOGRAPHIC

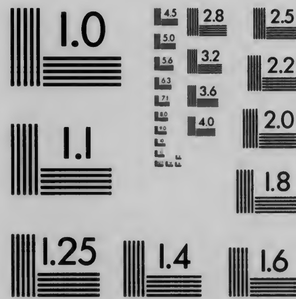

150 mm

100 mm

A5

A4

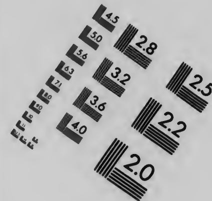
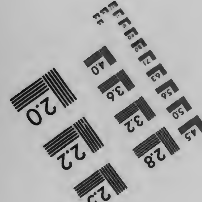
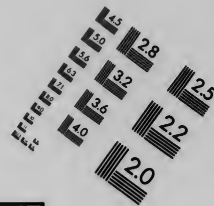
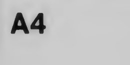

1.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

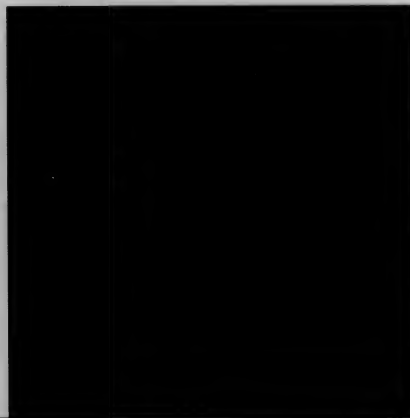
1.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

2.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890

2.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890

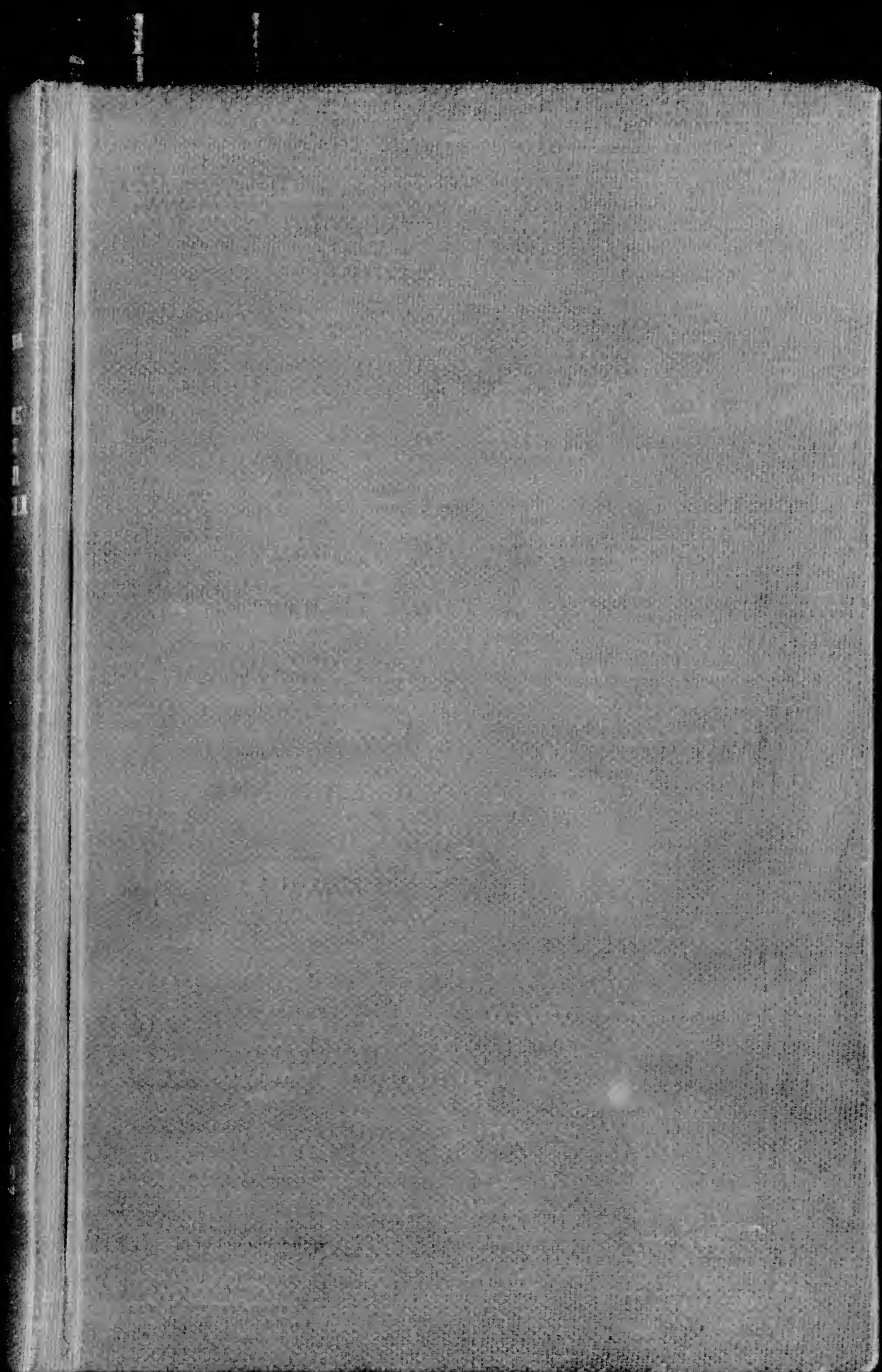
PRECISION[SM] RESOLUTION TARGETS

1303 Geneva Avenue
St. Paul, MN 55119

4.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890

3.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

LEERBOEK VAN HET ENKEL BOEKHOUDEN

LEERBOEK

VAN HET

ENKEL BOEKHOUDEN

DOOR

M. VAN OVEREEM

ACCOUNTANT EN LEERAAR AAN DE HOOGERE HANDELSSCHOOL
TE UTRECHT.

ZEVENDE HERZIENE DRUK.

UTRECHT — H. HONIG — 1921.

N.V. Boek-, Courant- en Steendrukkerij v/h. G. J. Thieme, Arnhem.

VOORBERICHT VOOR DEN EERSTEN DRUK.

Oorspronkelijk was het mijn bedoeling een werkje te schrijven, uitsluitend ten gebruike bij mijn onderwijs in het Boekhouden aan de H. B. S. met 3 j. c. als inleiding voor het onderwijs in dat vak aan de Handelsschool. Met het oog op de weinige litteratuur, die in ons land over Enkel-Boekhouden bestaat, heb ik er een meerdere uitbreiding aan gegeven, waardoor het ook kan dienen voor allen, die een of ander examen in Boekhouden wenschen af te leggen.

Wel wordt de Enkele Methode op de examens meerendeels nog zeer stiefmoederlijk bedeeld, maar er zijn teekenen, die er op wijzen, dat een verandering in dat opzicht niet zal uitblijven.

Voor een groote hoeveelheid oefeningsstof is gezorgd. Voor een deel zijn de opgaven ontleend aan gehouden examens. Meestal moesten ze daar naar de Dubbele Methode bewerkt worden. Voor den studeerende, die ze naar dat systeem reeds heeft uitgewerkt, is het een uitstekende oefening ze ook eens naar de Enkele Methode te maken.

In de meeste dezer opgaven zijn hier en daar min of meer ingrijpende veranderingen aangebracht. Examen-vraagstukken, speciaal over Enkel-Boekhouden, vindt men hoogst zelden. Alleen bij de examens Boekhouden van de Nederlandsche Academie van Accountants komen ze geregeld voor en een groot contingent van deze opgaven is in dit werkje opgenomen.

Ook zijn enkele opgaven ontleend aan „Groot en Enklaar, Boekhouding en Beheer" en aan „F. A. van Suchtelen, Theorie van het Boekhouden."

Voor op- en aanmerkingen, dit werkje betreffende, houd ik mij dringend aanbevolen.

UTRECHT, 1908. M. VAN OVEREEM.

VOORREDE VOOR DEN TWEEDEN DRUK.

In dezen tweeden druk zijn, wat de opgaven betreft, nog al ingrijpende veranderingen aangebracht.

Ook de tekst is hier en daar gewijzigd maar in mindere mate dan de opgaven.

Door een en ander hoop ik, dat het boekje nog aan bruikbaarheid heeft gewonnen. Voor op- en aanmerkingen houd ik mij evenals bij den eersten druk aanbevolen.

M. VAN OVEREEM.

UTRECHT, September 1911.

VOORREDE VOOR DEN DERDEN DRUK.

Met genoegen constateer ik uit het toenemend gebruik van dit Leerboek dat mijn opinie „dat het Enkel-Boekhouden bij het onderwijs dient vooraf te gaan aan de Dubbele-Methode" meer en meer veld wint. Het is m. i. ook niet aan twijfel onderhevig of deze volgorde geeft, zoowel als voorbereiding voor de practijk als voor verdere theoretische studie, de beste resultaten.

In dezen derden druk zijn geen veranderingen van beteekenis aangebracht. Alleen is onder de gemengde vraagstukken een nieuwe, eenigszins gecompliceerde opgave opgenomen voor meergevorderden, speciaal met het oog op de omstandigheid, dat oefeningsmateriaal van deze soort, geschikt voor hen, die studeeren voor M. O. Boekhouden, verre van overvloedig is.

UTRECHT, April 1914. M. VAN OVEREEM.

VOORREDE VOOR DEN VIERDEN DRUK.

Behoudens toevoeging en wijziging van eenige opgaven zijn in dezen druk geen veranderingen van beteekenis aangebracht.

UTRECHT, December 1915. M. VAN OVEREEM.

VOORREDE VOOR DEN VIJFDEN DRUK.

De omstandigheid, dat een veel grootere oplage van dit leerboek thans weer is uitverkocht bewijst ten duidelijkste, dat bij ons Boekhoud-onderwijs de door mij voorgestane volgorde om het Enkel-Boekhouden aan het Dubbel Boekhouden te doen voorafgaan in de laatste jaren in sterke mate veld heeft gewonnen. In dezen 5en druk heb ik zooveel mogelijk rekening gehouden met de talrijke wenschen, speciaal in betrekking tot de opgaven, van diverse collega's. Dientengevolge is nogal een en ander gewijzigd, waardoor het in tegenstelling met de vorige drukken bezwaarlijk wordt dezen nieuwen druk naast vroegere te gebruiken.

Ook met de eischen voor de akte U is rekening gehouden.

UTRECHT, April 1918. M. VAN OVEREEM.

VOORREDE VOOR DEN ZESDEN DRUK.

Deze zesde druk is nagenoeg gelijk aan den vorigen.

UTRECHT, Juni 1919. M. VAN OVEREEM.

VOORREDE VOOR DEN ZEVENDEN DRUK.

In dezen druk zijn geen veranderingen van beteekenis aangebracht.

UTRECHT, Februari 1921. M. VAN OVEREEM.

INHOUD.

HOOFDSTUK I.

INLEIDING.

§ 1. Kooplieden en daden van koophandel.

Bij den tegenwoordigen toestand onzer maatschappij behoort het practisch tot de onmogelijkheden, dat iemand rechtstreeks voorziet in zijn eigen levensbehoeften. De tijden, waarin men zijn eigen graan verbouwde, zijn eigen vruchten kweekte, zijn eigen vee fokte, zelf zijn kleederen vervaardigde, zijn voorbij. Vandaar, dat men tegenwoordig bepaalde groepen van personen aantreft (fabrikanten, landbouwers enz.), die er zich op toeleggen datgene te produceeren, wat ook anderen dan zij zelf noodig hebben. Het door hen geproduceerde moet evenwel gebracht worden onder het bereik der verbruikers. De klasse van personen, die hiervan hun beroep maken, wordt gevormd door de kooplieden.

Kooplieden zijn personen, die daden van koophandel verrichten en daarvan hun gewoon beroep maken. Art 2 W. v. K.

Onder daden van koophandel verstaat de wet in het algemeen het koopen van waren met het doel om deze, hetzij in het groot of in het klein, ruw of bewerkt, weder te verkoopen, hetzij om het gebruik ervan te verhuren. Art. 3. W. v. K.

Wie dus iets koopt voor eigen gebruik, verricht daarmede geen „daad van koophandel". De wet eischt uitdrukkelijk, dat het de bedoeling van den kooper is, het gekochte weder te verkoopen of wel het aan een ander in bruikleen te geven.

Om koopman te zijn in den zin der wet, wordt bovendien vereischt, dat men niet af en toe een daad van koophandel verricht, maar dat men dit geregeld doet, dat men er zijn beroep van maakt. Iemand, die af en toe eens iets hier of daar koopt, met het doel het weer aan den een of ander van zijn kennissen te verkoopen,

---

HOOFDSTUK I.

INLEIDING.

§ 1. Kooplieden en daden van koophandel.

Bij den tegenwoordigen toestand onzer maatschappij behoort het practisch tot de onmogelijkheden, dat iemand rechtstreeks voorziet in zijn eigen levensbehoeften. De tijden, waarin men zijn eigen graan verbouwde, zijn eigen vruchten kweekte, zijn eigen vee fokte, zelf zijn kleederen vervaardigde, zijn voorbij. Vandaar, dat men tegenwoordig bepaalde groepen van personen aantreft (fabrikanten, landbouwers enz.), die er zich op toeleggen datgene te produceeren, wat ook anderen dan zij zelf noodig hebben. Het door hen geproduceerde moet evenwel gebracht worden onder het bereik der verbruikers. De klasse van personen, die hiervan hun beroep maken, wordt gevormd door de kooplieden.

Kooplieden zijn personen, die daden van koophandel verrichten en daarvan hun gewoon beroep maken. Art 2 W. v. K.

Onder daden van koophandel verstaat de wet in het algemeen het koopen van waren met het doel om deze, hetzij in het groot of in het klein, ruw of bewerkt, weder te verkoopen, hetzij om het gebruik ervan te verhuren. Art. 3. W. v. K.

Wie dus iets koopt voor eigen gebruik, verricht daarmede geen „daad van koophandel". De wet eischt uitdrukkelijk, dat het de bedoeling van den kooper is, het gekochte weder te verkoopen of wel het aan een ander in bruikleen te geven.

Om koopman te zijn in den zin der wet, wordt bovendien vereischt, dat men niet af en toe een daad van koophandel verricht, maar dat men dit geregeld doet, dat men er zijn beroep van maakt. Iemand, die af en toe eens iets hier of daar koopt, met het doel het weer aan den een of ander van zijn kennissen te verkoopen,

verricht weliswaar daden van koophandel, maar is geen koopman in den zin der wet.

De bepaling, die wij hierboven gaven van daden van koophandel, is van zeer algemeenen aard. Aangezien het van belang is te allen tijde met zekerheid te kunnen uitmaken, of iemand volgens de wet moet gerekend worden tot de kooplieden, heeft de wetgever nog uitvoerig omschreven, wat tot de daden van koophandel moet gerekend worden. Als zoodanig vermeldt het Wetboek van Koophandel:

1o. den commissiehandel;

2o. alles wat tot den wisselhandel in betrekking staat, zonder onderscheid welke personen zulks ook moge aangaan en hetgeen orderbriefjes betreft, alleenlijk ten opzichte van kooplieden;

3o. de handelingen van kooplieden, bankiers, kassiers, makelaars, houders van administratiekantoren van publieke fondsen, zoo ten laste van het koninkrijk als van vreemde mogendheden, allen in hun betrekking als zoodanig;

4o. alles wat betrekking heeft op aannemingen, op het bouwen, herstellen en uitrusten van schepen, alsmede het koopen en verkoopen van schepen voor de vaart, zoo binnen- als buitenslands;

5o. alle expeditiën en vervoer van koopmanschappen;

6o. het koopen en verkoopen van scheepstuigage en scheepsmondbehoeften;

7o. alle reederijen, verhuringen of bevrachtingen van schepen, mitsgaders bodemerijen en andere overeenkomsten betreffende den zeehandel;

8o. het aangaan van huur van schippers, stuurlieden en scheepsgezellen en hun verbintenissen ten dienste van koopvaardijschepen;

9o. de handelingen van factoors, cargadoors, boekhouders en andere bedienden van kooplieden, ter zake van den handel van den koopman in wiens dienst zij werkzaam zijn;

10o. alle assurantiën.

Uit deze opsomming zal de lezer bemerken, dat het begrip koopman, in wettelijken zin genomen, een veel ruimere beteekenis heeft dan die, welke men gewoon is in het dagelijksch leven daaraan te hechten.

Art. 4 W. v K.

§ 2. Wettelijke verplichting van den koopman om boek te houden.

Niet zonder reden is de wetgever vrij uitvoerig geweest in de

omschrijving van al die handelingen, die tot de rubriek „daden van koophandel" moeten worden gebracht.

Geldt toch in het algemeen in ons land het beginsel, dat alle burgers voor de wet gelijk zijn, dit neemt niet weg, dat er ten opzichte van kooplieden bepalingen zijn gemaakt, die hen, wat aangaat de handelingen hun beroep betreffende, aan den eenen kant meer verplichtingen opleggen, aan den anderen kant ook meer rechten geven dan particulieren.

De hierbedoelde verplichtingen zijn in hoofdzaak de volgende:

1o. Ieder koopman is verplicht dagboek te houden en daarin van dag tot dag, in tijdsvolgorde, zonder witte vakken, tusschenregels of kantteekeningen al zijn handelsvoorvallen aan te teekenen (Art. 6 W. v. K.).

2o. Hij is verplicht de brieven, die hij ontvangt, te bewaren en van diegene, welke hij afzendt een copieboek te houden (id. Art. 7).

3o. Hij is verplicht alle jaren, binnen de zes eerste maanden van het jaar, een staat (inventaris) en balans op te maken, deze in een afzonderlijk daartoe bestemd register in te schrijven en eigenhandig te onderteekenen (id. Art. 8).

Tegenover deze hem bij de wet opgelegde verplichtingen heeft de koopman het recht om zijn boeken, mits deze aan de wettelijke eischen voldoen, als bewijsmateriaal te gebruiken in processen. Zij kunnen dan dienen tot staving van zijn beweringen omtrent den tijd der handeling en der levering, de hoedanigheid, de hoeveelheid en den prijs der goederen, alles evenwel onder bepaalde voorwaarden, die het hier van geen belang is te vermelden.

§ 3. Boekhouden niet alleen verplicht volgens de wet maar ook noodzakelijk.

Het koopmansboekhouden heeft nu in de eerste plaats ten doel te zorgen, dat aan de wettelijke voorschriften wordt voldaan. Maar behalve om deze reden is het voor den koopman ook een gebiedende noodzakelijkheid boek te houden, wanneer hij te allen tijde een behoorlijk overzicht wil hebben over den stand zijner zaken. Hoe zou hij zonder nauwkeurige aanteekeningen kunnen weten van wie hij nog geld te vorderen had wegens gedane leveranties, wie hem geheel, wie hem gedeeltelijk betaald had, welke bedragen hij aan zijn leveranciers was schuldig gebleven, welke goederen hij afgeleverd had en welke nog geleverd moesten worden! Zijn geheugen zou hem

daarbij al spoedig in den steek laten. Behalve dus om te voldoen aan de wettelijke bepalingen, eischt ook het eigenbelang van den koopman, dat hij boek houdt.

Onder de wettelijke bepalingen, hierboven vermeld, is dat van artikel 7 van het Wetboek van Koophandel zóó eenvoudig, dat het geen nadere toelichting behoeft.

Het bewaren van brieven geschiedt meestal in zoogenaamde „brievenordners", waarin zij regelmatig en alphabetisch worden opgeborgen. Onder bepaalde omstandigheden kan een andere manier van opbergen natuurlijk verkieselijker blijken. In iedere zaak bemerkt men al spoedig, welke methode in het gebruik het gemakkelijkst is.

Het copieeren der uitgaande brieven geschiedt thans algemeen door middel van een copieerpers of van doorslagen op de schrijfmachine. Vroeger moesten ze allen worden overgeschreven en had men in een zaak van eenigen omvang alleen hiervoor allicht een paar bedienden noodig. Thans geschiedt dit in een minimum van tijd.

Minder eenvoudig zijn de voorschriften van artikel 6 en artikel 8 van het wetboek van koophandel.

We zullen daarom beginnen met nader toe te lichten hoe een koopman aan deze verplichtingen kan voldoen en welk belang hij daarbij zelf heeft.

Als eerste onderwerp kiezen we artikel 8 en vangen onze beschouwingen aan met een bespreking van inventaris en balans.

Wie wil blijven die moet schrijven!

HOOFDSTUK II.

INVENTARIS EN BALANS.

(1o. Gedeelte).

§ 4. Model van een inventaris.

Wenscht iemand, hetzij koopman of particulier, op zeker oogenblik een overzicht te hebben over zijn vermogen, dan kan hij dit doel bereiken door een nauwkeurige lijst op te maken van zijn bezittingen en schulden.

Onder **bezittingen** heeft men ten eerste te verstaan de stoffelijke zaken, waarvan men de rechtmatige eigenaar is en ten tweede de bedragen, die men nog van anderen te goed heeft (vorderingen). De eerste soort zijn de stoffelijke bezittingen, de tweede de onstoffelijke.

Onder **schulden** heeft men te verstaan alle verplichtingen tot betaling, hetzij direct, hetzij over bepaalden of onbepaalden tijd.

Het verschil tusschen de totaalwaarde van iemands bezittingen en het bedrag zijner schulden noemt men zijn **zuiver vermogen.**

Een staat, bevattende een min of meer gedetailleerde opgave van iemands bezittingen, al of niet met de daaraan toegekende waarde, benevens een opgave van zijn schulden, draagt den naam van **inventaris.** Het is deze staat, die door den wetgever bedoeld wordt in artikel 8 van het Wetboek van Koophandel.

Een model van zulk een inventaris volgt hieronder:

Utrecht, 1 Januari 1907.

INVENTARIS.

A. Bezittingen.

1. Vaste Goederen.

Een huis aan de Voorstraat N°. 324 volgens taxatie.	*f* 17000	—		
Een pakhuis aan de Nieuwe Kade N°. 12	„ 4000	—	*f* 21000	—
2. Contanten.			„ 1758	63
3. Debiteuren.				
J. Molengraaf, Utrecht.	„ 75	80		
H. v. Es, „	„ 79	50		
J. Verloop, „	„ 18	75		
H. v. Oort, „	„ 211	75		
J. de Lange, „	„ 24	75		
L. v. Son, „	„ 19	20		
W. de Graaf, „	„ 111	80		
J. J. Werker, „	„ 54	60		
L. Schutte, Zeist	„ 18	40		
J. v. Soest, „	„ 4	50		
L. L. Selm, Amersfoort	„ 188	40		
J. Goedhart, Jutfaas.	„ 23	60		
H. Kalf, de Bilt	„ 4	40		
L. Steenhouwer, Driebergen	„ 40	75	„ 876	20
4. Goederen.				
a. Rozijnen.				
⁵⁰/₂ zakken Sultanarozijnen, netto 1230 K.G. à *f* 22.50 per 50 K.G. . . .	„ 553	50		
⁴⁰/₁ zakken Elemérozijnen, netto 1980 K.G. à *f* 14.50 per 50 K.G. . . .	„ 574	20		
50 kistjes Extra Carabourna Sultanarozijnen, netto 510 K.G. à *f* 26.— per 50 K.G..	„ 265	20		
Transporteeren . . .	*f* 1392	90	*f* 23634	83

Utrecht, 1 Januari 1907.

Transport . . .	*f* 1392	90	*f* 23634	83
b. Krenten.				
80 vaten Cephaloniakrenten netto 9867 K.G. à *f* 8.— per 50 K.G. .	„ 1578	72		
20 vaten prima Cephaloniakrenten netto 2560 K.G. à *f* 8.50 p. 50 K.G. . .	„ 435	20		
c. Abrikozen.				
15 kistjes „Prince of Wales" netto 140 K.G. à *f* 26.— per 50 K.G. . .	„ 72	80		
20 kistjes „Choice Royal" netto 176 K.G. à *f* 24.— per 50 K.G.	„ 84	48		
4 kistjes „Extra Choice Royal" netto 44 K.G. à *f* 25.— per 50 K.G. . .	„ 22	—		
d. Pruimen.				
26 balen Bosnische pruimen netto 2300 K.G. à *f* 8.50 per 50 K.G. . .	„ 391	—		
22 kisten Californische pruimen 460 K.G. à *f* 14.— per 50 K.G.	„ 128	80		
e. Vijgen.				
57 kisten Smyrnavijgen netto 120 K.G. à *f* 26.— per 50 K.G.	„ 62	40		
60 matten Fleurvijgen netto 740 K.G. à *f* 13.— per 50 K.G.	„ 192	40		
f. Gember.				
15 kisten Chyloong Gember bevattende ⁶/₁ potten à *f* 7.— per kist . . .	„ 105	—		
9 kisten Chyloong Gember bevattende ¹²/₂ potten à *f* 7.50 per kist . . .	„ 67	50		
11 id. bevattende ²⁴/₄ potten à *f* 8.— per kist	„ 88	—		
g. Appelen.				
22 vaten Amerikaansche gedroogde appelen netto 3125 K.G. à *f* 16.— per 50 K.G.	„ 1000	—		
Transporteeren . . .	„ 5621	20	*f* 23634	83

Utrecht, 1 Januari 1907.

Transport . . .	*f* 5621	20	*f* 23634	83
46 kisten Evaporated Ring appelen netto 843 K.G. à *f* 21.— per 50 K.G.	„ 354	06		
25 vaten Kariboe-appelen netto 2260 K.G. à *f* 22.— per 50 K.G.	„ 994	40		
h. Sucade.				
6 kisten Sucade netto 1263 K.G. à *f* 22.— per 50 K.G.	„ 555	72		
. *Amandelen.*				
15 balen Siciliaansche amandelen netto 1463 K.G. *f* 61.— p. 50 K.G. . .	„ 1784	86		
9 balen Molaris amandelen netto 820 K.G. à *f* 54.— per 50 K.G. . .	„ 885	60	„ 10195	84
5. Gereedschappen.				
weegtoestel	*f* 60	—		
handwagen	„ 160	—		
diversen	„ 40	—	„ 260	—
6. Kantoorinventaris.				
1 bureau-ministre	*f* 140	—		
1 bureaustoel	„ 24	—		
2 lessenaars	„ 80	—		
3 krukken.	„ 15	—		
1 copieerpers met tafeltje.	„ 25	—		
1 tafel	„ 14	—		
1 brandkast „Adolph"	„ 300	—		
1 kachel	„ 30	—		
diversen	„ 25	—	„ 653	—
7. Kantoorbenoodigdheden.				
postzegels en briefkaarten	*f* 15	30		
papier en enveloppen enz.	„ 5	—		
diversen	„ 5	—	„ 25	30
Totaal der bezittingen			*f* 34768	97

Utrecht, 1 Januari 1907.

B. Schulden.				
1. Crediteuren.				
J. v. Star Rotterdam	*f* 540	30		
H. IJpes id.	„ 823	40		
J. v. d. Laan A'dam.	„ 124	70		
H. v. Eysden id.	„ 321	70	*f* 1810	10
2. H. J. O. v. Brienen.				
Commanditair kapitaal			„ 10000	—
3. Interest.				
3/m rente over het commanditair-kapitaal			„ 150	—
4. Onkosten.				
gasnota over December '06	*f* 11	40		
loonen en salaris	„ 53	—	„ 64	40
Totaal der schulden . .	*f*		*f* 12024	50

Uit dezen inventaris blijkt nu, dat het zuiver vermogen op 1 Januari 1907 bedroeg *f* 22744.47. Veelal wordt dit bedrag nog afzonderlijk onder aan den inventaris vermeld.

§ 5. **Verkorte inventaris. Bijlagen.**

Uit het gegeven model zal het den lezer duidelijk zijn, dat de inventaris, op die wijze opgemaakt, in een zaak van eenig belang al spoedig een zeer grooten omvang zal verkrijgen, die de duidelijkheid en het gemakkelijk overzicht schaadt. Zaken, waar men bijv. een duizendtal debiteuren heeft, zijn volstrekt geen zeldzaamheid. Evenzoo kan het voorkomen, dat de opgave van den goederenvoorraad tientallen pagina's in beslag neemt. Om die reden verkort men veelal den inventaris door daarop niet alle bezittingen en schulden afzonderlijk te vermelden, maar alleen het totaal bedrag van bepaalde groepen. Afzonderlijke staten, bijlagen genoemd, worden dan nevens den inventaris samengesteld om daarop bepaalde bezittingen en schulden in bijzonderheden te vermelden.

De in § 4 gegeven inventaris, verkort opgesteld, zou er als volgt kunnen uitzien:

Utrecht, 1 Januari 1907.

INVENTARIS.				
A. Bezittingen.				
1. Vaste Goederen.				
Een huis aan de Voorstraat N°. 324 volgens taxatie	f 17000	—		
Een pakhuis aan de Nieuwe Kade N°. 12	„ 4000	—		
			f 21000	—
2. Contanten			„ 1758	63
3. Debiteuren				
volgens bijlage I			„ 876	20
4. Goederen				
volgens bijlage II.				
Rozijnen	f 1392	90		
Krenten	„ 2013	92		
Abrikozen	„ 179	28		
Pruimen	„ 519	80		
Vijgen	„ 254	80		
Gember	„ 260	50		
Appelen	„ 2348	46		
Sucade	„ 555	72		
Amandelen	„ 2670	56		
			„ 10195	84
5. Gereedschappen				
volgens bijlage III			„ 260	—
6. Kantoorinventaris				
volgens bijlage IV			„ 653	—
7. Kantoorbenoodigdheden				
diversen			„ 25	30
Totaal der bezittingen . .			f 34768	97

Utrecht, 1 Januari 1907.

B. Schulden.				
1. Crediteuren				
volgens bijlage V			f 1810	10
2. H. J. O. v. Brienen				
commanditair kapitaal			„ 10000	—
3. Interest				
3/m rente van het commanditair kapitaal			„ 150	—
4. Onkosten				
diversen			„ 64	40
Totaal der schulden . .			f 12024	50

Zooals de lezer uit dit voorbeeld ziet, wint de inventaris bij deze wijze van opstelling zeer aan duidelijkheid en kan men het geheel der bezittingen en schulden veel gemakkelijker overzien.

Bijlage I, waarnaar nu in dezen inventaris verwezen moet worden, ziet er uit als volgt:

Staat van Debiteuren op 1 Januari 1907.

J. Molengraaf, Utrecht	f 75	80		
H. v. Es, „	„ 79	50		
J. Verloop, „	„ 18	75		
H. v. Oort, „	„ 211	75		
J. de Lange, „	„ 24	75		
L. v. Son, „	„ 19	20		
W. de Graaf, „	„ 111	80		
J. J. Werker, „	„ 54	60		
L. Schutte, Zeist	„ 18	40		
J. v. Soest, „	„ 4	50		
L. L. Selm, Amersfoort	„ 188	40		
J. Goedhart, Jutfaas	„ 23	60		
H. Kalf, de Bilt	„ 4	40		
L. Steenhouwer, Driebergen	„ 40	75	f 876	20

Uit dit voorbeeld zal de lezer nu gemakkelijk kunnen opmaken hoe de andere bijlagen II tot V er zullen uitzien.

§ 6. Balans.

De verkorte inventaris, dien wij in § 5 gaven, geeft, zooals wij reeds opmerkten, een veel gemakkelijker en duidelijker overzicht over de bezittingen en schulden dan de volledige uit § 4. Toch bestaat er nog een andere wijze van opstelling, die vooral dan de voorkeur verdient, wanneer men niet zoozeer een opgave wenscht van de aanwezige bezittingen en schulden zelve, dan wel speciaal van hun waarde. Men laat dan uit den verkorten inventaris alle omschrijvingen weg en noemt alleen de verschillende hoofden, die wij hierboven achtereenvolgens met 1, 2, 3 enz. nummerden. Bij No. 1 van de bezittingen wordt dus eenvoudig vermeld „Vaste Goederen" met het bedrag van *f* 21.000.—. De specificatie van dit bedrag alsmede opgave van den aard dier vaste goederen blijft achterwege. Evenzoo handelt men met de overige bezittingen en schulden. Bovendien geeft men aan het geheel een anderen vorm. Terwijl men bij den inventaris eerst alle bezittingen opsomt en daaronder de schulden laat volgen, stelt men bij het opmaken van den staat, waarop wij thans doelen, de bezittingen en schulden veelal tegenover elkaar op twee naast elkaar gelegen bladzijden. Op de linkerbladzijde komen de bezittingen, op de rechterbladzijde de schulden te staan. Daarenboven vermeldt men aan de rechterzijde ook het bedrag van het zuiver vermogen. Aangezien het zuiver vermogen gelijk is aan de som der bezittingen, verminderd met de som der schulden, en dus de som der bezittingen, gelijk aan de som der schulden, plus het zuiver vermogen, zal de som der getallen, die men op die manier op de rechterzijde plaats juist overeenkomen met de som der getallen aan de linkerzijde. Er is dus overeenstemming, evenwicht, tusschen de linker- en rechterhelft. Aan deze omstandigheid heeft een dergelijke staat den naam van **balans** te danken. De balans, behoorende bij bovenvermelden inventaris zal er uitzien als het model op pag. 13.

Opgemerkt moet nog worden, dat men de posten, die op de linkerzijde van een balans voorkomen vaak aanduidt met den naam van **activa,** die welke op de rechterzijde staan met den term **passiva**.

De wet verplicht den koopman inventaris en balans in een daartoe bestemd register (inventarisboek, balansboek) in te schrijven en eigen-

Balans op 1 Januari 1907.

BEZITTINGEN.		SCHULDEN.	
Vaste goederen	*f* 21000 —	Crediteuren	*f* 1810 10
Contanten	„ 1758 63	Commanditair Kapitaal	„ 10000 —
Debiteuren	„ 876 20	Interest	„ 150 —
Goederen	„ 10195 84	Onkosten	„ 64 40
Gereedschappen	„ 260 —	Zuiver vermogen	„ 22744 47
Kantoorinventaris	„ 653 —		
Kantoorbenoodigdheden	„ 25 30		
	f 34768 97		*f* 34768 97

handig te onderteekenen. Dit register moet de koopman, evenals zijn andere boeken, minstens dertig jaar lang bewaren.

§ 7. Waardebepaling van de bezittingen en schulden op de balans.

Bij het opmaken van inventaris en balans is een van de eerste vragen, die zich voordoet, voor welke waarde men de verschillende bezittingen moet opnemen.

Uitvoeriger zullen wij deze questie in een volgend hoofdstuk bespreken. Hier moge volstaan worden met de volgende opmerkingen.

1. Het **kassaldo** wordt voor de nominale waarde op den inventaris gebracht, aangezien het geld werkelijk de waarde vertegenwoordigt, die er op staat uitgedrukt.

2. **Vaste goederen** moeten getaxeerd worden, d. w. z. men moet de waarde tennaastenbij schatten. Meestal neemt men daarvoor het eerste jaar den koopprijs van het goed. Bij benadering stelt men dan vast, hoeveel die waarde ieder jaar door slijtage als anderszins kleiner wordt en brengt het vaste goed voor zooveel minder op den inventaris van het volgend jaar. Koopt men bijvoorbeeld een huis met inbegrip van onkosten voor *f* 14.000.—, dan wordt het aanvankelijk voor dat bedrag opgenomen. Heeft nu de ervaring geleerd, dat de waardevermindering per jaar ongeveer 1 % bedraagt, dan komt het op den volgenden inventaris voor *f* 14.000.— min *f* 140.— = *f* 13.860.—. Men zegt nu, dat men 1 % op het huis heeft afgeschreven en noemt het bedrag van *f* 140.— een **afschrijving.**

Op dezelfde manier handelt men met machines, werktuigen, meubilair en dergelijke bezittingen, die min of meer aan slijtage onderworpen zijn.

3. **Debiteuren.** Vordering op personen, die altijd stipt aan hun geldelijke verplichtingen hebben voldaan, neemt men gewoonlijk voor de nominale waarde op. Dit is echter strikt genomen alleen juist, wanneer die vorderingen terstond opeischbaar zijn. Heeft men bijv. van iemand *f* 1.000.— te vorderen, over drie maanden te voldoen, dan zal die vordering op dit oogenblik nog geen *f* 1.000.— waard zijn. Immers, indien men met dien debiteur overeenkwam onmiddellijk af te rekenen, dan zou men hem ongetwijfeld een zekere korting voor vervroegde betaling moeten toestaan. Bedroeg deze korting 1 %, dan zou bedoelde vordering dus een contante waarde hebben van

f 990.— en voor dit bedrag zou zij op den inventaris gebracht moeten worden.

In vele gevallen echter is het verschil tusschen de nominale en de contante waarde der vorderingen zóó gering, dat het niet de moeite loont dit verschil voor iedere vordering te berekenen. Wij zullen dan ook voorloopig hiermede geen rekening houden.

Een andere kwestie is die van de minder solide debiteuren. In iedere zaak, die op crediet levert, komt het voor, dat de koopman sommige zijner vorderingen òf in het geheel niet òf slechts gedeeltelijk kan geïnd krijgen. Het spreekt van zelf, dat zij in een dergelijk geval niet voor de nominale waarde moeten worden opgenomen. Er blijft dan niets anders over dan zoo goed en zoo kwaad zulks gaat ongeveer te taxeeren, hoeveel er nog van terecht kan komen. Dit bedrag vormt dan de balanswaarde.

4. **Goederen** kan men opnemen òf voor den kostprijs òf voor de marktwaarde òf men kan ze, evenals hierboven werd gedaan met vaste goederen, taxeeren. In een volgend hoofdstuk zullen wij nader uiteenzetten, welke voor- en nadeelen aan elk dezer methoden zijn verbonden.

5. Omtrent **crediteuren** geldt hetzelfde wat wij hierboven omtrent debiteuren mededeelden aangaande het verschil tusschen contante en nominale waarde. Ook bij crediteuren loont het vaak de moeite niet van iedere schuld de contante waarde te bepalen en meestal worden ze dan ook voor de nominale waarde op de balans gebracht.

§ 8. Vermogensvermeerdering en -vermindering. Winst en verlies.

Het is voor den koopman natuurlijk van het hoogste belang om te weten, of hij in zekere periode is voor- of achteruitgegaan, of zijn vermogen is toe- of afgenomen. Twee opeenvolgende balansen geven hem hierop onmiddellijk het antwoord. Immers, hij behoeft slechts het zuiver vermogen, voorkomende op de balans van het eene jaar, te vergelijken met dat, voorkomende op de balans van het volgend jaar, om onmiddellijk te kunnen zien of er een vermogensvermeerdering of een vermogensvermindering heeft plaats gevonden. Men zou zich evenwel zeer vergissen, indien men uit het bestaan van een vermogensvermeerdering zonder nader onderzoek ging afleiden, dat er winst gemaakt is, of uit het bestaan eener vermogensvermin-

dering, dat er verlies geleden is. Onder **winsten** en **verliezen** toch, verstaat men speciaal die vermogensvermeerderingen en verminderingen, die door den handel ontstaan. Maar behalve deze, zijn er nog tal van andere oorzaken, die invloed hebben op het zuiver vermogen. Neemt de koopman geld voor eigen gebruik uit de kas, dan vermindert het vermogen, zonder dat de handel hiervan de oorzaak is. Ontvangt hij een erfenis of trekt hij een bedrag uit een loterij, dan vermeerdert zijn vermogen ook weer geheel buiten den handel om. Daarom moet men bij het bepalen van winst of verlies, niet alleen bekend zijn met het bedrag van het zuiver vermogen op twee verschillende tijdstippen, maar ook met de omstandigheden, die het zuiver vermogen buiten den handel om veranderd hebben.

Hieronder volgt een voorbeeld ter toelichting.

De balans van A wees op 1 Januari 1914 een zuiver vermogen aan van *f* 17.300.— en op 1 Januari 1915 van *f* 19.400.—. Bepaal hieruit de winst of het verlies als men weet:

1o. Dat A in 1914 voor privé-doeleinden gebruikte *f* 2.300.—.
2o. Dat hij een legaat ontving van *f* 1.500.—.

Uit de opgegeven bedragen voor het zuiver vermogen blijkt, dat er een vermogensvermeerdering heeft plaats gehad van *f* 2.100.—. Deze zou, indien hij het genoemde legaat niet had ontvangen, hebben bedragen *f* 2.100.— min *f* 1.500.— = *f* 600.—. Hij gebruikte echter voor zich zelf *f* 2.300.— zoodat zijn handelswinst geweest moet zijn *f* 600 + *f* 2.300. = *f* 2.900.

Ook op de volgende wijze kan de winst bepaald worden:

Zuiver vermogen op 1 Januari 1914	*f* 17.300.—
bij legaat	„ 1.500.—
	f 18.800.—
af privé-uitgaven	„ 2.300.—
Zuiver vermogen (zonder verlies of winst).	*f* 16.500.—
Werkelijk zuiver vermogen.	„ 18.400.—
Winst	*f* 2.900.—

OPGAVEN.

I.

Maak uit de volgende gegevens voor J. Troost, handelaar in wijnen:
1o. den volledigen inventaris op 1 Januari 1915.

2o. den verkorten inventaris met bijlagen.
3o. de balans.

GEGEVENS.

De aanwezige kasmiddelen bedragen totaal *f* 875,44. J. Troost is in het bezit van twee huizen, het eene gelegen aan de Utrechtsche straat No. 821, waarin hij beneden zijn bedrijf uitoefent, terwijl hij het bovenhuis zelf bewoont. Op den vorigen inventaris kwam dit pand voor met een bedrag van *f* 19.000.—. Hij schrijft thans $1\frac{1}{2}$ °/$_0$ af. Het andere huis staat aan de Veerkade en stond op den vorigen inventaris voor *f* 7000.—. Ook hierop wordt $1\frac{1}{2}$ °/$_0$ afgeschreven. Dit pand is verhuurd voor *f* 700,— 's jaars. De huur wordt betaald 1 Januari, 1 April, 1 Juli en 1 October. Het laatste kwartaal is nog niet ontvangen

Van zijn afnemers heeft hij de volgende bedragen te vorderen:

A. v. Swieten, Borneostraat.	*f* 45,70
R. v. d. Grient, Voltastraat.	„ 21,80
S. Blauw, Keizerstraat.	„ 5,80
J. de Man, Blankenburgstraat	„ 27,50
B. Perk, Bothastraat	„ 40,50
H. v. Geelen, Heerengracht.	„ 28,—
I. Wolters, Hofstraat	„ 17,60
J. H. Blom, Emmastraat	„ 19,20
K. G. v. Aller, Dennenweg.	„ 88,60
J. J. v. Son, Koekoeksstraat	„ 54,70
L. Boers, Oranjeplein.	„ 11,40
K J. v. Galen, Nieuwstraat.	„ 39,20
J. Houtman, Prinsestraat	„ 11,20
S. Baron, Vischmarkt.	„ 4,—
J. v. Meurs, Zuidwal	„ 6,70
H. de Kievit, Spiegelstraat	„ 22,80
P. P. de Graaf, Parklaan	„ 43,20
H. H. Vermeulen, Stolkweg.	„ 11,25

Aanwezig blijken te zijn:

Roode Bordeauxwijnen.

374	flesschen	St. Julien	à *f* 0.80 per flesch.
289	id.	Rose Ludon	„ „ 0.85 „ „
220	id.	Chateau Malleret	„ „ 0.84 „ „

dering, dat er verlies geleden is. Onder **winsten** en **verliezen** toch, verstaat men speciaal die vermogensvermeerderingen en verminderingen, die door den handel ontstaan. Maar behalve deze, zijn er nog tal van andere oorzaken, die invloed hebben op het zuiver vermogen. Neemt de koopman geld voor eigen gebruik uit de kas, dan vermindert het vermogen, zonder dat de handel hiervan de oorzaak is. Ontvangt hij een erfenis of trekt hij een bedrag uit een loterij, dan vermeerdert zijn vermogen ook weer geheel buiten den handel om. Daarom moet men bij het bepalen van winst of verlies, niet alleen bekend zijn met het bedrag van het zuiver vermogen op twee verschillende tijdstippen, maar ook met de omstandigheden, die het zuiver vermogen buiten den handel om veranderd hebben.

Hieronder volgt een voorbeeld ter toelichting.

De balans van A wees op 1 Januari 1914 een zuiver vermogen aan van *f* 17.300.— en op 1 Januari 1915 van *f* 19.400.—. Bepaal hieruit de winst of het verlies als men weet:

1o. Dat A in 1914 voor privé-doeleinden gebruikte *f* 2.300.—.
2o. Dat hij een legaat ontving van *f* 1.500.—.

Uit de opgegeven bedragen voor het zuiver vermogen blijkt, dat er een vermogensvermeerdering heeft plaats gehad van *f* 2.100.—. Deze zou, indien hij het genoemde legaat niet had ontvangen, hebben bedragen *f* 2.100.— min *f* 1.500.— = *f* 600.—. Hij gebruikte echter voor zich zelf *f* 2.300.— zoodat zijn handelswinst geweest moet zijn *f* 600 + *f* 2.300. = *f* 2.900.

Ook op de volgende wijze kan de winst bepaald worden:

Zuiver vermogen op 1 Januari 1914	*f* 17.300.—
bij legaat	„ 1.500.—
	f 18.800.—
af privé-uitgaven	„ 2.300.—
Zuiver vermogen (zonder verlies of winst).	*f* 16.500.—
Werkelijk zuiver vermogen.	„ 18 400.—
Winst	*f* 2.900.—

OPGAVEN.

I.

Maak uit de volgende gegevens voor J. Troost, handelaar in wijnen:
1o. den volledigen inventaris op 1 Januari 1915.

2o. den verkorten inventaris met bijlagen.
3o. de balans.

GEGEVENS.

De aanwezige kasmiddelen bedragen totaal *f* 875,44. J. Troost is in het bezit van twee huizen, het eene gelegen aan de Utrechtsche straat No. 821, waarin hij beneden zijn bedrijf uitoefent, terwijl hij het bovenhuis zelf bewoont. Op den vorigen inventaris kwam dit pand voor met een bedrag van *f* 19.000.—. Hij schrijft thans $1\frac{1}{2}$ % af. Het andere huis staat aan de Veerkade en stond op den vorigen inventaris voor *f* 7000.—. Ook hierop wordt $1\frac{1}{2}$ % afgeschreven. Dit pand is verhuurd voor *f* 700,— 's jaars. De huur wordt betaald 1 Januari, 1 April, 1 Juli en 1 October. Het laatste kwartaal is nog niet ontvangen

Van zijn afnemers heeft hij de volgende bedragen te vorderen:

A. v. Swieten, Borneostraat.	*f* 45,70
R. v. d. Grient, Voltastraat.	„ 21,80
S. Blauw, Keizerstraat.	„ 5,80
J. de Man, Blankenburgstraat	„ 27,50
B. Perk, Bothastraat	„ 40,50
H. v. Geelen, Heerengracht.	„ 28,—
I. Wolters, Hofstraat	„ 17,60
J. H. Blom, Emmastraat	„ 19,20
K. G. v. Aller, Dennenweg.	„ 88,60
J. J. v. Son, Koekoeksstraat	„ 54,70
L. Boers, Oranjeplein.	„ 11,40
K J. v. Galen, Nieuwstraat.	„ 39,20
J. Houtman, Prinsestraat	„ 11,20
S. Baron, Vischmarkt.	„ 4,—
J. v. Meurs, Zuidwal	„ 6,70
H. de Kievit, Spiegelstraat	„ 22,80
P. P. de Graaf, Parklaan	„ 43,20
H. H. Vermeulen, Stolkweg.	„ 11,25

Aanwezig blijken te zijn:

Roode Bordeauxwijnen.

374	flesschen	St. Julien	à *f* 0.80 per flesch.
289	id.	Rose Ludon	„ „ 0.85 „ „
220	id.	Chateau Malleret	„ „ 0.84 „ „

42	flesschen	Pommies Agassac	a *f* 1.10 per flesch.
11	id.	Lynch Vauzac	„ „ 1.80 „ „
	Witte Bordeauxwijnen.		
71	flesschen	Bergerac	à *f* 1.15 per flesch.
23	id.	Haut Sauternes	„ „ 1.90 „ „
7	id.	Muscat Frontignan	„ „ 1.40 „ „
	Bourgognewijnen.		
38	flesschen	Petit Bourgogne	à *f* 1.10 per flesch.
11	id.	Pomard	„ „ 1.15 „ „
16	id.	Nuits	„ „ 1.60 „ „
4	id.	Chambertin	„ „ 3.30 „ „
	Rijn- en Moezelwijnen.		
87	flesschen	Niersteiner	à *f* 0.90 per flesch.
28	id.	Rudesheimer	„ „ 1.— „ „
44	id.	Brauneberger	„ „ 0.70 „ „
18	id.	Liebfraumilch	„ „ 1.80 „ „
	Champagne.		
14	halve flesschen	Lanson Père et fils	à *f* 1.75 p. ½ flesch.
8	heele „	„ „ „ „	à „ 3.50 per „
11	„ „	Moët et Chandon	„ „ 3.25 „ „
6	„ „	Lous Roederer	„ „ 4.— „ „
	Diverse wijnen.		
36	flesschen	Madera 2o. qualiteit	à *f* 1.10 per flesch.
13	id.	„ 1o. „	„ „ 1.90 „ „
88	id.	Roode Port à Port	„ „ 1.30 „ „
17	id.	„ „ 1o. qualiteit	„ „ 1.90 „ „
70	id.	Witte Port à Port	„ „ 1,40 „ „
14	halve flesschen	Malaga	„ „ 1.— „ ½ „

De winkelinventaris bevat:

Toonbank	*f* 120.—
Uitstal- en Bergkasten	„ 360.—
4 IJzeren flesschenrekken	„ 80.—
Diversen	„ 60.—

Verder zijn ten gebruike voor de zaak aanwezig:

5 flesschenmanden	*f* 20.—
1 handwagen	„ 100.—

maten	*f* 20.—
contrôle-cassa	„ 150.—

De aanwezige emballage bestaat uit:

manden	*f* 15.—
flesschen	„ 17.80

De inboedel wordt getaxeerd op *f* 3.000,—.

Verder moeten nog betaald worden aan Crediteuren de volgende bedragen wegens op crediet gekochte goederen:

Viëtor & Co., Groningen	*f* 148.50
Ferwerda & Tieman, Utrecht	„ 260.30

J. Troost drijft zijn zaak gedeeltelijk met van zijn zwager H. v. Oort geleend kapitaal.

Dit kapitaal bedraagt *f* 6.000,—. Verschuldigde rente op heden *f* 60,—.

Nog te betalen zijn verder:

gasrekening over December	*f* 26.80
een dag loon loopknecht	„ 1.50
reparatie handwagen	„ 3.60

II.

Stel uit de volgende gegevens voor H. J. Lampe, handelaar in brandstoffen samen:

1o. den volledigen inventaris op 1 Januari 1915.

2o. den verkorten inventaris met bijlage, aangevende den aanwezigen voorraad.

3o. de balans.

GEGEVENS.

Aanwezige voorraad:

Engelsche anthraciet 1e qualiteit 30/50 m.M.
360 H.L. à *f* 2.30 per H.L.
Engelsche anthraciet 2e qualiteit 30/50 m.M.
950 H.L. à *f* 2.— per H.L.

Belgische anthraciet 30/50 m.M.
720 H.L. à *f* 1.85 per H.L.
Belgische anthraciet 20/30 m.M.
1210 H.L. à *f* 1.55 per H.L.
Duitsche anthraciet 20/30 m.M.
580 H.L. à *f* 1.40 per H.L.
Ruhr-kachelkolen
260 H.L. à *f* 1.— per H.L.
Salon-stukkolen
72 H.L. à *f* 1.20 per H.L.
Bruinkool Briketten
7500 stuks à *f* 4.50 per duizend stuks.
Houtskool Briketten
12700 stuks à *f* 2.— per honderd stuks.
Steenkool Briketten
14300 stuks à *f* 2.50 per honderd stuks.
Machinale Rahder Turf
34000 stuks à *f* 7.— per duizend.
Korte Friesche Turf
56000 stuks à *f* 6.— per duizend.
Lange Friesche Turf
62500 stuks à *f* 6.— per duizend.
Zware Turf 1e qualiteit
38000 stuks à *f* 6.— per duizend.
Zware Turf 2e qualiteit
37000 stuks à *f* 5.— per duizend.
Aanmaak Turf
41000 stuks à *f* 3.50 per duizend.
Vuurmakers
83000 stuks à *f* 1.70 per duizend.
Aanmaakhoutjes
876 bosjes à *f* 0.05 per bosje.
Geklopte cokes 750 H.L à *f* 0.80 per H.L.
Ongeklopte cokes 500 H.L. à *f* 0.75 per H.L.
In kas bevindt zich *f* 2.400,38.

De volgende bedragen zijn nog van klanten te vorderen:

H. v. Es, Twentstraat.	*f*	40.73
L. Leeuwerik, Uitleg	„	11.85

G. Bloem, Vaillantplein	*f*	92.70
J. v. d. Pot, v. Lennepweg	„	13.80
J. Zwagers, Kapellaan.	„	74.60
H. v. Dien, Waldorpstraat	„	92.80
L. Geiger, Westeinde	„	11.40
J. v. Swieten, Rochussenstraat	„	53.40
P. Hendriks, Duinstraat	„	22.—
H. Voorthuizen, Cremerweg	„	5.50
L. de Rijk, IJselstraat.	„	6.—
J. v. Halum, Zuidwal.	„	77.20
P. v. Hall, Ankerstraat	„	13.80
R. Durkop, Weststraat	„	119.60
H. Poot, Zwarteweg	„	11.40

Ten behoeve van de zaak zijn aanwezig:

paard en wagen	getaxeerd	op	*f*	600.—
2 handwagens	„	„	„	120.—
meetwerktuigen	„	„	„	30.—
gereedschappen	„	„	„	50.—
verder materiaal	„	„	„	25.—
voorraad fourage	„	„	„	20.—

De particuliere inboedel is getaxeerd op *f* 2.700,—.

Te betalen zijn de volgende Crediteuren:

Kolen-Syndicaat, Utrecht	*f*	4600.—
H. v. Eysden, „	„	700.—
J. Halm, Wolvega	„	460.—
D. Ouke, Beetsterzwaag	„	420.—
H. v. Vuren, Rotterdam	„	830.40

Verder nog 3 maanden huur woonhuis *f* 80.—, id. bergplaats en loods *f* 100.—.
Geleverde fourages *f* 30.—, belasting *f* 22.50.

III.

Stel voor M. Bartels, handelaar in Koffie, Thee en Chocolade, uit de volgende gegevens, ontleend aan de verkorte inventarissen van 1 Januari 1914, 1 Januari 1915 en 1 Januari 1916, de balansen

samen op deze tijdstippen, en bepaal de winst of het verlies in elk der jaren 1914 en 1915 behaald of geleden, indien ge weet:

1o. dat M. Bartels voor privé uitgaven gebruikte:
in 1914 *f* 2700,—
in 1915 „ 3100,—

2o. dat hij in 1914 erfde *f* 12.000,—,
dat hij in 1915 aan zijn dochter bij gelegenheid van haar huwelijk *f* 1.000,— schonk,
dat hij in datzelfde jaar tengevolge van brand een schade leed van *f* 4.000,—, waarvan slechts *f* 2.500,— door assurantie gedekt was.

De inventaris van 1 Januari 1914 vermeldde:

Vaste Goederen *f* 11.000,—. Kas *f* 446.80. Debiteuren *f* 1.100,66. Koffie *f* 1.860,50. Thee *f* 430,60. Chocolade *f* 840,—. Gereedschappen enz. *f* 450,—. Winkelinventaris *f* 280,—. Crediteuren *f* 1.570,40. Gelden voorgeschoten door M. Bartels Sr. *f* 4000,—. Interest hierover *f* 50,—. Onkosten nog te betalen *f* 70,—.

De inventaris van 1 Januari 1915 gaf aan:

Vaste Goederen *f* 18.000,—. Kas *f* 722,80. Gelden bij de Rijkspostspaarbank *f* 1.000,—. Debiteuren *f* 1.534,20. Koffie *f* 934,75. Thee *f* 385,60. Chocolade *f* 153,—. Gereedschappen *f* 400,—. Winkelinventaris *f* 400,—. Crediteuren *f* 860,22. Te betalen Onkosten *f* 52,80.

De Inventaris van 1 Januari 1916 gaf aan:

Vaste Goederen *f* 14.500,—. Kas *f* 483,63. Rijkspostspaarbank *f* 400,—. Debiteuren *f* 1.195,60. Koffie *f* 240,60. Thee *f* 98,50. Chocolade *f* 128,70. Winkelinventaris *f* 350,—. Gereedschappen *f* 300,—. Crediteuren *f* 1.780,45. Te betalen onkosten *f* 94.70. Interest te goed bij de Rijkspostspaarbank *f* 21,—.

IV.

De inventaris van A gaf op 1 Januari 1914 aan:
Totaal der bezittingen *f* 31.000,—.
„ „ schulden „ 12.800,—.
Op 1 Januari 1915 waren deze cijfers:
Totaal der bezittingen *f* . . . . . .
„ „ schulden „ 11.300,—.

A gebruikte in 1914 voor privé-uitgaven *f* 3.500,—. Hij trok uit de loterij *f* 4.250,—.

Door diefstal werd ontvreemd een bedrag van *f* 780,—.

Bepaal het oningevulde bedrag, indien ge weet, dat zijn winst in 1914 *f* 4.000,— bedroeg. Ook indien hij *f* 300,— verlies had geleden.

V.

De inventaris van A wees op 1 Januari 1909 de volgende cijfers aan:
Bezittingen *f* 38.000,—,
Schulden „ 14.000,—.
Op 1 Januari 1910 waren deze cijfers als volgt:
Bezittingen *f* 43.000,—.
Schulden „ . . . . . .

Bepaal het oningevulde bedrag met behulp van de volgende gegevens:

a. De winst bedraagt *f* 3.200,—.
b. De privé-uitgaven bedroegen *f* 4.900,—.
c. A ontving een legaat van *f* 1.600,—.

VI.

Een huiseigenaar heeft de volgende gebouwen verhuurd:

Pand Wagenstraat. Huurprijs *f* 1.500,— 's jaars, aan het *eind* van ieder kwartaal te voldoen. Vervaldagen $^1/_2$, $^1/_5$, $^1/_8$, $^1/_{11}$.

Pand Westeinde. Huurprijs *f* 1.000,— 's jaars, aan het *begin* van ieder kwartaal te voldoen. Vervaldagen $^1/_2$, $^1/_5$, $^1/_8$, $^1/_{11}$.

Pand Groote Markt. Huurprijs *f* 800,— 's jaars, eens per jaar te voldoen bij vooruitbetaling op 1 Augustus.

Pand Zoutmanstraat. Huurprijs *f* 700,— per jaar. De huur wordt achteraf betaald $^1/_2$, $^1/_5$, $^1/_8$, $^1/_{11}$.

Wat wordt van deze gegevens op den inventaris geboekt, die per 31 December wordt opgemaakt?

En wat, indien die inventaris op 31 October werd opgemaakt?

VII.

Dezelfde huiseigenaar heeft op bovengenoemde panden de navolgende hypotheken gevestigd.

Wat wordt naar aanleiding van onderstaande gegevens hiervan op den inventaris van 31 December geboekt?

Pand Wagenstraat. Hypotheek *f* 12,000.—.
Rente $4^0/_0$, Betaalbaar $^1/_3$, $^1/_9$ bij vooruitbetaling.
Pand Westeinde. Hypotheek *f* 6.000,—.
Rente $4^1/_4$ $^0/_0$. Betaalbaar $^1/_4$, $^1/_0$, (niet bij vooruitbetaling).
Pand Groote Markt. Hypotheek *f* 7.000,—.
Rente $^1/_3$, $^1/_6$, $^1/_9$, $^1/_{12}$, à $4^1/_2$ $^0/_0$, (niet bij vooruitbetaling).

HOOFDSTUK III.

HET DAGBOEK.

§ 9. Dagboekposten.

In de inleiding zagen we reeds, dat elk koopman volgens de wet verplicht is dagboek te houden en we merkten daarbij op, dat ook het belang van den koopman zelf meebrengt, dat hij aan deze verplichting voldoet. Wij willen thans meer in bijzonderheden nagaan, hoe dit dagboek moet zijn ingericht en hoe de verschillende handelingen daarin geboekt worden.

Iedere aanteekening van een of ander handelsvoorval in het dagboek, noemt men een **dagboekpost.**

Aangezien het dagboek veelal **memoriaal** genoemd wordt, spreekt men ook vaak van een **memoriaalpost.**

Bij het inschrijven van een dagboekpost lette men op het volgende:

1. De posten moeten staan in tijdsvolgorde. Om te kunnen zien, dat dit inderdaad het geval is, wordt iedere post voorzien van den datum, waarop de te boeken handeling heeft plaats gegrepen.

2. Bovenaan iedere bladzijde worden vermeld de naam van de plaats, waar de zaak is gevestigd en de datum, behoorende bij den eersten post, die op die pagina wordt ingeschreven.

3. Iedere post wordt van den volgenden gescheiden door een streep.

4. Niet geoorloofd zijn witte vakken, tusschenregels of kantteekeningen. Aanvullingen of verbeteringen van reeds geboekte posten moeten geschieden door middel van nieuwe dagboekposten.

5. Bij het boeken van een post richte men de omschrijving zoodanig in, dat direct in het oog valt, op welk soort van handeling de gemaakte aanteekening betrekking heeft.

Alzoo beginne men de vermelding

van een inkoop met	**„Gekocht van"**
die van een verkoop met	**„Verkocht aan"**
die van een ontvangst „	**„Ontvangen van"**
die van een betaling „	**„Betaald aan"** enz.

6. Als eerste dagboekpost neemt men veelal den verkorten inventaris voorafgegaan door de woorden:

„Heden mijn handel begonnen (voortgezet) met de volgende bezittingen en schulden.".

7. De verdere dagboekposten worden in het algemeen samengesteld met behulp van in- en uitgaande brieven en verdere bescheiden. De meeste van deze laatste zullen wij in den loop van dit werk leeren kennen. Voorloopig kunnen wij hier volstaan met de twee allereenvoudigste documenten, die in iedere zaak voorkomen, n.l. de quitantie en de rekening of factuur.

§ 10. Quitantie, rekening, nota, factuur.

De quitantie is een bewijsstuk van gedane betaling, dat den volgenden vorm heeft:

Model quitantie.

Ontvangen van den Heer P. UITERWIJK alhier de Somma van Een honderd gulden 5 cent voor drie maanden huur van het perceel No. 13 aan de Nieuwe Kade.

ZEGGE *f* 100.05

Zegel van 5 cent

G. J. DE BRUIN.

1/7 1919

Utrecht.

De factuur of rekening is een geschrift, bevattende een nauwkeurige opgave omtrent den aard, de hoeveelheid en den prijs van geleverde goederen met alle bijzonderheden, die het voor den kooper van belang is te weten.

Bij leveranties van kooplieden onderling heet dit document zonder uitzondering faktuur. Bij leveranties van kooplieden aan particulieren draagt het den naam van rekening of nota.

Hieronder volgen een tweetal modellen:

Model Nota.

Utrecht, 1 Juli 1919.

NOTA

voor den Heer A. v. Zeist

van Gebr. HARMSEN.

1907					
Juni	28	12 kristallen rijnwijngl. à *f* 0.40	*f*	4	80
		3 inmaakflesschen. . „ „ 0.20	„	0	60
		1 melkkan	„	0	37^{5}
			f	5	77^{5}

Model rekening.

Utrecht, 1 Jan. 1919.

De Heer J. v. d. Laan

DEBET

aan R. KOSMAN

voor aan UEd. verkocht en geleverd.

1901					
Oct.	10	Een schoorsteengarnituur	*f*	75	—
„	15	Twee klokken gerepareerd . . .	„	3	25
Dec.	4	Een metalen ancreremontoir . . .	„	15	—
„	23	Een jongenshorloge.	„	6	50
			f	99	75

8. Sommige dagboekposten worden gemaakt, zonder dat hieromtrent eenig bewijsstuk aanwezig is. Zoo bijvoorbeeld kleine uitgaven als fooien, porti, plakzegels en dergelijke. Men volgt veelal de gewoonte deze laatste niet dadelijk in het dagboek aan te teekenen. Men neemt ze op in een afzonderlijk boekje en combineert ze eens per week of per maand tot een dagboekpost.

§ 11. Model dagboek.

Hieronder laten wij thans een model van een dagboek met eenige daarin geboekte posten volgen. Verondersteld is daarbij, dat de volgende handelingen plaats grepen:

A. **Inkoopen.**

Op 3 Januari van J. Salm te A'dam, 10 balen Javakoffie. Bruto 610 K.G. Tarra 10 K.G. à *f* 0.23 per $\frac{1}{2}$ K.G.

Op 4 Januari van Blooker & Co. te Nijmegen 1 kist Cacao *f* 38.75.

Op 5 Januari van H. Sevenhuyzen te Dordrecht $\frac{6}{12}$ kisten Panyong Congothee. Bruto 180 K.G. Tarra 42 K.G. à *f* 0.42 per $\frac{1}{2}$ K.G.

B. **Verkoopen.**

Op 2 Januari aan J. Muller, alhier 5 balen Santoskoffie. Bruto 305 K.G. Tarra 5 K.G. à *f* 0.25 per $\frac{1}{2}$ K.G

Op 4 Januari aan G. Meyer alhier, 2 kisten Goenoeng Malang. Bruto 120 K.G. Tarra 19 K.G. à *f* 0.40 per $\frac{1}{2}$ K.G. en 1 kist Tjegentoer. Bruto 57 K.G. Tarra 11 K.G. à *f* 0.50 per $\frac{1}{2}$ K.G.

Op 5 Januari aan G. de Lange alhier, 1 baal Malang. Bruto 61 K.G. Tarra 2 K.G. à *f* 0.25 per $\frac{1}{2}$ K.G.

(Zie verder ook C.)

C. **Ontvangsten en Uitgaven.**

Op 3 Januari ontvangen van M. de Vries. . . . . *f* 24.70
„ „ „ „ J. Vloten. . . . . . „ 63.80
„ „ betaald aan J. Salm . . . . „ 240.60
„ 4 „ ontvangen van H. v. Son. . . . . . „ 50.80

Op 5 Januari verkocht en het bedrag per kas ontvangen, 1 baal Santos. Bruto 60 K.G. Tarra $1\frac{1}{2}$ K.G. à *f* 0.30 per $\frac{1}{2}$ K.G.

Verder blijkt uit afzonderlijk boekje, dat betaald is

2 Januari	pakpapier	*f* 5.—
	touw	„ 2.10
	nieuwjaarsfooien	„ 11.50
4 „	telegram	„ 0.25
5 „	loonen	„ 12.—
	postzegels	„ 3.10

Op 5 Januari werd *f* 45.— voor privé-gebruik uit de kas genomen.

Het dagboek ziet er nu als volgt uit:

Utrecht, 1 Januari 1914.

Heden mijn handel voortgezet met de navolgende bezittingen en schulden.						
BEZITTINGEN.						
Contanten		*f*	630	73		
Vaste Goederen						
Een huis a.d Voorstr.	*f* 17000.—					
Een pakhuis aan de Nieuwe Kade. .	„ 3000.—					
		„	20000	—		
Debiteuren		„	840	50		
Goederen						
Koffie	*f* 1652.80					
Thee.	„ 406.60					
Chocolade . . .	„ 80.50					
		„	2139	90		
Winkelinventaris		„	350	—		
Gereedschappen		„	100	—		
Inboedel		„	3000	—		
					f 27061	13
SCHULDEN.						
Crediteuren		*f*	1850	30		
Onkosten						
Weekloon loopknecht .	*f* 8.—					
Gasnota	„ 15.—	„	23	—		
					„ 1873	30
2						
Verkocht aan J. Muller alhier, 6 balen Santoskoffie. Bruto 305 K.G. Tarra 5 „						
Netto 300 K.G. à *f* 0.25 p. $\frac{1}{2}$ K.G.					„ 150	—
3						
Ontvangen van M. de Vries . .		*f*	24	70		
„ J. v. Vloten . .		„	63	80		
					„ 88	50
3						
Gekocht van J. Salm, Amsterdam 10 balen Javakoffie. Bruto 610 K.G. Tarra 10 „						
Netto 600 K.G. à *f* 0.23. . .					„ 276	—

Utrecht, 3 Januari 1914.

Betaald aan J. Salm			*f* 240	60
4				
Gekocht van Blooker & Co. te Nijmegen. 1 kist Cacao			„ 38	75
4				
Verkocht aan G. Meyer alhier 2 kisten Goenoeng Malang. Bruto 120 K.G. Tarra 19 „ Netto 101 K.G. à *f* 0.40. . .	*f* 80	80		
1 kist Tjegentoer Bruto 57 K.G. Tarra 11 „ Netto 46 K.G. à *f* 0.50 . . .	„ 46	—		
			„ 126	80
4				
Ontvangen van H. v. Son . . .			„ 50	80
5				
Verkocht en het bedrag per kas ontvangen 1 baal Santoskoffie Bruto 60 K.G. Tarra $1\frac{1}{2}$ „ Netto $58\frac{1}{2}$ K.G. à *f* 0.30 . .			„ 35	10
5				
Uit de kas genomen voor privé-uitgaven			„ 45	—
5				
Gekocht van H. Sevenhuyzen te Dordrecht $\frac{6}{12}$ kisten Panyong Congothee Bruto 180 K.G. Tarra 42 „ Netto 138 K.G. à *f* 0.42.			„ 115	92

Utrecht, 5 Januari 1914.

Verkocht aan G. de Lange, alhier 1 baal Malangkoffie Bruto 61 K.G. Tarra 1 „ Netto 60 K.G. à *f* 0.25 . . .			*f* 30	—
5				
Betaald in de afgeloopen week aan kleine onkosten volgens onkostenboekje			„ 33	95

De volgorde van de posten, die in dit voorbeeld op eenzelfden datum vallen, is willekeurig gekozen. In werkelijkheid worden de verschillende handelsvoorvallen natuurlijk geboekt in chronologische volgorde.

OPGAVEN.

I.

a. Schrijf de quitantie uit van J. de Man te Amsterdam voor H. v. Suchtelen te Nieuwersluis. Bedrag *f* 38,60. J. de Man leverde voor dit bedrag aan goederen aan H. van Suchtelen. Betaling op 6 Juni 1915.

b. Boek deze quitantie in het dagboek van J. de Man.

c. Evenzoo in het dagboek van H. v. Suchtelen.

II.

a. Op 8 October 1915 betaalt G. v. Houten te Aalsmeer aan H. Durkop te Haarlem *f* 853,17 in mindering van zijn rekening over geleverde goederen ten bedrage van *f* 1253,17. Schrijft hiervoor de quitantie.

b. Boek deze in het dagboek van G. v. Houten.

c. Idem in dat van H. Durkop.

III.

a. Schrijf de nota van P. v. d. Burg te Vlaardingen voor H. v. Aalten & Co. te Rotterdam over ½ ton haring 1o. qualiteit à *f* 21.— per ton, vracht *f* 0,45. Levering op 11 Augustus.

b. Boek deze nota in het dagboek van P. v. d. Burg.

c. Idem in het dagboek van H. v. Aalten & Co.

IV.

a. J. de Haas te Rotterdam verkoopt op 5 December 1915 aan S. v. Doorn te Gouda 100 balen kapok, bruto 8210 K.G. Tarra 1 K.G. per baal à 28 ct. per ½ K.G. Contant 1%.

Schrijft de factuur uit.

b. Boek deze in het dagboek van J. de Haas.

c. Idem in het dagboek van S. v. Doorn.

V.

F. v. Swoll te Utrecht teekent zijn kleine uitgaven niet rechtstreeks aan in zijn dagboek maar in een afzonderlijk onkostenboekje. Aan het eind van de maand maakt hij daaruit één dagboekpost, waarin afzonderlijk vermeld worden:

privé-uitgaven,
loonen,
porti en zegels,
diverse onkosten.

Men vraagt met behulp van onderstaande aanteekeningen dezen gecombineerden post van de maand Augustus 1915 in het dagboek in te schrijven.

Aug.	1.	Telegram	*f* 0,30
„	2.	Huishoudgeld	„ 25.—
„	3.	Pakpapier	„ 6.—
„	3.	Touw	„ 1.20
„	4.	Loonen	„ 32.—
„	5.	Assurantiepremie woonhuis	„ 17.50
„	5.	„ goederen	„ 46.—
„	5.	„ meubilair woonhuis	„ 6.25
Aug.	6.	Postzegels	*f* 4 25
„	6.	Reiskosten (zaak)	„ 3 50
„	6.	Glazenwasscherij (zaak)	„ 0.60
„	8.	Gasrek. Juli (waarvan *f* 4.— privé)	„ 16.80
„	9.	Advertentie Nieuwe Rotterdamsche Cour.	„ 8.20
„	10.	Plakzegels	„ 2.50
„	11.	Loonen	„ 32.—
„	13.	Nota smid voor reparatie in den winkel	„ 7 60
„	15.	Betaalde vracht	„ 1.60
„	18.	Loonen	„ 32.—
„	19.	Fooi	„ 0 10
„	20.	Huishoudgeld	„ 60.—
„	21.	Kilometerboekje (zaak)	„ 13.75
„	21.	Advertentie Alg. Handelsblad	„ 8.40
„	24.	Nota van J. Goetsch over geleverde huishoudelijke artikelen	„ 13.20
„	28.	Fooien	„ 0 30
„	29.	Betaalde vracht	„ 1.25
„	30.	Postzegels	„ 5.—

VI

Vervaardig uit de volgende gegevens voor J. Troost, handelaar in Wijnen te 's-Gravenhage het dagboek over de maand Januari 1915.

Als begininventaris gebruike men den verkorten inventaris uit Opgave I, Hoofdstuk II.

Voorafgaande pmerkingen. De te boeken handelingen zijn in hoofdzaak tot een der volgende rubrieken terug te brengen.

a. **Inkoopen.** Deze geschieden zonder uitzondering op rekening.

b. **Verkoopen per kas in den winkel.** Hierbij wordt het geld onmiddellijk ontvangen. Men kan dergelijke posten aanvangen met de omschrijving:

„Verkocht per kas in den winkel" enz.

c. **Verkoopen op rekening.**

III.

a. Schrijf de nota van P. v. d. Burg te Vlaardingen voor H. v. Aalten & Co. te Rotterdam over ½ ton haring 1o. qualiteit à *f* 21.— per ton, vracht *f* 0,45. Levering op 11 Augustus.

b. Boek deze nota in het dagboek van P. v. d. Burg.

c. Idem in het dagboek van H. v. Aalten & Co.

IV.

a. J. de Haas te Rotterdam verkoopt op 5 December 1915 aan S. v. Doorn te Gouda 100 balen kapok, bruto 8210 K.G. Tarra 1 K.G. per baal à 28 ct. per ½ K.G. Contant 1%.

Schrijft de factuur uit.

b. Boek deze in het dagboek van J. de Haas.

c. Idem in het dagboek van S. v. Doorn.

V.

F. v. Swoll te Utrecht teekent zijn kleine uitgaven niet rechtstreeks aan in zijn dagboek maar in een afzonderlijk onkostenboekje. Aan het eind van de maand maakt hij daaruit één dagboekpost, waarin afzonderlijk vermeld worden:

privé-uitgaven,
loonen,
porti en zegels,
diverse onkosten.

Men vraagt met behulp van onderstaande aanteekeningen dezen gecombineerden post van de maand Augustus 1915 in het dagboek in te schrijven.

Aug.	1.	Telegram	*f* 0,30
„	2.	Huishoudgeld	„ 25.—
„	3.	Pakpapier	„ 6.—
„	3.	Touw	„ 1.20
„	4.	Loonen	„ 32.—
„	5.	Assurantiepremie woonhuis	„ 17.50
„	5.	„ goederen	„ 46.—
„	5.	„ meubilair woonhuis	„ 6.25

Aug.	6.	Postzegels	*f* 4 25
„	6.	Reiskosten (zaak)	„ 3 50
„	6.	Glazenwasscherij (zaak)	„ 0.60
„	8.	Gasrek. Juli (waarvan *f* 4.— privé)	„ 16.80
„	9.	Advertentie Nieuwe Rotterdamsche Cour.	„ 8.20
„	10.	Plakzegels	„ 2.50
„	11.	Loonen	„ 32.—
„	13.	Nota smid voor reparatie in den winkel	„ 7 60
„	15.	Betaalde vracht	„ 1.60
„	18.	Loonen	„ 32.—
„	19.	Fooi	„ 0 10
„	20.	Huishoudgeld	„ 60.—
„	21.	Kilometerboekje (zaak)	„ 13.75
„	21.	Advertentie Alg. Handelsblad	„ 8.40
„	24.	Nota van J. Goetsch over geleverde huishoudelijke artikelen	„ 13.20
„	28.	Fooien	„ 0 30
„	29.	Betaalde vracht	„ 1.25
„	30.	Postzegels	„ 5.—

VI

Vervaardig uit de volgende gegevens voor J. Troost, handelaar in Wijnen te 's-Gravenhage het dagboek over de maand Januari 1915.

Als begininventaris gebruike men den verkorten inventaris uit Opgave I, Hoofdstuk II.

Voorafgaande pmerkingen. De te boeken handelingen zijn in hoofdzaak tot een der volgende rubrieken terug te brengen.

a. **Inkoopen.** Deze geschieden zonder uitzondering op rekening.

b. **Verkoopen per kas in den winkel.** Hierbij wordt het geld onmiddellijk ontvangen. Men kan dergelijke posten aanvangen met de omschrijving:

„Verkocht per kas in den winkel" enz.

c. **Verkoopen op rekening.**

d. **Betalingen aan Crediteuren.** Verondersteld is, dat de Crediteuren per quitantie over het hun toekomend bedrag beschikken.

e. **Ontvangsten van Debiteuren.**

f. **Retourontvangsten van geleverde artikelen,** teruggezonden door afnemers.

Bijna alle wijnhandelaren geven aan de clientèle het recht tot teruggave van ongeopende flesschen. Maakt een of andere klant van dit recht gebruikt dan make men een dagboekpost die begint met: „Retour ontvangen van" enz.

g. **Terugontvangsten van ledige flesschen.** De flesschen (heele zoowel als halve) worden aan de afnemers à 6 cent in rekening gebracht. Hierop moet gelet worden bij het samenstellen van het dagboek bij alle posten, die leveranties aan afnemers vermelden, ook bij contante verkoopen. J. Troost neemt echter de ledige flesschen weer tegen denzelfden prijs terug.

Hieronder volgen nu de noodige gegevens voor het samenstellen van het gevraagde dagboek.

A. Verkoopen per kas in den winkel.

Januari 1.

3	flesch	Roode Port à Port	à *f* 1.45

Januari 2.

6	flesch	Rose Ludon	„ „ 0.90
4	id.	St. Julien	„ „ 0.85
2	id	Haut Sauternes	„ „ 2.10

Januari 3.

5	flesch	Petit Bourgogne	„ „ 1.25
6	id.	Rudesheimer	„ „ 1.10

Januari 4.

2	flesch	Madera 2o. qualiteit	„ „ 1.10
2	id.	Roode Port 1o. qualiteit	„ „ 2.10

Januari 5.

5	flesch	Chateau Malleret	„ „ 0.88
1	id.	Nuits	„ „ 1.80
2	id.	Moët et Chandon	„ „ 4.—

Januari 7.

3	flesch	Witte Port à Port	à *f* 1.50
11	id.	Chateau Malleret	„ „ 0.88

Januari 8.

3	flesch	Niersteiner	„ „ 1.—
5	id.	Rose Ludon	„ „ 0.90
2	id.	Bergerac	„ „ 1.25

Januari 9.

3	flesch	Pommies Agassac	„ „ 1.25
11	id.	St. Julien	„ „ 0.85
2	id.	Liebfraumilch	„ „ 1.95
2	halve flesch	Malaga	„ „ 1.15

Januari 10.

1	flesch	Chambertin	„ „ 3.50

Januari 11.

6	flesch	Chateau Malleret	„ „ 0.88
5	id.	Rose Ludon	„ „ 0.90
1/2	id.	Malaga	„ „ 1.15

Januari 12.

3	flesch	Roode Port 1o. qualiteit	„ „ 2.10

Januari 15.

11	flesch	Chateau Malleret	„ „ 0.88
1	id.	Muscaat Frontignan	„ „ 1.60
5	id.	Rudesheimer	„ „ 1.10

Januari 16.

4	flesch	Madera 1o. qualiteit	„ „ 2.10

Januari 17.

2	flesch	Haut Sauternes	„ „ 2.10

Januari 18.

2	flesch	Petit Bourgogne	„ „ 1.25
10	id.	Brauneberger	„ „ 0.80
2	id.	Roode Port 1o. qualiteit	„ „ 1.90

Januari 19.

15 flesch St. Julien. . . . . à *f* 0.85
12 id. Chateau Malleret . . . . „ „ 0.88

Januari 23.

13 flesch St. Julien. . . . . „ „ 0.85
2 id. Bergerac . . . . „ „ 1.25
12 id. Rudesheimer. . . . . „ „ 1.10

Januari 24.

7 flesch Roode Port à Port . . . . „ „ 1.45

Januari 25.

2 flesch Pomard . . . . „ „ 1.30
3 id. Lynch Vauzac . . . . „ „ 2.—

Januari 26.

6 flesch Madera 2o. qualiteit . . . . „ „ 1.20

Januari 28.

3 flesch Rose Ludon . . . . „ „ 0.90

Januari 29.

5 flesch Petit Bourgogne . . . . „ „ 1.25
3 id. Rose Ludon . . . . „ „ 0.90

Januari 30.

9 flesch Witte Port à Port. . . . . „ „ 1.50
8 id. Roode id. . . . . „ „ 1.45

Januari 31.

3 flesch Rudesheimer. . . . . „ „ 1.10
5 id. Niersteiner . . . . „ „ 1.—

B. Leveranties op rekening:

Januari 3.

L. Boers, Oranjeplein,
$^1/_2$ anker (22 flesschen) St Julien . . . . à *f* 0.85

Januari 4.

P. P. de Graaf, Parklaan,
1 anker Chateau Malleret (45 flesschen). . . . . . à *f* 0.88
$^1/_4$ anker (12 flesschen) Roode Port à Port . . . . „ „ 1.45
Het laatste met 2 $^0/_0$ korting.

Januari 7.

J. Wolters, Hofstraat,
$^1/_2$ anker Rose Ludon (22 flesschen). . . . . „ 0.90
K. G. v. Aller, Dennenweg,
$^1/_4$ anker (12 flesschen) Witte Port à Port . . . . „ „ 1.50

Januari 11.

Zangvereeniging „Kunstmin",
1 anker St. Julien (45 flesschen) . . . . „ „ 0.85
met recht van teruggave der ongeopende flesschen.

Januari 14.

J. de Man, Blankenburgstraat,
3 flesch Madera 1o. qualiteit . . . . „ „ 2.10
5 id. Roode Port id. . . . . „ „ 2.10
6 id. Petit Bourgogne . . . . „ „ 1.25

Januari 18.

A. v. Swieten, Borneostraat,
$^1/_2$ anker (22 flesschen) Chateau Malleret . . . . . . „ „ 0.88

Januari 21.

H. v. Geelen, Heerengracht,
6 flesch Haut Sauternes . . . . „ „ 2.10
1 anker St. Julien (45 flesschen) . . . . „ „ 0.90

Januari 23.

L. Roepers, Bothastraat,
$^1/_4$ anker (12 flesschen) Roode Port à Port. . . . . „ „ 1.45
$^1/_4$ id. id. Witte id.. . . . . . . „ „ 1.50
1 id. Rose Ludon (45 flesschen). . . . . „ „ 0.90
met recht van teruggave der ongeopende flesschen.

Januari 25

J. v. Meurs, Zuidwal,
4 flesch Moët et Chandon . . . . à *f* 4.—

C. Inkoopen.

Januari 16.

Van Viëtor te Groningen,
3 anker (135 flesschen) Rose Ludon à *f* 37.40 per anker.
1 id. Haut Sauternes (45 flesschen) „ „ 83.60 id. id.
1 id. Rudesheimer (45 flesschen) „ „ 44.— id. id.

D. Ontvangsten en uitgaven.

Bij de ontvangsten denke men in de eerste plaats aan de winkelverkoopen per kas. Het overige blijkt uit onderstaande aanteekeningen.

Januari 2.

Ontvangen huur van het pand aan de Veerkade . . . *f* 175.—

Januari 3.

Ontvangen van L. Boers . . . . „ 11.40
id. id. P. P. de Graaf . . . . „ 43.20

Januari 5.

Betaald de quitantie van Ferwerda & Tieman te Utrecht „ 260.30
Betaald reparatie handwagen . . . . „ 3.60
Huishouding . . . . „ 45.—
Loon loopknecht . . . . „ 9.—

Januari 10.

Ontvangen van H. H. Vermeulen . . . . „ 11.25

Januari 12.

Een week loon loopknecht. . . . . „ 9.—
Brandassurantie . . . . „ 6.25
Postzegels . . . . „ 0.05
Gasrekening December . . . . „ 26.80
Huishouding. . . . . „ 20.—

Januari 14.

Ontvangen van I. Wolters . . . . *f* 17.60

Januari 19.

Een week loon loopknecht. . . . . „ 9.—
Huishouden . . . . „ 25.—

Januari 23.

Ontvangen van J. de Man . . . . „ 27.50
id. id. K. J. v. Galen . . . . „ 28.—

Januari 26.

Een week loon loopknecht . . . . „ 9.—
Huishouding . . . . „ 15.—

E. Terugontvangsten van ledige flesschen.

Januari 3.

L. Boers, Oranjeplein, 31 stuks.

Januari 4.

P. P. de Graaf, Parklaan, 27 stuks.

Januari 12.

Zangvereeniging „Kunstmin", 36 stuks.

Januari 14.

J. de Man, Blankenburgstraat, 33 stuks.

F. Terugontvangsten van ongeopende flesschen.

Januari 12.

Zangvereeniging „Kunstmin",
9 flesch St. Julien.

Januari 24.

L. Roepers, Bothastraat,
3 flesch Roode Port à Port,
4 id. Witte id.
13 id. Rose Ludon.

HOOFDSTUK IV.

BIJBOEKEN.

§ 12. Aard en doel der bijboeken.

Het memoriaal, zooals wij dat in Hoofstuk III bespraken, vermeldt alle handelsvoorvallen. Wenscht dus de koopman een en ander omtrent vroegere transacties na te slaan, dan kan hij zich van het dagboek bedienen. In vele gevallen echter zal dit met groot tijdverlies gepaard gaan. Indien hij bijv. wilde weten, hoeveel hij nog van een of anderen afnemer te vorderen had, dan diende hij post voor post in het dagboek na te gaan, om te zien of er, hetzij een leverantie aan dien afnemer, hetzij een betaling of terugzending van goederen door dien persoon had plaats gehad. Dezelfde moeilijkheid zou zich voordoen, indien hij met behulp van het memoriaal wilde controleeren, of de aanwezige voorraad van een of ander artikel overeenstemde met de gekochte en verkochte hoeveelheden. Post voor post zou hij dan ook weer moeten nagaan, of er soms een inkoop of verkoop in betrekking tot bedoeld artikel geboekt stond. Het valt gemakkelijk in te zien, dat een dergelijke handelwijze wegens haar groote omslachtigheid in de praktijk niet gevolgd kan worden. Men gebruikt daarom naast het dagboek verschillende andere boeken, bijboeken genaamd, die dienen om een gemakkelijk overzicht te geven over de veranderingen, die er in bepaalde bezittingen en schulden plaats hebben. De voornaamste van deze boeken, die in nagenoeg geen enkele zaak kunnen gemist worden, zijn het Debiteurenboek, het Crediteurenboek en het Magazijnboek. Verder heeft iedere zaak, al naar den aard van het bedrijf, verschillende bijboeken noodig.

§ 13. Debiteurenboek.

Wanneer A aan B goederen levert en B betaalt deze niet onmiddellijk, dan heeft A tot aan het oogenblik van betaling den prijs dier goederen van B te vorderen. Men zegt nu, dat er voor A een vordering is ontstaan op B, verder dat B de debiteur of schuldenaar is geworden van A en A de crediteur of schuldeischer van B. Zoodra B het geheele bedrag voldoet, gaat de vordering die A op B heeft te niet en vanzelf dus ook de schuld, die B aan A heeft. B houdt op de debiteur van A te zijn en A is niet langer de crediteur van B.

Levert A aan verschillende personen op crediet, dan zal het voor hem noodzakelijk zijn van de ontstane en tenietgaande vorderingen op zoodanige wijze aanteekening te houden, dat hij in een oogwenk kan zien, hoeveel hij nog van iederen debiteur te vorderen heeft. Het dagboek is daartoe, zooals wij hierboven zagen, onvoldoende. Daarom bedient men zich van op een bepaalde wijze gelinieerde staten, rekeningen genaamd, waarop het ontstaan en tenietgaan van vorderingen op een bepaalden persoon wordt aangeteekend. In hoofdzaak zijn drie modellen in gebruik. Van elk laten wij hieronder een voorbeeld volgen. Verondersteld is, dat de volgende handelingen plaats grijpen:

J. Vermeer, handelaar in wijnen en likeuren, levert op 17 Januari 1915 aan A. v. Swieten, Borneostraat,

¼ anker St. Julien (11 flesch)	à	ƒ 0.85
4 flesch Roode Port 1o. qualiteit	„	„ 2.10
1 id. Vieux Cognac Superbe	„	„ 2.—

Op 5 Februari betaalt v. Swieten het bedrag dezer geleverde artikelen, maar brengt in mindering 14 door hem teruggegeven flesschen.

Op 3 Maart levert J. Vermeer weer
1 anker Rose Ludon (45 flesschen) à ƒ 39.60
¼ „ Madera 1o. qualiteit (12 flesschen) à ƒ 2.10 per flesch, met recht van teruggave van ongeopende flesschen.

Op 5 Maart zendt v. Swieten terug

17 flesch Rose Ludon	à	ƒ 0.90
3 id. Madera	à	„ 2.10

Op 1 April betaalt hij een rond bedrag van *f* 20.— af en zendt tegelijk nog 23 ledige flesschen terug.

J. Vermeer teekent deze verschillende handelsvoorvallen behalve in zijn dagboek ook nog aan op een staat, die er uitziet als het model op pag. 43, waaromtrent wij de volgende opmerkingen wenschen te maken.

1. De staat is verdeeld in een linker- en rechterhelft. De linkerhelft noemt men de **debetzijde**, de rechterhelft de **creditzijde** van de rekening.

2. Het is algemeen de gewoonte **het ontstaan eener vordering** aan te teekenen op de **debetzijde, het tenietgaan** op de **creditzijde.** Aangezien een vordering eerst ontstaat en daarna tenietgaat, zal het bedrag aan de creditzijde eener rekening van een debiteur nooit hooger zijn dan dat van de debetzijde. Indien er verschil bestaat, doordat er aan de debetzijde een hooger bedrag geboekt staat dan aan de creditzijde, dan zegt men dat de rekening een **debet-saldo** vertoont. Dit debet-saldo stelt dan het bedrag voor, dat nog van den debiteur te vorderen is.

3. Maakt men een aanteekening op de linkerzijde van een rekening, dan drukt men dit uit door te zeggen, dat de betrokken rekening gedebiteerd wordt. Evenzoo heet het maken van een aanteekening op de rechterzijde het crediteeren van de rekening.

4. In plaats van te zeggen „de rekening van A. v. Swieten moet gedebiteerd of gecrediteerd worden," zegt men veelal bij verkorting „A. v. Swieten moet gedebiteerd of gecrediteerd worden."

5. De linker- en rechterhelft zijn elk in kolommen verdeeld. De eerste kolom bevat den datum, de tweede een korte aanwijzing omtrent de oorzaak van het debiteeren of crediteeren der betrokken rekening, de laatste kolom het bedrag.

6. Uit deze rekening is nu op ieder oogenblik op te maken welk bedrag Vermeer nog van v. Swieten te vorderen heeft. Daartoe behoeft men slechts het totaal bedrag aan de Debetzijde te verminderen

Model A.

A. v. SWIETEN, Borneostraat.

Debet.

1915				
Jan.	17	$^1/_4$ anker St. Julien à *f* 0.85	*f* 9	35
„	„	4 flesch Roode Port 1° qualiteit à *f* 2.10	„ 8	40
„	„	1 fl. Vieux Cognac Superbe	„ 2	—
„	„	16 flesschen	„ 0	96
Mrt.	3	1 anker Rose Ludon	„ 39	60
		$^1/_4$ anker Madera 1° qualiteit à *f* 2.10	„ 25	20
		57 flesschen	„ 3	42

Credit.

1915				
Febr.	5	Retour 14 ledige flesschen	*f* 0	84
„	„	Contanten	„ 19	87
Mrt.	5	Retour 17 flesch Rose Ludon	„ 15	30
„	„	„ 3 „ Madera	„ 6	30
„	„	20 flesschen	„ 1	20
April	1	Contanten	„ 20	—
„	1	Retour 23 ledige flesschen	„ 1	38

met het totaal bedrag aan de Creditzijde. Het verschil, het saldo dus wijst dan aan hoe groot de vordering op v. Swieten nog is

7. Behalve in den vorm, die in model A op pag. 43 is aangegeven en dien men den **gewonen scontrovorm** noemt, kan de rekening nog op twee andere wijzen gehouden worden, namelijk in den **gewijzigden scontrovorm** (zie model B) en den **staffelvorm** (zie model C). Elk dier vormen heeft zijn voor- en nadeelen. Bij rekeningen in den gewonen scontrovorm kan het namelijk voorkomen, dat de eene helft reeds vol is, terwijl op de andere helft nog weinig of niets geboekt staat. Men is dan in de noodzakelijkheid voor beide zijden een nieuw blad (folio) te nemen, waardoor groote stukken onbeschreven blijven. Dit wordt, zooals de lezer uit onderstaand model ziet, vermeden bij het gebruik van den gewijzigden scontrovorm.

Model B.

A. v. SWIETEN, Borneostraat.

			Debet.			*Credit.*		
1915								
Jan.	17	$\frac{1}{4}$ anker St. Julien à *f* 0.80 . . .	*f*	9	35			
”	”	4 flesch Roode Port 1° qualiteit à *f* 2.10	”	8	40			
”	”	1 fl. Vieux Cognac Superbe . .	”	2	—			
”	”	16 flesschen	”	0	96			
Febr.	5	Retour 14 ledige flesschen . . .				*f*	0	84
”	”	Betaald in contanten				”	19	87
Mrt.	3	1 anker Rose Ludon	”	39	60			
”	”	$\frac{1}{4}$ id. Madera 1° qualiteit à *f* 2.10	”	25	20			
”	”	57 flesschen	”	3	42			
”	5	Retour 17 flesch Rose Ludon . .				”	15	30
”	”	” 3 ” Madera . .				”	6	30
”	”	” 20 flesschen				”	1	20
April	1	Betaald in contanten				”	20	—
”	”	Retour 23 ledige flesschen . . .				”	1	38

De gewijzigde scontrovorm heeft tegen, dat men licht een vergissing begaat door het bedrag in de verkeerde kolom te boeken.

Beide vormen, zoowel de gewone als de gewijzigde scontrovorm hebben dit tegen, dat men om den stand eener rekening op zeker oogenblik op te maken, zoowel de debet als de creditzijde eerst moet gaan optellen. Dit bezwaar vervalt bij de Staffelmethode (zie model C), waarbij telkens bij het inschrijven van een nieuwen post het saldo bepaald wordt. Deze methode is echter zeer tijdroovend en daarom alleen aan te bevelen in zaken, waar het beslist noodzakelijk is op ieder oogenblik den stand der rekening onmiddellijk te kunnen zien.

Model C.

A. v. SWIETEN, Borneostraat.

1915						
Jan.	17	$\frac{1}{4}$ anker St. Julien à *f* 0.85 . . .	*f* 9.35			
		4 flesschen Roode Port à *f* 2.10 . .	” 8.40			
		1 flesch Vieux Cognac Superbe . .	” 2.—			
		16 flesschen	” 0.96 D	*f*	20	71
Febr.	5	Retour 14 ledige flesschen . . .	*f* 0 84			
		Betaald in contanten	” 19.87 C	”	20	71
Mrt.	3	1 anker Rose Ludon	*f* 39.60			
		$\frac{1}{4}$ id. Madera à *f* 2.10. . . .	” 25.20			
		57 flesschen	” 3.42 D	*f*	68	22
			D	*f*	68	22
”	5	Retour 17 flesschen Rose Ludon .	*f* 15.30			
		id. 3 ” Madera . . .	” 6.30			
		id. 20 ”	” 1.20 C	”	22	80
			D	*f*	45	42
April	1	Betaald in contanten	*f* 20.—			
		Retour 23 ledige flesschen . . .	” 1.38 C	”	21	38
			D	*f*	24	04

8. Men is gewoon alle rekeningen van Debiteuren te vereenigen in een boek, dat den naam draagt van **Debiteurenboek.** Indien mogelijk moet dit boek iederen avond worden bijgewerkt uit het dagboek. Bestaan hiertegen practische bezwaren, dan kan volstaan worden met dit eens per week of per maand te doen. Een langere termijn

moet beslist worden afgekeurd. Want eerstens stapelt het werk zich dan te veel op en in de tweede plaats stuit het op groote bezwaren om te voldoen aan het verzoek van een of anderen debiteur, die zijn rekening tusschentijds mocht opvragen.

§ 14. Crediteurenboek.

Evenals het Debiteurenboek alle rekeningen van Debiteuren bevat, bevat het Crediteurenboek de rekeningen der verschillende Crediteuren. In hoofdzaak geldt alles, wat wij omtrent de rekeningen der Debiteuren mededeelden, min of meer gewijzigd ook voor Crediteuren. Wij kunnen daarom volstaan met de volgende opmerkingen:

1. De rekeningen der Crediteuren kunnen, evenals die der Debiteuren, zoowel in den gewonen als in den gewijzigden scontrovorm en in den staffelvorm gehouden worden.

2. Aangezien het ontstaan eener schuld juist het tegenovergestelde is van het ontstaan eener vordering, is men overeengekomen, ook de boeking in tegengestelden zin te verrichten. Volgens opmerking 2 in § 13 wordt het ontstaan eener vordering aan de debetzijde, het tenietgaan aan de creditzijde der betrokken rekening geboekt. Het **ontstaan eener schuld** zal dus op de **creditzijde, het tenietgaan** op de **debetzijde** geboekt moeten worden.

3. Op dezelfde wijze als in § 13 verklaard is, dat de rekening van een debiteur òf geen saldo òf een debetsaldo vertoont, kan men beredeneeren, dat de rekening van een crediteur òf geen saldo òf een creditsaldo moet vertoonen. Een eventueel creditsaldo wijst dan het bedrag aan, dat men nog aan den crediteur schuldig is.

4. Als A een vordering krijgt op B, krijgt B tegelijkertijd een schuld aan A. Gaat de vordering van A op B teniet, dan gaat ook de schuld van B aan A teniet. Heeft dus A in zijn Debiteurenboek een rekening van B en B in zijn Crediteurenboek een rekening van A dan zullen beide rekeningen dezelfde bedragen aanwijzen, maar die bedragen zullen juist aan de tegenovergestelde zijden voorkomen. Wat in het Debiteurenboek van A voorkomt aan de debetzijde van B's rekening, staat in het Crediteurenboek van B op A's rekening aan de creditzijde en omgekeerd.

Model A.

J VERMEER, alhier.

Debet.					*Credit.*			
1915					1915			
Febr.	5	Retour 14 ledige flesschen . .	f	0.84	Jan.	17	¼ anker St. Julien à f 0.85 .	f 9.35
"	5	Contanten	"	19.87	"	17	4 flesch Roode Port " " 2.10 .	" 8.40
Mrt.	5	Retour 17 flesch Rose Ludon .	"	15.30	"	17	1 id. Vieux Cognac Superbe .	" 2.—
"	5	id. 3 Madera	"	6.30	"	17	16 flesschen	" 0.96
"	5	20 flesschen	"	1.20	Mrt.	3	1 anker Rose Ludon. . . .	" 39.60
April	1	Contanten	"	20.—	"	3	¼ anker Madera à f 2.10 . .	" 25.20
"	1	Retour 23 ledige flesschen . .	"	1.38	"	3	57 flesschen	" 3.42

Veronderstellen wij, dat in het voorbeeld van § 13 van Swieten een Crediteurenboek houdt, dan zal de rekening van J. Vermeer, daarin voorkomende, er uit moeten zien als een der hier afgedrukte modellen.

5. Het Debiteuren- en het Crediteurenboek worden niet zelden tot één boek gecombineerd. Dit boek draagt dan een der volgende benamingen:

a. **Debiteuren- en Crediteurenboek.**

b. **Rekening-courantboek.**

c. **Grootboek der vorderingen en schulden.**

Model B.

J. VERMEER, alhier.

			Debet.		*Credit.*	
1907						
Jan.	17	$\frac{1}{4}$ anker St. Julien à *f* 0.85 . .			*f* 9	35
	„	4 flesch Roode Port „ „ 2.10 . .			„ 8	40
	„	1 id. Vieux Cognac Superbe . .			„ 2	—
	„	16 flesschen			„ 0	96
Febr.	5	Retour 14 ledige flesschen . . .	*f* 0	84		
	„	Betaald in contanten	„ 19	87		
Mrt.	3	1 anker Rose Ludon			„ 39	60
	„	$\frac{1}{4}$ id. Madera 1° qualiteit à *f* 2.10			„ 25	20
	„	57 flesschen			„ 3	42
Mrt.	5	Retour 17 flesschen Rose Ludon .	„ 15	30		
	„	id. 3 Madera	„ 6	30		
	„	id. 20 flesschen	„ 1	20		
April	1	Betaald in contanten	„ 20	—		
	„	Retour 23 ledige flesschen . . .	„ 1	38		

Model C.

J. VERMEER, alhier.

1915					
Jan.	17	$\frac{1}{4}$ anker St. Julien à *f* 0.85 . . .	*f* 9.35		
		4 flesschen Roode Port à *f* 2.10 .	„ 8.40		
		1 flesch Vieux Cognac Superbe . .	„ 2.—		
		16 flesschen	„ 0.96 C	*f* 20	71
Febr.	5	Retour 14 ledige flesschen . . .	*f* 0.84		
		Betaald in contanten	„ 19.87 D	*f* 20	71
Mrt.	3	1 anker Rose Ludon	*f* 39.60		
		$\frac{1}{4}$ id. Madera à *f* 2.10. . . .	„ 25.20		
		57 flesschen	„ 3.42 C	*f* 68	22
			C	*f* 68	22
Mrt.	5	Retour 17 flesschen Rose Ludon .	*f* 15.30		
		„ 3 „ Madera . . .	„ 6.30		
		„ 20 „	„ 1.20 D	„ 22	80
			C	*f* 45	42
April	1	Betaald in contanten	*f* 20.—		
		Retour 23 ledige flesschen . . .	„ 1.38 D	„ 21	38
			C	*f* 24	04

§ 15. Gemengde rekeningen.

Het kan voorkomen, dat een persoon A niet alleen gewoon is van B goederen te koopen, maar ook omgekeerd goederen te leveren aan B. Een fabrikant bijv. kan het gefabriceerde artikel verkoopen aan denzelfden persoon, van wien hij zijn grondstoffen betrekt. In zulk een geval kan A òf voor B een afzonderlijke rekening openen in het Debiteurenboek en in het Crediteurenboek òf hij kan zoowel het ontstaan en tenietgaan van zijn vorderingen op B als het ontstaan en tenietgaan van zijn schulden aan B op één rekening aanteekenen. Deze wordt in dat geval een **gemengde rekening** genoemd.

§ 16. Afsluiten der rekeningen.

Wordt een rekening gehouden in den gewonen of in den gewijzigden scontrovorm dan zal men ter bepaling van het saldo altijd eerst de

debet- en creditzijde moeten optellen. Liet men nu de rekening maar steeds doorloopen dan zou dit ten slotte een zeer langwijlig en tijdroovend werk worden. Men is daarom gewoon op bepaalde tijden, meestal eens per jaar, het saldo te bepalen en daarmede een nieuwe rekening te beginnen. Dit saldo wordt dan op de oude rekening aan de kleinste zijde bijgeschreven, en daarna wordt zoowel de debet- als de creditkolom opgeteld om te zien of de rekening sluit. Is er geen saldo dan worden eenvoudig linker- en rechterzijde opgeteld. De uitkomsten dier tellingen worden steeds aan de linker- en rechterbladzijde op dezelfde hoogte geplaatst. Mocht er daardoor bij den gewonen scontrovorm een wit vak ontstaan dan wordt dit onbruikbaar gemaakt door er een streep doorheen te trekken. Wij laten hieronder enkele modellen volgen van het afsluiten en heropenen van rekeningen.

A. v. SWIETEN, Borneostraat.

			Debet.		Credit	
1915						
Jan.	17	1/4 anker St. Julien à f 0.85 . .	f 9	35		
	"	4 flesch Roode Port " 2.10 . .	" 8	40		
	"	1 id. Vieux Cognac Superbe . .	" 2	—		
	"	16 flesschen	" 0	96		
Febr.	5	Retour 14 ledige flesschen. . . .			f 0	84
	"	Betaald in contanten.			" 19	87
Mrt.	3	1 anker Rose Ludon	" 39	60		
	"	1/4 " Madera 1e qualiteit à f 2.10	" 25	20		
	"	57 flesschen	" 3	42		
Mrt.	5	Retour 17 flesch Rose Ludon . .			" 15	30
	"	" 3 " Madera			" 6	30
	"	" 20 flesschen			" 1	20
April	1	Betaald in contanten.			" 20	—
		Retour 23 ledige flesschen. . . .			" 1	38
		Saldo.			" 24	04
			f 88	93	f 88	93
April	1	Saldo.	f 24	04		

J. L. VAN MAURIK, Hulstweg.

Debet.

1915				
Jan.	1	Saldo	f 25	80
"	3	2/12 kisten Panyong Congo . .	" 39	30
"	16	1 kist Goenoeng Malang . . .	" 40	—
"	16	2 kisten Tjegentoer	" 90	—
Febr.	8	2/12 " Panyong Congo . . .	" 40	—
"	8	2 " Goenoeng Malang . . .	" 80	—
"	8	Vracht en bezorgen	" 1	—
"	27	30 K.G. gemengde thee . . .	" 75	—
Mrt.	8	1 kist Tjegentoer	" 45	50
"	22	30 K.G. gemengde thee . . .	" 75	—
			f 511	60
April	1	Saldo	f 119	50

Credit.

1915				
Jan.	6	Contanten	f 25	80
Febr.	24	id.	" 169	30
Mrt.	31	id.	" 197	—
"	31	*Saldo*	" 119	50
			f 511	60

Het afsluiten en heropenen der rekeningen geschiedt gewoonlijk voor het opmaken van den inventaris. De reden hiervan is duidelijk. De inventaris moet een overzicht geven van de nog bestaande vorderingen en schulden. Bij het afsluiten der rekeningen komen deze vanzelf voor den dag en heeft men ze slechts uit het Debiteuren- en Crediteurenboek over te brengen op den inventaris of op een daarbij behoorende bijlage.

§ 17. Collectieve rekeningen.

Zijn er een betrekkelijk groot aantal debiteuren of crediteuren met wie men slechts zeer zelden zaken doet, dan kan het aanbeveling verdienen om deze op één collectieve rekening te vereenigen. Men voorkomt daardoor onnoodige uitbreiding van het Debiteuren- en Crediteurenboek. Als hoofd voor zoo'n rekening gebruikt men dan „Diverse Debiteuren", of „Diverse Crediteuren".

§ 18. Dubieuse Debiteuren.

Zijn er debiteuren, die in gebreke blijven aan hun verplichtingen te voldoen, dan worden deze overgebracht naar een collectieve rekening waarvan het hoofd luidt „Dubieuse Debiteuren".

§ 19. Het Magazijnboek.

Bijna even noodzakelijk als het aanteekenen van de veranderingen, die er komen in de vorderingen en schulden, is het aanteekenen van de veranderingen, die de voorraad goederen ondergaat. Terwijl echter de contrôle over vorderingen en schulden vrij gemakkelijk is, stuit die over den goederenvoorraad, speciaal in den détailhandel, vaak op onoverkomelijke bezwaren. In zaken die „per stuk" verkoopen is zij echter in den regel wel practisch uitvoerbaar.

Ook bij het Magazijnboek vindt men zoowel den scontrovorm als den staffelvorm. (Zie de hierachter volgende modellen.)

Model A. Dit heeft betrekking op den handel in wijnen, waarvoor in het vorige hoofdstuk het dagboek moest worden samengesteld. Zooals men uit het gegeven model ziet, is voor elk soort wijn een in tweeën verdeelde kolom bestemd. In de linkerhelft plaatst men aan het einde van iederen dag het totaal aantal ingekochte, aan den rechterkant het aantal verkochte flesschen. Dit boek heeft dus feitelijk

den scontrovorm. Aan het eind van iedere maand sluit men de kolommen af op dezelfde manier als de rekening uit het Debiteuren- en Crediteurenboek. Met de saldi wordt dan de nieuwe maand geopend.

Model B. Dit model is bestemd voor een agentschap van een rijwielenfabriek. Het kan, wellicht met eenige kleine wijzigingen, gebruikt worden in iedere zaak, waar het aantal voorradige artikelen betrekkelijk klein is en ieder stuk een bepaald merk en nummer draagt.

In de eerste kolom vermeldt men den datum, waarop het artikel aangekocht wordt. Is er bij het openen van het boek een aanwezige voorraad, dan wordt eerst deze ingeschreven. Als datum daarbij neemt men den openingsdag.

In de tweede kolom volgt dan een korte omschrijving, waaruit blijkt of het artikel is betrokken van de fabriek, òf ingeruild òf wel tot den aanwezigen voorraad behoorde.

De meeste fabrieken vervaardigen verschillende soorten rijwielen. Ieder soort heeft zijn bepaald merk, dat in de derde kolom wordt geplaatst. Tevens kan men door toevoeging van een H of D aangeven of het een heeren- of damesrijwiel is. Alle rijwielen, die de fabriek aflevert, worden in volgorde van aflevering van een bepaald nummer voorzien. Voor deze nummers is de vierde kolom bestemd. Kolom 5 en 6 bevatten respectievelijk den datum van aflevering en den naam van den afnemer. Zoolang het rijwiel zich nog in het magazijn bevindt, zijn deze kolommen niet ingevuld. Uit het magazijnboek blijkt op deze wijze met één oogopslag welke nummers nog aanwezig moeten zijn.

Heeft men een agentschap van meer dan één fabriek, dan is, 't het eenvoudigste om voor verschillende soorten verschillende folio's te gebruiken. De omschrijving in de kolom „merk" kan daardoor minder uitvoerig worden.

Model C is bestemd voor een sigarenfabriek. Aan het eind van iedere week maakt men op, hoeveel stuks van ieder merk werden gefabriceerd en hoeveel verkocht. Het boek kan zeer geschikt in den staffelvorm gehouden worden.

Model D. Koopt men een betrekkelijk talrijk aantal artikelen bij groote hoeveelheid in, om ze bij kleinere hoeveelheden te verkoopen,

Magazijnboek A.

WIJNEN.

Datum.	Roode Bordeaux.					Witte Bordeaux.			Bourgogne.				Rijn- en Moezelwijn.				Champagne.			Diverse wijnen.					
	St. Julien.	Rose Ludon.	Chateau Malleret.	Pommies Agassac.	Lynch Vauzac.	Bergerac.	Haut Sauternes.	Muscat Frontignan.	Petit Bourgogne.	Pomard.	Nuits.	Chambertin.	Niersteiner.	Rudesheimer.	Braune-berger.	Liebfrau-milch.	Lanson Père et fils.	Moët et Chandon.	Louis Roederer	Madera 2e. qual.	Madera 1e. qual.	Roode Port à Port.	Roode Port 1e. qual.	Witte Port à Port.	Malaga.

dan kan een magazijnboek volgens model D goede diensten bewijzen. Daarbij wordt voor ieder artikel een folio van 2 bladzijden gebruikt. De vermeerderingen worden op de linker-, de verminderingen op de rechterhelft geboekt. Men past hier dus den gewonen scontrovorm toe, waardoor het boek geheel gaat overeenstemmen met het Debiteurenboek. De afsluiting geschiedt dan ook op dezelfde wijze.

Model B.

Datum van aankoop.	Omschrijving.	Merk.	Nummer.	Datum van verkoop.	Afnemers.

Model C.

Datum.	Colorado Claro.	Victoria.	Saza Eminenta.	Habana.	Evara.	Esquito.	Panta Crua.	Ezoros.	Huella.	Porta di Vinco.	Superitas.	La Carina.

Model D.

TABAK.

Merk.

Datum.	Verkooper.	Merk en nummer.	Aantal pakken.	Gewicht. Bruto.	Gewicht. Netto.

Borneo.

Datum	Afnemer.	Merk en nummer.	Aantal pakken.	Gewicht. Bruto.	Gewicht. Netto.

OPGAVEN.

I.

Stel voor H. Brandsma, koopman in koffie, thee, chocolade en suiker, de rekening samen van zijn afnemer L. Gerritsen te Baarn, over de maanden Januari, Februari en Maart 1915. Sluit de rekening op ultimo Maart af en heropen haar weder.

De rekening te vervaardigen zoowel in den gewonen als in den gewijzigden scontrovorm.

Gegevens.

1	Jan.	Het saldo bedraagt *f* 27.60.
9	„	Geleverd 2 balen Malang à *f* 41.—.
10	„	Ontvangen *f* 27.60.
14	„	Geleverd 25 K.G. gebrande koffie à *f* 0.30 per ½ K.G.
18	„	Geleverd 30 K.G. gemengde thee à *f* 1.25 per ½ K.G.
25	„	1 zak melissuiker *f* 41.—.
27	„	1 kist cacao *f* 40.80.
5	Febr.	Ontv. *f* 172.—. onder aftrek van 1 % korting.
15	„	Geleverd 2 balen Probolingo à *f* 43.40.
20	„	2 zak melis à *f* 41.—.
20	„	1 kist cacao à *f* 40.70.
28	„	$\frac{2}{12}$ kisten Panyong Congo à *f* 18.40.
2	Mrt.	Ontvangen *f* 294.—. onder aftrek van 1 % korting.
3	„	Geleverd 2 balen Afrikakoffie à *f* 31.20.
15	„	2 kisten Goenong Malang à *f* 42.—.
15	„	2 zak melis à *f* 42.—.
15	„	1 kist cacao à *f* 40.70.
17	„	Toegestane korting wegens mindere qualiteit van geleverde cacao *f* 7.50.

II.

H. de Klerk te Wormerveer heeft bij de Spaarbank te D. een rekening, die gehouden wordt in den staffelvorm. Stel deze zooals zij door de Spaarbank zal gehouden worden samen uit onderstaande gegevens:

H. de Klerk stortte op 16 October 1914 *f* 750.—. en op 13 November 1915 *f* 400.—.

Hij beschikte op de hieronder genoemde data over de volgende bedragen:

19 November	1914	over	*f*	50.—.
26 „	„	„	„	50.—.
6 Januari	1915	„	„	70.—.
10 April	„	„	„	80.—.
24 „	„	„	„	100.—.
20 Juni	„	„	„	25.—.
3 Juli	„	„	„	50.—.
26 „	„	„	„	25.—.
7 Augustus	„	„	„	75.—.
14 „	„	„	„	50.—.
18 September	„	„	„	25,—.
22 October	„	„	„	50.—.

(Op 25 November 1915 werd bijgeschreven aan rente *f* 2.97 en op 26 November 1916 *f* 8.11).

29 November	1915	over	*f*	50.—.
7 Januari	1916	„	„	100.—.
15 „	„	„	„	100.—.
23 „	„	„	„	100.—.
17 Februari	„	„	„	75.—.
22 April	„	„	„	70.—.
25 Augustus	„	„	„	7.50.

III.

Stel uit opgave 6 van Hoofdstuk III het Debiteuren- en Crediteurenboek samen. De rekeningen van het Debiteurenboek te maken in den gewijzigden scontrovorm, die van het Crediteurenboek in den gewonen scontrovorm.

Alle rekeningen per 31 Januari afsluiten en heropenen.

(Denk er aan de rekeningen te openen met de saldi van den openingsinventaris. Zie opgave I Hoofdstuk II).

IV.

Vul het hiervoor gegeven model A van het magazijnboek in met de gegevens ontleend aan opgave I Hoofdstuk II en opgave VI van Hoofdstuk III.

V.

J. van Son, hoofdagent van de Brennabor-rijwielenfabriek bevindt op 1 April aanwezig te hebben de volgende rijwielen:

Merk I Heerenrijwielen. De nummers:
738122. 127, 130, 131, 132, 134.
Merk II id. de nummers:
841033, 076, 077, 078.
Merk X id. de nummers:
793507, 508.
Merk XII id. de nummers:
848930, 932, 937, 939, 942.
Merk XX Damesrijwielen, de nummers:
512033, 034, 036, 038, 039, 040, 041, 042.
Merk XXII id. de nummers:
513083, 084, 086, 088.
Merk XXIII id. de nummers:
514027, 098, 099.

Verder hebben de volgende in- en verkoopen plaats:

3 April. Van de fabriek betrokken:
Merk I de nummers:
913240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257.
Merk II de nummers: 914312, 313, 315, 316, 320, 321.
Merk X de nummers: 916218, 219, 220.
Merk XVII Damesrijwielen, de nummers:
612314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324.
Merk XVIII de nummers: 613317, 318, 319.
4 April. Afgeleverd aan H. Mint te Beverwijk de nummers:
913240 en 612314.
5 April. Afgel. aan H. Gester te Groningen de nummers:
848930, 513083, 914313, 612317.
6 April. Afgeleverd aan H. v. Stol te Breda nummer: 916219.
8 April. Verzonden aan het filiaal te Arnhem de nummers:
913248, 793507, 514098, 913249, 612318, 612319, 612320.

Stel uit deze gegevens het magazijnboek samen volgens model B.

VI.

Een fabrikant heeft op 1 Januari 1915 in voorraad de volgende hoeveelheden sigaren.

11200	stuks, merk	Colorado Claro.
2700	„ „	Victoria.
5300	„ „	Saza Eminenta.
8000	„ „	Habana.
12500	„ „	Evara.
9300	„ „	Esquito.
2560	„ „	Panta Crua.
8100	„ „	Ezoros.
3750	„ „	Huella.
4560	„ „	Porta di Vinco.
8150	„ „	Superitas
1650	„ „	La Carina.

In de week van 1—7 Januari werden vervaardigd:

5000	stuks, merk	Victoria.
4300	„ „	Esquito.
2100	„ „	Ezoros.
1100	„ „	La Carina.

Verkocht en geleverd zijn:

4000	stuks, merk	Colorado Claro.
2100	„ „	Habana.
4100	„ „	Ezoros.
1100	„ „	La Carina.

In de week van 8—14 Januari zijn gefabriceerd:

1500	stuks, merk	Colorado Claro.
1100	„ „	Saza Eminenta.
3100	„ „	Panta Crua.
900	„ „	Huella.
500	„ „	Porta di Vinco.
200	„ „	La Carina.

Terwijl verkocht en afgeleverd zijn:

3000	stuks, merk	Colorado Claro.
1100	„ „	Victoria.

5000 stuks, merk Evara.
6100 „ „ Esquito.
300 „ „ Panta Crua.
4000 „ „ Superitas.

In de week van 15—21 Januari werden vervaardigd:
4000 stuks, merk Victoria.
1100 „ „ Habana.
1500 „ „ Evara.
600 „ „ Ezoros.
2000 „ „ Huella.

Terwijl verkocht en afgeleverd werden:
500 stuks, merk Victoria.
1600 „ „ Evara.
300 „ „ Huella.
200 „ „ Porta di Vinco.
1000 „ „ Superitas.

Stel uit deze gegevens het magazijnboek samen volgens model C in den staffelvorm.

VII.

(Herhalingsopgave.)

Een meubelmaker te A. vraagt een crediet aan bij een bankinstelling aldaar, onder borgstelling van de Nederlandsche Borgmaatschappij te Amsterdam. Het gevraagde crediet bedraagt *f* 500.—. Aan de hand van zijn opgaven — een boekhouding bestond niet — wordt per 31 December 1916 de volgende balans opgemaakt:

Balans per 31 December 1916.

Debiteuren	*f* 231.85	Crediteuren	*f* 637.42
Kassa	„ 72.65^5	Onkosten	„ 40.80
Inventaris werkplaats	„ 1450.00	Kapitaal	„ 1621.11^5
Goederen	„ 339 33		
Loopend werk	„ 150 00		
Drukwerk	„ 5.50		
Transportmiddelen	„ 50.00		
	f 2299.33^5		*f* 2299.33^5

Bij taxatie door een deskundige worden de activa *f* 139.33 lager bevonden.

Het gevraagde crediet wordt aan de hand van deze gegevens verleend, o.a. evenwel op voorwaarde, dat voor den aanvrager een eenvoudige boekhouding zal worden ingericht door het Bureau voor Adviezen voor den Middenstand te A., en dat daarop driemaandelijks contrôle zal worden uitgeoefend.

Bij de eerste contrôle op 31 Maart 1917 wordt wederom een balans opgemaakt, welke de onderstaande cijfers geeft.

Balans per 31 Maart 1917.

Debiteuren	*f* 106.50	Crediteuren	*f* 1150,35^5
Kassa	„ 240.00	Credietbank	„ 503.83
Inventaris werkplaats	„ 1500.30	N. N.	„ 100.00
Goederen	„ 372.12	Kapitaal	„ 663.08^5
Loopend werk	„ 88.35		
Transportmiddelen	„ 60.00		
Aandeel Credietbank	„ 50.00		
	f 2417.27		*f* 2417.27

Waar dus een belangrijke kapitaalsvermindering te constateeren viel, werd een nader onderzoek ingesteld naar de juistheid van de eerste balans. Daarbij bleek, dat de passiva per 31 December 1916 niet juist waren opgegeven.

Geconstateerd werd, dat aan crediteuren per 31 December 1916 in het eerste kwartaal 1917 was betaald *f* 705.55^5; dat een bedrag van *f* 100.— reeds vóór 31 December 1916 van een familielid geleend, verzuimd was op te geven, terwijl op 31 Maart 1917 nog schuldig was aan diverse crediteuren per 31 December 1916 een bedrag van *f* 561.75.

Bereken uit bovenstaande gegevens:

1e. Het kapitaal **per 31 December 1916.**

2e De winst over het 1ste kwartaal 1917, indien voor privé gedurende dat tijdvak een bedrag van *f* 439.10 was besteed.

HOOFDSTUK V.

HULPBOEKEN.

§ 20. Splitsing van het memoriaal.

In hoofdstuk III hebben wij gezien aan welke eischen het dagboek van den koopman moet voldoen en op welke wijze verschillende handelsvoorvallen daarin geboekt moet worden. De voornaamste eisch was wel, dat het alle handelingen in tijdsorde moet vermelden, Er zijn evenwel tal van zaken, waar het practisch onmogelijk is aan dien eisch te voldoen. Het aantal te boeken posten is daar zóó groot, dat één persoon niet in staat is ze alle in te schrijven. Arbeidsverdeeling is dus noodzakelijk en deze brengt van zelf splitsing van het memoriaal mede. In plaats dus van één dagboek worden verschillende boeken gehouden, die elk voor zich een deel van het memoriaal vormen.

Zulke boeken noemt men hulpboeken. Zooveel mogelijk worden daarbij gelijksoortige posten in één hulpboek vereenigd. Zoo worden bijv. alle inkoopen ingeschreven in een **Inkoopboek**, alle verkoopen in een **Verkoopboek**, alle ontvangsten en uitgaven in een **Kasboek**. Al naar den aard van het bedrijf zijn meerdere hulpboeken noodig. Alle posten, die niet tot een rubriek behooren, waarvoor het de moeite waard is een afzonderlijk boek te nemen, worden vereenigd in een hulpboek, dat den naam draagt van **Prima-Nota**, **Klein-Memoriaal** of wel eenvoudig **Memoriaal.** Wij zullen nu de inrichting en het gebruik der voornaamste hulpboeken achtereenvolgens bespreken.

§ 21. Het Inkoopboek.

Zooals de naam reeds aanduidt worden in dit hulpboek alle inkoopen vermeld. De wijze echter waarop de inschrijving geschiedt, wijkt af van die welke wij hebben leeren kennen bij het ongesplitst dagboek. De volgende punten van verschil eischen de aandacht:

1. In het ongesplitst Memoriaal begint iedere vermelding van een inkoop met de woorden „Gekocht van". Deze uitdrukking wordt natuurlijk overbodig bij het gebruik van een Inkoopboek. Het feit, dat een post juist in dat Hulpboek en niet in een ander wordt ingeschreven qualificeert hem als inkoop.

2. Wij hebben in het voorgaande gezien, dat een groot aantal memoriaalposten aanleiding geeft tot een boeking in het Debiteuren- of crediteurenboek. Bij het inschrijven van deze posten in de hulpboeken is men er op bedacht den vorm van elken dagboekpost zóó te kiezen, dat het overboeken ervan in het Debiteuren- of Crediteurenboek zoo machinaal mogelijk kan geschieden. Nu ontstaat er bij iedere inkoop een schuld aan den leverancier. De rekening van dien leverancier in het Crediteurenboek moet dus gecrediteerd worden. Teneinde dit reeds duidelijk aan te wijzen bij het inboeken van den post in het Inkoopboek, begint men met de vermelding van den naam van den leverancier en schrijft daarachter het woord **„Credit".** Daaronder laat men dan veelal de factuur, die de verkooper ons toezond, volgen. In de practijk is het echter voldoende de inkomende facturen te nummeren en in het inkoopboek inplaats van de volledige factuur het nummer daarvan te vermelden met het bedrag. Al naar gelang men de eene of de andere wijze volgt heeft het Inkoopboek den vorm van model A of model B. (Zie hierachter).

3. Het Inkoopboek wordt doorloopend opgeteld. Op die manier heeft men aan het einde van het jaar onmiddellijk het totaal bedrag van alle inkoopen.

§ 22. Het Verkoopboek.

Bijna alles, wat wij in § 21 omtrent het Inkoopboek mededeelden, geldt ook van het Verkoopboek. Onder verwijzing naar achterstaande modellen kunnen wij volstaan met de volgende opmerkingen:

1. Iedere post in het Verkoopboek vangt aan met den naam van den afnemer. Aangezien bij het leveren van waren een vordering ontstaat op den afnemer, zal de rekening van dien persoon, in het Debiteurenboek voorkomende, moeten gedebiteerd worden. Vandaar dat men bij het inschrijven van een post, in het Verkoopboek achter den naam van den kooper laat volgen het woord **„Debet."**

HOOFDSTUK V.

HULPBOEKEN.

§ 20. Splitsing van het memoriaal.

In hoofdstuk III hebben wij gezien aan welke eischen het dagboek van den koopman moet voldoen en op welke wijze verschillende handelsvoorvallen daarin geboekt moet worden. De voornaamste eisch was wel, dat het alle handelingen in tijdsorde moet vermelden, Er zijn evenwel tal van zaken, waar het practisch onmogelijk is aan dien eisch te voldoen. Het aantal te boeken posten is daar zóó groot, dat één persoon niet in staat is ze alle in te schrijven. Arbeidsverdeeling is dus noodzakelijk en deze brengt van zelf splitsing van het memoriaal mede. In plaats dus van één dagboek worden verschillende boeken gehouden, die elk voor zich een deel van het memoriaal vormen.

Zulke boeken noemt men hulpboeken. Zooveel mogelijk worden daarbij gelijksoortige posten in één hulpboek vereenigd. Zoo worden bijv. alle inkoopen ingeschreven in een **Inkoopboek,** alle verkoopen in een **Verkoopboek,** alle ontvangsten en uitgaven in een **Kasboek.** Al naar den aard van het bedrijf zijn meerdere hulpboeken noodig. Alle posten, die niet tot een rubriek behooren, waarvoor het de moeite waard is een afzonderlijk boek te nemen, worden vereenigd in een hulpboek, dat den naam draagt van **Prima-Nota, Klein-Memoriaal** of wel eenvoudig **Memoriaal.** Wij zullen nu de inrichting en het gebruik der voornaamste hulpboeken achtereenvolgens bespreken.

§ 21. Het Inkoopboek.

Zooals de naam reeds aanduidt worden in dit hulpboek alle inkoopen vermeld. De wijze echter waarop de inschrijving geschiedt, wijkt af van die welke wij hebben leeren kennen bij het ongesplitst dagboek. De volgende punten van verschil eischen de aandacht:

1. In het ongesplitst Memoriaal begint iedere vermelding van een inkoop met de woorden „Gekocht van". Deze uitdrukking wordt natuurlijk overbodig bij het gebruik van een Inkoopboek. Het feit, dat een post juist in dat Hulpboek en niet in een ander wordt ingeschreven qualificeert hem als inkoop.

2. Wij hebben in het voorgaande gezien, dat een groot aantal memoriaalposten aanleiding geeft tot een boeking in het Debiteuren- of crediteurenboek. Bij het inschrijven van deze posten in de hulpboeken is men er op bedacht den vorm van elken dagboekpost zóó te kiezen, dat het overboeken ervan in het Debiteuren- of Crediteurenboek zoo machinaal mogelijk kan geschieden. Nu ontstaat er bij iedere inkoop een schuld aan den leverancier. De rekening van dien leverancier in het Crediteurenboek moet dus gecrediteerd worden. Teneinde dit reeds duidelijk aan te wijzen bij het inboeken van den post in het Inkoopboek, begint men met de vermelding van den naam van den leverancier en schrijft daarachter het woord **„Credit".** Daaronder laat men dan veelal de factuur, die de verkooper ons toezond, volgen. In de practijk is het echter voldoende de inkomende facturen te nummeren en in het inkoopboek inplaats van de volledige factuur het nummer daarvan te vermelden met het bedrag. Al naar gelang men de eene of de andere wijze volgt heeft het Inkoopboek den vorm van model A of model B. (Zie hierachter).

3. Het Inkoopboek wordt doorloopend opgeteld. Op die manier heeft men aan het einde van het jaar onmiddellijk het totaal bedrag van alle inkoopen.

§ 22. Het Verkoopboek.

Bijna alles, wat wij in § 21 omtrent het Inkoopboek mededeelden, geldt ook van het Verkoopboek. Onder verwijzing naar achterstaande modellen kunnen wij volstaan met de volgende opmerkingen:

1. Iedere post in het Verkoopboek vangt aan met den naam van den afnemer. Aangezien bij het leveren van waren een vordering ontstaat op den afnemer, zal de rekening van dien persoon, in het Debiteurenboek voorkomende, moeten gedebiteerd worden. Vandaar dat men bij het inschrijven van een post, in het Verkoopboek achter den naam van den kooper laat volgen het woord **„Debet."**

Inkoopboek Model A.

Utrecht, 2 Januari 1915.

H. Klein, Rotterdam. Credit.				
154 pakken Sumatra-tabak				
Merk K.B.				
Bruto 9862 K.G.				
Tarra 308 „				
Netto 9554 K.G. à 80 ct. . .	*f* 15286	40		
Contant 1 °/o . . .	„ 152	86		
5			*f* 15133	54
J. v. d. Gouw, A'dam. Credit.				
61 pakken Borneo-tabak				
Merk T. K.				
Bruto 4760 K.G.				
Raffactie 61 K.G.				
Tarra 122 „ 183 „				
Netto 4577 K.G. à 40ct.	*f* 3661	60		
Contant 1 °/o . .	„ 36	62	„ 3624	98

Inkoopboek Model B.

Utrecht, 2 Januari 1915.

H. Klein, Rotterdam. Credit.		
Volgens factuur No. 1	*f* 15133	54
5		
J. v. d. Gouw, A'dam. Credit.		
Volgens factuur No. 2	„ 3624	98

2. Aangezien alle uitgaande facturen gecopieerd worden is het niet noodig, evenmin als in het inkoopboek, de facturen in hun geheel over te schrijven in het verkoopboek. Men kan weder volstaan met een verwijzing naar het nummer van de factuur en vermelding van het eindbedrag.

3. Evenals het Inkoopboek wordt ook het Verkoopboek doorloopend opgeteld. Aan het einde van een bepaalden termijn kan men dan onmiddellijk het totaal van alle verkoopen zien. Dit totaal draagt den naam van **omzet**.

Verkoopboek Model A.

Utrecht, 2 Januari 1915.

S. van Houten, alhier. Debet.				
14 pakken Sumatra-tabak				
Merk K. B.				
Bruto 924 K.G.				
Tarra 28 „				
Netto 896 K.G. à 90 ct. . .	*f* 1612	80		
Contant 1 °/o	„ 16	13		
3			*f* 1596	67
P. de Bruin, alhier. Debet.				
3 pakken Borneo-tabak				
Merk F. K.				
Bruto 227 K.G.				
Raffactie 3 K.G.				
Tarra 6 „ 9 „				
Netto 218 K.G. à 45 ct.	*f* 196	20		
Contant 1 °/o . . .	„ 1	96	„ 194	24

Verkoopboek Model B.

Utrecht, 2 Jannari 1915.

S. van Houten, alhier. Debet.		
Volgens factuur No. 1	*f* 1596	67
3		
P. de Bruin, alhier. Debet.		
Volgens factuur No. 2	„ 194	24

Verkoopboek Model C.

Utrecht, 2 Januari 1915.

J. Boudewijnse, alhier.						
1 anker Chateau Malleret . .	*f* 32	—				
45 flesschen			*f* 2	70	*f* 34	70

4. In de meeste gevallen wordt aan den kooper behalve den prijs der gekochte goederen ook nog een zeker bedrag in rekening gebracht voor emballage, vracht enz. Het spreekt van zelf, dat deze bedragen den omzet niet verhoogen. Wil men deze dus uit het verkoopboek doen blijken, dan is het noodig drie geldkolommen te gebruiken, n.l. één voor den verkoopsprijs van het geleverde artikel, één voor de bijkomende kosten en één voor het totaal bedrag. (Zie verder de gegeven modellen A, B en C op pag. 67).

§ 23. Het Kasboek.

Het Kasboek dient tot eerste aanteekening van alle ontvangsten en uitgaven. Meestal wordt het gehouden in den scontrovorm d. w. z. op twee naast elkander gelegen bladzijden, waarvan de linker dient tot aanteekening der ontvangsten, de rechter tot aanteekening van de uitgaven.

Omtrent de wijze, waarop de posten worden ingeschreven, kunnen wij het volgende opmerken:

1. Iedere aanteekening vermeldt in de eerste plaats den datum van ontvangst en uitgaaf; dan volgt een omschrijving, waaruit blijkt op welke handeling die ontvangst of uitgaaf betrekking heeft, daarna volgt het bedrag.

2. De betalingen van Debiteuren en aan Crediteuren zijn posten, die in het Debiteuren- en Crediteurenboek moeten worden overgebracht. Om die zooveel mogelijk in het oog te doen vallen en het overbrengen zoo gemakkelijk mogelijk te maken, begint men zulke posten met de vermelding van den naam van den debiteur, die betaalt of van den crediteur, die betaald wordt.

Verder gebruikt men aan beide zijden van het kasboek twee geldkolommen. In de tweede geldkolom worden aan de linkerzijde **alle** ontvangsten, aan de rechterzijde **alle** uitgaven geboekt. In de eerste geldkolom van beide zijden van het kasboek worden die bedragen, die naar het Debiteuren- en Crediteurenboek moeten worden overgedragen nog eens geboekt. Op die manier springen alle posten, die moeten worden overgeboekt onmiddellijk in het oog.

3. Is òf de linker- òf de rechterhelft van een folio in het kasboek vol, dan begint men aan beide zijden een nieuw folio. Een wit vak, dat op deze manier aan een der beide zijden ontstaat, wordt onbruikbaar gemaakt door er een schuine streep doorheen te trekken. Linker- en rechterzijde worden vervolgens opgeteld en de komende bedragen getransporteerd naar het volgend folio. Eens per week of per maand sluit men het Kasboek af op geheel dezelfde manier, waarop men de rekeningen in het Debiteuren- en Crediteurenboek afsluit. Het saldo moet natuurlijk overeenstemmen met de aanwezige kasgelden. Is dit niet het geval, dan is er een tekort in kas of een teveel in kas. Wordt de oorzaak hiervan niet gevonden dan moet een tekort in kas afgeboekt worden door alsnog een uitgave gelijk aan het vermiste bedrag te vermelden. Bij een teveel in kas geschiedt de boeking natuurlijk in omgekeerden zin.

4. Het komt herhaaldelijk voor, dat aan een debiteur bij betaling van hem geleverde waren een zekere korting wordt toegestaan. Evenzoo kan het gebeuren, dat een crediteur ons een korting toestaat bij het voldoen onzer schuld. In dat geval moet de boeking in het Kasboek op een bijzondere wijze plaats hebben, wil de overboeking daaruit naar het Debiteuren- of Crediteurenboek met juistheid kunnen geschieden. Met een voorbeeld zullen we dit toelichten.

Onderstel dat A aan B waren geleverd heeft tot een bedrag van *f* 200.—.

Deze verkoop is dan door A geboekt in het Verkoopboek en vandaar overgebracht op de rekening, die A voor B in het Debiteurenboek heeft geopend. De rekening van B staat dus debet voor *f* 200.—. Wanneer B nu eenige weken later A. voldoet onder aftrek van 2 °/₀ korting, dan ontvangt A slechts *f* 196.—. Indien A. nu eenvoudig deze ontvangst van *f* 196.— in de beide kolommen aan de linkerzijde van het Kasboek boekte, dan zou de rekening van B van uit het Kasboek ook voor slechts *f* 196.— gecrediteerd worden. De geheele vordering van A op B groot *f* 200.— is echter teniet gegaan. Men moet dus zorgen dat dit ook blijkt uit de rekening van B in het Debiteurenboek. Om nu hier op de rechterzijde een bedrag van *f* 200.— te krijgen handelt men aldus:

Men boekt in het Kasboek onder de ontvangsten *f* 200.— in beide geldkolommen aan de linkerzijde en onder de uitgaven *f* 4.—. Deze *f* 4.— worden echter alleen in de totaalkolom geboekt, dus niet in de kolom, waarvan de bedragen naar het Debiteuren- of Crediteurenboek moeten worden overgebracht. Op deze wijze bewerkt men dat én het Kasboek het juiste bedrag in kas aanwezig aangeeft, én de rekening van B na overboeking uit het Kasboek aanwijst, dat niets meer van B te vorderen is.

Betaalt men een schuld onder aftrek van zekere korting, dan is de boeking natuurlijk juist andersom. (Zie verder het voorbeeld in § 24).

§ 24. Model Kasboek.

Wij laten nu hieronder een model volgen van een Kasboek. Ondersteld is daarbij, dat de volgende handelingen plaats grepen:

Jan.	1.	Saldo in kas		f 1200.67
„	2.	Ontvangen van J. v. Geel voor geleverde goederen in dato 1 Nov. 1916		„ 360.—
„	3.	Betaald aan H. van Son voor geleverde goederen in dato 1 Dec. 1916		„ 214.50
„	3.	Betaald 3/m huur		„ 75.—
„	3.	Id. 1/m salaris		„ 50.—
„	4.	Ontvangen van H. de Blom voor geleverde goederen in dato 15 Mei 1916	f 210.—	
		korting 2 %.	„ 4.20	„ 205.80
„	5.	Ontvangen voor eenige oude kantoormeubelen		„ 10.—
„	6.	Betaald aan H. de Man voor geleverde goederen in dato 1 Dec.'16	f 156.80	
		korting 1 %.	„ 1.57	„ 155.23
„	8.	Betaald gasnota		„ 23.80
„	8.	Ontvangen van J. v. Selm		„ 153.60
„	9.	Betaald aan H. Keers		„ 22.70
„	9.	Id. aan L. de Zwaan		„ 300.50

Het Kasboek zal er nu als het model op blz. 71 uitzien. Om den lezer een voorbeeld te geven is het tevens afgesloten.

§ 25. Privé-uitgaven.

In het hoofdstuk over den inventaris hebben wij gezien, dat het voor den koopman van het grootste belang is, nauwkeurig te weten welke veranderingen er in zijn zuiver vermogen gekomen zijn buiten den handel om. Immers, alleen wanneer hij die weet, kan hij door vergelijking van twee opeenvolgende balansen de gemaakte winst of het geleden verlies bepalen. Om nu een zoo duidelijk mogelijk overzicht van bedoelde veranderingen te hebben, opent men in het Rekening-courantboek een rekening die tot opschrift draagt **„Privé"**. Hierop wordt alles aangeteekend, wat de koopman voor eigen ge-

Model Kasboek.

Ontvangsten. Datum.		Omschrijving	Personen.	Bedrag.	Uitgaven. Datum.		Omschrijving.	Personen.	Bedrag.
Jan.	1	Saldo		f 1200 67	Jan.	3	H. v. Son, onze betaling	f 214 50	f 214 50
„	2	J. van Geel, zijn betaling	f 360 —	„ 360 —	„	3	3/m huur		„ 75 —
„	4	H. de Blom, zijn betaling	„ 210 —	„ 210 —	„	3	1/m salaris		„ 50 —
„	5	Opbrengst oude kantoormeubelen		„ 10 —	„	4	Toegestane korting H. de Blom		„ 4 20
„	1	Toegestane korting H. de Man.		„ 1 57	„	6	H. de Man, onze betaling	„ 156 80	„ 156 80
„	8	J. v. Selm, zijn betaling	„ 153 60	„ 153 60	„	8	Gasnota		„ 23 80
					„	9	H. Keers, onze betaling	„ 22 70	„ 22 70
					„	9	L. de Zwaan, „	„ 300 50	„ 300 50
					„	9	Saldo		„ 1088 34
			f 723 60	f 1935 84				f 694 50	f 1935 84
Jan.	9	Saldo		f 1088 34					

bruik aan de zaak onttrekt, maar ook omgekeerd alles, waardoor zijn vermogen buiten den handel om vergroot wordt. Bij het aanteekenen van die veranderingen wordt de koopman beschouwd als iemand, die uit de kas van de zaak gelden ontvangt of daarin gelden stort. Leende men nu aan iemand een zeker bedrag, dan zou daardoor een vordering op dien persoon ontstaan. Zijn rekening zou dus gedebiteerd moeten worden. Overeenkomstig hiermede debiteert men nu ook de privé-rekening van den koopman voor de bedragen, waarover hij beschikt voor privé-doeleinden. Omgekeerd zal deze privé-rekening gecrediteerd worden voor alles, waarmede het zuiver vermogen buiten den handel om vermeerderd wordt.

Bij het boeken van de privé-uitgaven in het kasboek wordt rekening gehouden met de omstandigheid, dat ze nog naar een rekening in het Rekening-courantboek, de Privé-rekening n.l., moeten worden overgebracht. Hoe dit geschiedt zal den lezer na hetgeen wij hierboven mededeelden omtrent de Debiteuren- en Crediteurenposten duidelijk zijn. Men boekt eenvoudig de bedragen, waarover gedisponeerd wordt in beide kolommen van het Kasboek terwijl men door den post te beginnen met het woord **„Privé"** er de aandacht op vestigt, dat hij naar de rekening van dien naam in het Rekening-courantboek moet worden overgedragen. Op deze omstandigheid moet bij de samenstelling van het kasboek nauwkeurig acht geslagen worden.

§ 26. Onkostenboek.

In bijna iedere zaak komen dagelijks een groot aantal betalingen van betrekkelijk kleine bedragen voor, bijv. van postzegels, plakzegels, fooien, kosten van verwarming en verlichting enz. Nam men deze stuk voor stuk met de andere uitgaven op in het kasboek, dan zou dit geen duidelijk overzicht geven over de uitgegeven gelden. Bovendien maakt in vele zaken het groote aantal posten arbeidsverdeeling noodzakelijk en wordt een afzonderlijke bediende belast met het doen van dergelijke betalingen en met de administratie daarvan. Deze bediende, houder van de kleine kas genoemd, ontvangt telkens, wanneer daaraan behoefte bestaat, een rond bedrag uit de groote kas, al naar gelang van omstandigheden *f* 25.—, *f* 100.— of meer, of minder. De persoon, die het groote kasboek houdt, boekt

nu dit bedrag in zijn geheel onder de uitgaven. De kleine-kashouder boekt meestal deze ontvangst niet. Hij boekt alleen de uitgaven in een daarvoor bestemd boekje, dat dus folio's van één bladzijde kan hebben en dat gewoonlijk Onkostenboek of Klein-Kasboek wordt genoemd. Het zoogenaamd „opmaken van de kas" d. w. z. het onderzoek of het aanwezige kassaldo klopt met dat van het Kasboek, wordt daardoor belangrijk vereenvoudigd.

§ 27. Prima-nota.

Het aantal hulpboeken, dat gebruikt moet worden, hangt geheel en al af van den aard van het bedrijf, waarmede men te maken heeft. Kasboek, Inkoopboek en Verkoopboek zullen wel in iedere handelszaak noodig zijn. Komen dikwijls retourzendingen voor, dan zal men ook daarvoor een afzonderlijk boek kunnen aanleggen.

In de volgende hoofdstukken zullen wij successievelijk nog eenige hulpboeken leeren kennen. Toch, hoeveel hulpboeken met bepaalde bestemming men ook moge gebruiken, er zullen af en toe posten voorkomen, die in geen van deze thuis behooren. Voor zulke gevallen gebruikt men dan een hulpboek, dat den naam draagt van **Prima-nota** of **Klein-Memoriaal.** De posten worden daarin in het algemeen ingeschreven op de zelfde manier als in het ongesplitst dagboek. Aan die posten evenwel, die naar het Rekening-courantboek moeten worden overgedragen, geeft men vaak een bijzonderen vorm, die het overdragen naar de betrokken rekening gemakkelijk maakt. Een voorbeeld moge dit toelichten.

Onderstel dat aan A. v. Geelen te Leiden goederen geleverd zijn tot een bedrag van *f* 270.— en dat na aankomst van die goederen blijkt, dat ze min of meer beschadigd zijn. Dan zal men aan v. Geelen daarvoor een zekere vergoeding moeten geven. Door het toestaan van die vergoeding komt er verandering in onze finantieele positie ten opzichte van v. Geelen. Vandaar dat deze overeenkomst aanleiding geeft tot een dagboekpost. Deze zou als volgt kunnen luiden:

Toegestaan aan A. van Geelen te Leiden wegens beschadiging van de in dato . . . . geleverde goederen een vergoeding van . . . . *f* 25.—

Onze vordering op v. Geelen zal nu *f* 25.— kleiner worden. Zijn rekening zal voor dit bedrag dus gecrediteerd moeten worden.

Het verdient nu aanbeveling den memoriaalpost zóó in te richten, dat daaruit reeds dadelijk blijkt, dat deze *f* 25.— in het credit van de rekening van v. Geelen moeten geboekt worden. Om dit doel te bereiken kiest men den volgenden vorm:

Te Crediteeren A. v. Geelen te Leiden voor toegestane vergoeding wegens beschadigden toestand van geleverde goederen in dato . . . . *f* 25.—

Naar dit voorbeeld zijn andere gelijksoortige posten nu gemakkelijk samen te stellen.

§ 28. Posten, die in meer dan één hulpboek geboekt worden. Dubbele beteekenis van sommige hulpboeken.

In den aanvang van dit hoofdstuk hebben wij gezien, dat de verschillende hulpboeken, die in een zaak gebruikt worden, de plaats innemen van het ongesplitste memoriaal. Op grond hiervan zou het voldoende zijn elken dagboekpost steeds in slechts één hulpboek te plaatsen. Er zijn evenwel posten, die voor een plaatsing in twee hulpboeken in aanmerking komen. Men koopt bijv. goederen en betaalt die direct. In welk boek moet men nu dezen post boeken, in het Inkoopboek of in het Kasboek? Laten we ter beantwoording van deze vraag de verschillende gevallen, die zich kunnen voordoen, achtereenvolgens beschouwen.

a. Men boekt den post alleen in het **Inkoopboek.** In dit geval zal het Kasboek niet meer den juisten stand van de kas aangeven. Werd nu het Kasboek uitsluitend als hulpboek d. i. als deel van het ongesplitst dagboek, gebruikt, dan was dit geen bezwaar. Alle hulpboeken te zamen genomen zouden toch alle veranderingen, die er in de bezittingen en schulden gekomen waren, aangeven. Maar bij de bespreking van het Kasboek hebben wij er reeds op gewezen, dat dit boek ook gebruikt wordt als contrôlemiddel op den aanwezigen voorraad kasgeld, als bijboek dus. Wil het daarvoor dienstig zijn, dan moet het alle ontvangsten en uitgaven bevatten. Het boeken van een inkoop „per kas", alleen in het Inkoopboek, moet om die reden worden afgekeurd.

b. Men boekt den post alleen in het **Kasboek.** In dit geval zal de eindtelling van het Inkoopboek niet meer het totaal bedrag van alle inkoopen aangeven. Wenscht men dit totaal dus te kennen, dan treft ook deze wijze van boeking geen doel.

c. Men boekt den post in het **Inkoopboek** en in het **Kasboek.**

De bezwaren, verbonden aan de handelwijze onder *a* en *b* genoemd komen dan te vervallen. Bij de boeking in het Inkoopboek zal men er op dienen te letten, dat de post niet meer aanvangt men den naam van den leverancier met achtervoeging van het woord „credit". Immers nu de koop per kas geschiedt, ontstaat er geen schuld. Men is gewoon dergelijke inkoopen in het Inkoopboek te boeken beginnende met de woorden **„per kas".**

Het zal den lezer gemakkelijk vallen aan te geven, hoe men op overeenkomstige wijze een verkoop „per kas" heeft te boeken.

OPGAVEN.

I.

Gevraagd uit de verschillende gegevens van opgave VI, hoofdstuk III, samen te stellen:

a. Kasboek.
b. Inkoopboek.
c. Verkoopboek (gedeeltelijk).
d. Prima-nota.

II.

Boek de volgende posten in het Kasboek van J. de Vletter, koopman in koffie en thee. De verkoopen geschieden:

a. In het groot op rekening.
b. In het klein op maandboekje.
c. id. à contant in den winkel.

Iedere afnemer van de eerste groep heeft in het Debiteurenboek een afzonderlijke rekening. Die van groep *b* zijn vereenigd op een collectieve rekening, waarvan het hoofd luidt:

„Debiteuren Maandboekjes". Hierop moet bij de samenstelling van het Kasboek gelet worden.

Het Kasboek per 31 Januari afsluiten en heropenen.

Jan. 1.	Saldo in kas		f 867.93
„ 2.	Betaald nieuwjaarsfooien		„ 11.20
„ 2.	Porti		„ 5.65
„ 2.	Ontvangen volgens diverse maandboekjes van J. Hefting	f 7.20	
	„ L. v. Son	„ 4.40	
	„ J. de Niet	„ 8.30	
	„ H. Abramsen	„ 11.40	
	„ J. v. d. Karst	„ 7.80	„ 39.10
„ 2.	Winkelontvangsten		„ 44.60
„ 3.	id.		„ 30.80
„ 4.	Betaald vracht op goederen		„ 2.70
„ 4.	Winkelontvangsten		„ 41.82
„ 5.	id.		„ 36.90
„ 5.	Betaald aan J. Koopman		„ 112.65
„ 6.	Winkelontvangsten		„ 80.36
„ 6.	Ontvangen van L. Vermeer volgens geleverde rekening		„ 27.90
„ 6.	Ontvangen van H. de Haas		„ 33.50
„ 6.	Huishouding		„ 30.—
„ 6.	Loon knechts		„ 23.50
„ 8.	Winkelontvangsten		„ 51.60
„ 8.	Assurantiepremie woonhuis		„ 21.30
„ 8.	id. winkelhuis		„ 23.60
„ 8.	id. pakhuis		„ 65.—
„ 8.	id. meubilair		„ 7.25
„ 8.	id. goederen		„ 88.75
„ 9.	Winkelontvangsten		„ 111.80
„ 10.	id.		„ 53.60
„ 10.	Premie levensverzekering		„ 67.80
„ 10.	Plakzegels		„ 2.—
„ 11.	Winkelontvangsten		„ 53.25
„ 11.	Een kilometerboekje voor reizen ten dienste van de zaak		„ 22.50
„ 12.	Betaald de rekening van P. v. d. Ende groot	f 380.—	
	Korting	„ 10.—	„ 370.—

Jan. 12.	Winkelontvangsten		f 33.60
„ 13.	Betaald de rekening van H. Goedkoop		„ 158.90
„ 13.	Winkelontvangsten		„ 37.65
„ 13.	Loon knechts		„ 23.50
„ 13.	Huishouding		„ 40.—
„ 15.	Gasrekening winkel over December		„ 28.30
„ 15.	id. woonhuis		„ 8.90
„ 15.	Winkelontvangsten		„ 45.20
„ 16.	id.		„ 32.70
„ 17.	Huishouding		„ 25.—
„ 17.	Winkelontvangsten		„ 44.80
„ 18.	id.		„ 71.50
„ 19.	Betaald de rekening van P. v. Maanen	f 261.70	
	Korting	„ 26.17	„ 235.53
„ 19.	Winkelontvangsten		„ 46.80
„ 20.	„		„ 53.40
„ 20.	Loon knechts		„ 23.50
„ 20.	Huishouding		„ 30.—
„ 22.	Winkelontvangsten		„ 23.60
„ 23.	id.		„ 48.30
„ 23.	Betaald de rekening van F. den Drooge		„ 119.50
„ 24.	Winkelontvangsten		„ 27.30
„ 25.	Huishouding		„ 10.—
„ 25.	Vracht op goederen		„ 5.30
„ 25.	Winkelontvangsten		„ 22.50
„ 26.	Ontvangen van J. de Klerk volgens geleverde rekening	f 93.50	
	Korting	„ 2.50	„ 91.—
„ 26.	Winkelontvangsten		„ 46.80
„ 26.	Betaald de rekening van F. v. Zijl		„ 223.70
„ 27.	Winkelontvangsten		„ 45.04
„ 27.	Huishouding		„ 20.—
„ 27.	Loon knechts		„ 24.—
„ 29.	Winkelontvangsten		„ 21.80
„ 30.	id.		„ 51.60
„ 31.	id.		„ 22.50
„ 31.	Betaald de rekening van H. de Kanter		„ 126.50

III.

Stel uit onderstaande gegevens voor J. Bosch te Leiden de volgende boeken samen:

1. Kasboek.
2. Inkoopboek.
3. Verkoopboek.
4. Prima-nota.
5. Rekening-courantboek.

Maak daarna de balans op en bepaal het saldo winst of verlies.

Verkorte inventaris op 1 Januari.

A. **Bezittingen.**

Contanten		f 2456.12
Debiteuren		
J. Blauw, alhier	f 900.—	
W. Gaade, id.	„ 500.—	
		„ 1400.—
Goederen		„ 17512.—
Gebouwen		„ 15000.—
Paarden		„ 1200.—
Wagens		„ 600.—
Gereedschappen		„ 50.—

B. **Schulden.**

L. Peellaert, Rotterdam	f 1400.—	
J. Kwierie, Haarlem	„ 235.—	
L. v. Oosten, 's-Gravenhage	„ 920.—	
		„ 2555.—

De gebouwen zijn bezwaard met een hypotheek à 5 % groot f 6000.—. Rentedagen 1/1 en 1/7. De rente per Januari is reeds betaald.

Jan.	2.	Gekocht van L. Peellaert, Rotterdam		
		50 ton anthraciet	f 725.—	
		100 ton cokes	„ 850.—	
				f 1575.—

Jan.	3.	Betaald aan arbeidsloon		f 46.50
„	4.	Verkocht aan J. Blauw, alhier		
		10 ton anthraciet	f 225.—	
		20 ton cokes	„ 255.—	„ 480.—
„	7.	Betaald aan L. Peelaert		„ 1400.—
„	8.	Ontvangen van J. Blauw alhier het bedrag mijner vordering	f 900.—	
		Korting 2 %	„ 18.—	
				„ 882.—
„	9.	Verkocht aan G. van Zanten alhier		
		30 ton anthraciet		„ 675.—
„	10.	Betaald aan arbeidsloon		„ 45.—
„		„ hoefbeslag paarden		„ 5.—
„	14.	Gekocht van B. Hoos, Amsterdam		
		100 ton anthraciet		„ 1480.—
„	14.	Uit de kas genomen voor privé-uitgaven		„ 150.—
„	16.	Verkocht aan J. de Bloemen, alhier,		
		20 ton anthraciet		„ 450.—
„	16.	Ontvangen van W. Gaade, het bedrag mijner vordering		„ 500.—
„	17.	Betaald aan arbeidsloon		„ 52.80
„	19.	Ontvangen uit de nalatenschap van wijlen mijn oom H. van Suchtelen een legaat van f 2000.— in contanten		„ 2000.—
„	20.	Bericht ontvangen van B. Hoos te Amsterdam, dat hij mij op de in dato 14 Januari geleverde anthraciet een vergoeding toestaat van		„ 50.—
„	23.	Betaald aan J. Kwierie	f 235.—	
		id. aan L. van Oosten	„ 920.—	
				„ 1155.—
„	24.	Betaald aan arbeidsloon		„ 47.50
„	25.	Verkocht aan W. v. Bommel alhier		
		30 ton cokes	f 412.50	
		20 ton anthraciet	„ 480.—	
				„ 892.50
„	27.	Nota ontvangen van J. Enthoven alhier, over diverse gereedschappen		„ 27.80
„	29.	Betaald de nota van J. Hes alhier, over geleverde huish. artikelen		„ 17.25

Jan. 31.	Betaald aan arbeidsloon	*f*	45.—
„ 31.	id. „ onkosten	„	127.80
„ 31.	id. „ fourage voor de paarden	„	93.—

Gegevens voor de balans op 1 Februari.

Voorraad goederen	*f* 19036.50	
Afschrijving op gebouwen (over 1 mnd.)		*f* 25.—
id. op paarden id.		„ 15.—
id. op wagens id.		„ 5.—
Taxatie gereedschappen		„ 65.—
Onkosten nog te betalen		„ 42.30

IV.

De verkorte inventaris van A wijst op 31 December 1909 de volgende cijfers aan:

Bezittingen.

Geld	*f* 50.—	
Goederen	„ 3800.—	
Debiteuren	„ 4000.—	
Pakhuisinboedel enz	„ 1100.—	
		f 8950.—

Schulden.

Crediteuren	*f* 1550.—

De hulpboeken over het boekjaar 1910 bevatten het volgende:

Inkoopboek totaal	*f* 32875.—
Verkoopboek totaal	„ 35250.—

Kasboek.

Ontvangsten.		Uitgaven.	
Saldo 1 Jan. 1910	*f* ...	Goederen (per kas gekocht)	*f* 650.—
Debiteuren (ontv.)	„ 35300.—	Crediteuren	„ 32500.—
Goederen (per kas verkocht)	„ 1540.—	Onkosten	„ 2154.80
		Huishouding	„ 1485.20

De verkorte inventaris van 31 December 1910 wees het volgende aan:

Bezittingen.

Geld	.....
Goederen	*f* 4605.—
Debiteuren	.....
Pakhuisinboedel enz.	*f* 1000.—

Schulden.

Crediteuren	.....

Vul de opengelaten bedragen in. Bepaal vervolgens de winst over het boekjaar 1910.

N.B. In- en verkoop *per kas* zijn *alleen* in het Kasboek geboekt.

V.

Stel een Kasboek samen uit de volgende posten:

Dec. 1.	Saldo	*f* 300.—	
„ 2.	Afgerekend met P. R. Bos te Groningen		
	Mijn vordering bedraagt		*f* 380.—
	Hij trekt af voor onderwicht vorige partij	„ 10.—	
	Remisekosten	„ 0.20	„ 10.20
			f 369.80
	Dit bedrag ontvangen, per aangeteekenden brief		„ 360.—
	per postwissel		„ 9.80
„ 3.	Betaald voor zegels en kantoorbehoeften		„ 50.—
	Voor de uishouding uit de kas genomen		„ 40.—
„ 4.	Betaald aan V. Koelma, Leeuwarden, mijn schuld groot		*f* 450.—
	Ik trek af voor retour gezonden emballage	*f* 15.—	
	voor korting	„ 4.50	
	„ kosten	„ 0.25	
			„ 19.75
			f 430.25

Jan. 31.	Betaald aan arbeidsloon	*f*	45.—
„ 31.	id. „ onkosten	„	127.80
„ 31.	id. „ fourage voor de paarden	„	93.—

Gegevens voor de balans op 1 Februari.

Voorraad goederen	*f* 19036.50	
Afschrijving op gebouwen (over 1 mnd.)		*f* 25.—
id. op paarden id.		„ 15.—
id. op wagens id.		„ 5.—
Taxatie gereedschappen		„ 65.—
Onkosten nog te betalen		„ 42.30

IV.

De verkorte inventaris van A wijst op 31 December 1909 de volgende cijfers aan:

Bezittingen.

Geld	*f* 50.—	
Goederen	„ 3800.—	
Debiteuren	„ 4000.—	
Pakhuisinboedel enz.	„ 1100.—	
		f 8950.—

Schulden.

Crediteuren . . . . *f* 1550.—

De hulpboeken over het boekjaar 1910 bevatten het volgende:

Inkoopboek totaal	*f* 32875.—
Verkoopboek totaal	„ 35250.—

Ontvangsten. **Kasboek.** Uitgaven.

Ontvangsten		Uitgaven	
Saldo 1 Jan. 1910	*f* . . .	Goederen (per kas gekocht)	*f* 650.—
Debiteuren (ontv.)	„ 35300.—	Crediteuren	„ 32500.—
Goederen (per kas verkocht)	„ 1540.—	Onkosten	„ 2154.80
		Huishouding	„ 1485.20

De verkorte inventaris van 31 December 1910 wees het volgende aan:

Bezittingen.

Geld	. . . . .
Goederen	*f* 4605.—
Debiteuren	. . . . .
Pakhuisinboedel enz.	*f* 1000.—

Schulden.

Crediteuren . . . .

Vul de opengelaten bedragen in. Bepaal vervolgens de winst over het boekjaar 1910.

N.B. In- en verkoop *per kas* zijn *alleen* in het Kasboek geboekt.

V.

Stel een Kasboek samen uit de volgende posten:

Dec. 1.	Saldo	*f* 300.—	
„ 2.	Afgerekend met P. R. Bos te Groningen		
	Mijn vordering bedraagt		*f* 380.—
	Hij trekt af voor onderwicht vorige partij	„ 10.—	
	Remisekosten	„ 0.20	„ 10.20
			f 369.80
	Dit bedrag ontvangen, per aangeteekenden brief		„ 360.—
	per postwissel		„ 9.80
„ 3.	Betaald voor zegels en kantoorbehoeften		„ 50.—
	Voor de uishouding uit de kas genomen		„ 40.—
„ 4.	Betaald aan V. Koelma, Leeuwarden, mijn schuld groot		*f* 450.—
	Ik trek af voor retour gezonden emballage	*f* 15.—	
	voor korting	„ 4.50	
	„ kosten	„ 0.25	
			„ 19.75
			f 430.25

Hem dit bedrag gezonden voor *f* 430.— in bankpapier en *f* 0.25 in postzegels.

Dec. 5. Afgerekend met P. Jansen alhier.

Hij komt in mijn Debiteuren voor met . . *f* 830.40
af korting . . . . „ 8.30
f 822.10

In mijn Crediteurenboek
voor . . . . *f* 402 03
af korting. . . . . „ 4.02
„ 398.06
Zoodat ik van hem ontvang . . . . *f* 424.04

„ 6. Tekort in kas *f* 34.42.

Daar de oorzaak niet gevonden wordt, besluit ik om het verschil af te boeken.

Dec. 29. Ontdekt de oorzaak van het kasverschil op 6 dezer.

Wij rekenen af met onzen leverancier P. Verwouw, alhier.

Volgens ons Crediteurenboek zijn wij schuldig . . . . *f* 87.70
Volgens zijn opgave . . . . „ 53.33
Verschil *f* 34.37

welk bedrag, inclusief 5 cts. zegel, reeds op 6 dezer door ons is betaald, maar niet geboekt. De fout hersteld en met Verwouw afgerekend. Zegelkosten 5 cts.

VI.

Een winkelier maakte 1 Januari 1911 zijn Balans. Het kapitaal was *f* 1350.—.

Er was *f* 70.25 te vorderen van Debiteuren en *f* 150.70 verschuldigd aan Crediteuren.

Alvorens 1 Januari 1912 de Balans op te maken, trok hij uit zijn Kasboek het volgende jaarstaatje:

Saldo	*f* 75	—	Crediteuren	*f* 5601	50
Winkelontvangsten .	„ 8016	50	Huishuur	„ 300	—
			Winkelhuur	„ 250	—
			Privé	„ 825	80
			Belastingen	„ 47	98
			Diverse onkosten . .	„ 268	—
			Saldo	„ 798	22
	f 8091	50		*f* 8091	50

Het kapitaal op 1 Januari 1912 is *f* 2015.70.

1. Bereken het totaal der verkoopen, als 1 Jan. 1912 nog te vorderen is *f* 80.75.
2. Bereken hoeveel nog aan Crediteuren is verschuldigd op 1 Jan. 1912. Het totaal der inkoopen over 1911 bedroeg *f* 6500.75.
3. Bereken de netto winst over 1911.

VII.

De eigenaar van een sigarenfabriekje houdt zijn boeken volgens de enkelvoudige methode.

1. Maak zijn Balans op per 31 December 1910.
2. Bereken zijn winst met gebruikmaking van de gegevens en van de door U gemaakte Balans.
3. Zoek het totaal der inkoopen tabak en der verkoopen tabak en sigaren.

Balans 1 Januari 1910.

Kas.	*f* 750	75	Crediteuren[1]) . . .	*f* 1300	52
Tabak	„ 650	40	Geleend geld . . .	„ 1000	—
Sigaren	„ 475	50	Verschuldigde intrest.	„ 20	—
Papier, etiquetten enz.	„ 72		Kapitaal	„ 778	38
Inventaris fabriek .	„ 325	—			
Debiteuren	„ 825	25			
	f 3098	90		*f* 3098	90

[1]) Onder de Crediteuren komt een rekening van papier voor groot *f* 25.40.

Uittreksel uit het tabellarisch Kasboek van 1 Januari tot 31 December.

Saldo	*f* 750	75	Crediteuren	*f* 7015	18
Debiteuren . . .	„ 11425	50	Onkosten.	„ 179	80
Sigaren (contant) .	„ 315	30	Vuur en licht fabriek.	„ 78	39
Tabaksoverschotten	„ 112	25	Intrest.	„ 40	—
Bijgestort	„ 500	—	Privé	„ 1875	—
			Loonen	„ 2751	48
			Huishuur.	„ 300	—
			Fabriekshuur . . .	„ 276	—
			Inkomstenbelasting .	„ 51	85
			Papier en hout. . .	„ 475	35
			Saldo	„ 60	75
	f 13103	80		*f* 13103	80

Gegevens voor de Balans per 31 December 1910.
Kassaldo accoord.
Voorraad tabak *f* 1540.25. Kostprijs sigaren *f* 460.50. Etiquetten, papier, hout, kistjes, enz, *f* 39.75. Debiteuren *f* 915.50. Inventaris fabriek *f* 300.—. Als oninbaar op Debiteuren afschrijven *f* 19.50. Crediteuren *f* 1550.78, waaronder *f* 19.75 voor een rekening van hout. Geleend geld *f* 1000.—, met ½ jaar intrest à 4 %.

VIII.

S. Groen te Utrecht sluit zijn Inkoopboek, Verkoopboek en Kasboek maandelijks af en zijn Vorderingenboek en Schuldenboek jaarlijks op 31 December.

Op 31 December 1914 transporteert hij in zijn Inkoopboek blz. 110 naar blz. 111 met *f* 1928.77, in zijn Verkoopboek blz. 214 naar blz. 215 met *f* 4593.20, in zijn kasboek fol. 93 naar fol. 94 met i/h debet *f* 4626.47 en i/h credit *f* 3218.10, in zijn Vorderingenboek het hoofd van B. Klauw te Amsterdam van fol. 12 naar fol. 117 met i/h debet *f* 512.35 en i/h credit *f* 450.30 en in zijn Schuldenboek het hoofd van J. F. Verroen & Co. te Rotterdam van fol. 153 naar fol. 197 met i/h debet *f* 1790.42 en i/h credit *f* 2648.58

Boek de transporten op de nieuwe pagina's en folio's, zet de administratie voort met behulp van de volgende gegevens van 31 December 1914, sluit dezelve af per den avond van dien datum en heropen voor zoover noodig per 1 Januari 1915.

1. Factuur ontvangen van de firma Jac. Hagenraadts & Zn. te Groningen over ons geleverde goederen ad *f* 273.50. De factuur opgeborgen op No. 1842, (opmerking: de firma Hagenraadts kwam in het Schuldenboek nog niet voor).

2. Factuur gezonden aan den Heer B. Klauw te Amsterdam over hem geleverde goederen ad *f* 59.20. De factuur gecopiëerd op bl. 316 van Copieboek E.

3. Afrekening gezonden per aangeteekenden brief aan J. F.

Verroen & Co. te Rotterdam over zijn facturen van 15 en 27 November ten bedrage van . . . . *f* 470.30
af reductie volgens schrijven van gisteren (ongeboekt) „ 8.70
f 461.60

in bankpapier . . . . *f* 460.—
in postzegels (uit het postzegeldoosje) . „ 1.37½
portokosten (uit het postzegeldoosje) . . „ —.22½
f 461.60

4. Afrekening ontvangen van de post over de geïncasseerde quitantie Klauw (incl. zegel) . . . *f* 62.10
af incassokosten . . . . „ —.25
f 61.85

5. Betaald volgens Onkostenboekje *f* 115.70, salarissen *f* 250.—.

6. Er blijkt een teveel in kas aanwezig van *f* 1.25; verschil afboeken.

HOOFDSTUK VI.

KASSIERS, BANKIERS, WISSELS.

§ 29. **Kassiers.**

Heeft A een vordering op B, dan kan hij die òf zelf òf door middel van zijn personeel innen. Zijn daaraan bezwaren verbonden, doordat bijv. de debiteur buiten de stad of op grooten afstand woont, dan kan A het innen zijner vordering opdragen aan een kassier, d. i. iemand, die zich tegen genot van een kleine vergoeding belast met het incasseeren en uitbetalen van gelden voor rekening van anderen. Zulk een kassier heeft op verschillende plaatsen agenten, gewoonlijk correspondenten genoemd, die zorgen voor het ter betaling aanbieden van de ter incasseering gegeven quitanties en ook van ander handelspapier, dat wij in den loop van dit hoofdstuk zullen leeren kennen. De ingekomen gelden worden door den kassier niet onmiddellijk afgedragen, maar blijven onder zijn berusting. De koopman kan daarover ten alle tijde beschikken, hetzij om zijn eigen kasmiddelen aan te vullen, hetzij om een of meer zijner crediteuren te betalen. De bedragen, die een kassier op die manier tijdelijk van anderen in bewaring heeft, mogen door hem niet worden aangewend om daarmede zelf handel te drijven. Vandaar, dat hij over die sommen geen rente vergoedt.

Zendt een koopman aan zijn kassier quitanties ter incasseering, dan doet hij deze vergezeld gaan van een begeleidend schrijven, dat onderstaanden vorm heeft. Groote bankinstellingen geven zelf formulieren af, waarop de ter inning gegeven quitanties op gelijksoortige manier vermeld kunnen worden:

De Stichtsche Bank ontvangt hierbij ter incasseering:

op J. Schouten, Hilversum	*f* 245.30
„ H. v. Vlaanderen, Hilversum	„ 610.—
„ L. de Geer, Hilversum	„ 413.18
„ P. v. Zon, Zeist	„ 35.10
Over te brengen	*f* 1303.58

Overgebracht . . .	*f* 1303.58
op H. v. Geelen, Zeist	„ 51.—
„ Cohen & Co., Baarn.	„ 80.—
„ Gebr. van Zuijlen, Amersfoort	„ 321 50
	f 1756.08

Utrecht, 1 September 1915.

H. Pleynes & Co.

Het afgeven van deze quitanties wordt door den koopman natuurlijk geboekt. Houdt hij een ongesplitst dagboek, dan zal de hierop betrekking hebbende memoriaalpost moeten luiden:

Utrecht, 1 September 1915.

Ter incasseering gegeven aan de Stichtsche Bank onze quitanties op:							
J. Schouten, Hilversum . . .	*f*	245	30				
H. v. Vlaanderen, „ . . .	„	610	—				
L. de Geer, „ . . .	„	413	18				
P. v. Zon, Zeist	„	35	10				
H. v. Geelen, „	„	51	—				
Cohen & Co, Baarn	„	80	—				
Gebr. v. Zuijlen, Amersfoort . .	„	321	50		*f*	1756	08

Na eenigen tijd ontvangen Pleynes & Co. afrekening van de Stichtsche Bank. De nota daarover ziet er als volgt uit:

Utrecht, 13 September 1915.

Aan de firma Pleynes & Co., alhier.

Voor U is ingekomen:

Bedrag.			Betrokkene.	Woonplaats.	Incasso-kosten.		
f	245	30	J. Schouten	Hilversum	*f*	—	25
„	610	--	H. v. Vlaanderen	„	„	—	61
„	413	18	L. de Geer	„	„	-	42
„	35	10	P. v. Zon	Zeist	„	—	10
„	51	—	H. van Geelen	„	„	—	10
„	80	—	Cohen & Co.	Baarn	„	—	10
„	321	50	Gebr. v. Zuijlen	Amersfoort	„	—	33
f	1756	08			*f*	1	91
„	1	91					
f	1754	17	in Uw Credit.	**Stichtsche Bank.**			

De ontvangst van deze afrekening geeft aanleiding tot den volgenden memoriaalpost in het dagboek van Pleynes & Co.

Utrecht, 13 September 1915.

Afrekening ontvangen van de Stichtsche Bank over diverse quitanties haar ter incasseering gezonden: J. Schouten, Hilvers. *f* 245.30 H. v. Vlaanderen, „ „ 610.— L. de Geer, „ „ 413.18 P. v. Zon, Zeist „ 35.10 H. v. Geelen, „ „ 51.— Cohen & Co., Baarn „ 80.— Gebr. v. Zuijlen, Amersf. „ 321.50	*f* 1756	08		
Incassokosten	„ 1	91		
			f 1754	17

Wenscht nu de firma Pleynes & Co. een van hare crediteuren, bijv. L. v. d. Water, aan wien wij veronderstellen, dat zij een bedrag van *f* 860.45 schuldig is, door tusschenkomst van de Stichtsche Bank te voldoen, dan geeft zij aan L. v. d. Water een geschrift van den volgenden vorm, **cheque** genaamd.

A. Goed voor *f* 860.45

De Stichtsche Bank te Utrecht gelieve op zicht te betalen aan toonder dezer de somma van

achthonderd en zestig gulden 45 cent

waarvoor wij haar in rekening crediteeren.

Utrecht, 20 September 1915,
PLEYNES & Co.

Met dit document begeeft v. d. Water zich naar de Stichtsche Bank, die hem het bedrag uitbetaalt. De Bank behoudt de cheque als bewijsstuk voor de door haar gedane betaling. Alle cheques worden doorloopend genummerd. De memoriaalpost door Pleynes & Co. te maken zal als volgt luiden:

Utrecht, 20 September 1915.

Betaald aan L. v. d. Water alhier in een cheque N°. 501 op de Stichtsche Bank het bedrag zijner vordering			*f* 860	45

Vaak wordt in het besproken geval in plaats van den chequevorm de gewone quitantievorm gekozen. Van bovenstaand voorbeeld zou deze luiden:

B. Ontvangen van de Stichtsche Bank de somma van

achthonderd zestig gulden 45 cent

waarvoor wij haar in rekening crediteeren.

Utrecht, 20 September 1915,
Pleynes & Co.

De bijbehoorende dagboekpost ondergaat alleen in zooverre wijziging, dat het woord „cheque" veranderd wordt in quitantie.

De in beide modellen voorkomende clausule „waarvoor wij haar in rekening crediteeren", zal hieronder nader worden toegelicht.

Heeft een koopman zelf te weinig contanten in kas, dan kan hij een gedeelte van de bij den kassier gestorte gelden doen terughalen. Ook daarvoor moet hij natuurlijk een cheque of quitantie afgeven. Beschikken Pleynes & Co. bijv. op die manier over *f* 500.—, dan luidt de betreffende dagboekpost:

Utrecht, 25 September 1915.

Beschikt bij de Stichtsche Bank per quitantie No. 502 over			*f* 500	—

§ 30. Kassiersboek.

Wij gaven in een vorige paragraaf de dagboekposten, door Pleynes & Co. te maken, in hun ongesplitst Memoriaal.

Is het dagboek in hulpboeken gesplitst, dan wordt voor alle posten, die op incasseeringen en uitbetalingen van den kassier betrekking hebben, een afzonderlijk hulpboek, Kassiersboek genaamd, aangelegd. De inrichting hiervan stemt geheel overeen met die van het Kasboek. Het wordt ook gehouden op twee naast elkander gelegen bladzijden. Op de linkerbladzijden boekt men de bedragen, die de kassier voor ons heeft geïnd, op de rechterbladzijden die, welke hij heeft uitbetaald. Deze wijze van boeking is geheel in overeenstemming met de manier, waarop gehandeld is bij de rekeningen in het Debiteuren- en Crediteurenboek. Daar toch hebben wij gezien, dat het ontstaan eener vordering op de debetzijde, het teniet gaan op de creditzijde geboekt wordt. Nu ontstond er voor alle bedragen, die de kassier voor ons int, een vordering op hem. In overeenstemming met den regel voor het debiteeren en crediteeren der rekeningen in het Debiteuren- en Crediteurenboek, moet dit dus aangeteekend worden aan de debetzijde van het Kassiersboek. Evenzoo kan men verklaren, dat het uitbetalen van gelden alsmede de in rekening gebrachte incassokosten aan de creditzijde vermeld moeten worden.

Ook uit het Kassiersboek zullen, evenals uit het Kasboek, verschillende overboekingen moeten plaats hebben naar het Debiteuren- en Crediteurenboek. De posten, die daarvoor in aanmerking komen, worden in het Kassiersboek ingeschreven op dezelfde manier als dit in het Kasboek geschiedde. Ter toelichting laten wij hieronder een model van een Kassiersboek volgen. (Zie pag. 91). Behalve de dagboekposten uit de vorige paragraaf is daarin geboekt het op 1 September aanwezige saldo ad *f* 4300.70.

Bij een aandachtige beschouwing van het gegeven model zal de lezer zien, dat het ter incasseering geven van de quitanties op 1 September, waarvan wij in § 29 den eersten memoriaalpost maakten, niet in het kassiersboek is geboekt. De reden hiervan is gelegen in de omstandigheid, dat men uit het Kassiersboek wenscht te zien, hoeveel men werkelijk van den kassier te vorderen heeft. Nu ontstaan de vorderingen op den kassier pas, wanneer deze het geld geïnd heeft. Vandaar dat men met het inboeken in het Kassiersboek wacht tot men daarvan bericht ontvangen heeft.

Kassiersboek.

STICHTSCHE BANK.

Debet.

Datum.		Omschrijving.	Personen.	Bedrag.
Sept.	1	Saldo		*f* 4300 70
„	13	volgens incassonota No. .		
		J. Schouten, Hilversum .	*f* 245 30	
		H. v. Vlaanderen, „ .	„ 610 —	
		L. de Geer . . „ .	„ 413 18	
		P. v. Zon, Zeist . . .	„ 35 10	
		H. v. Geelen, „ . . .	„ 51 —	
		Cohen & Co., Baarn. .	„ 80 —	
		Gebr. v. Zuijlen, Amersf. .	„ 321 50	„ 1756 08

Credit.

Datum.		Omschrijving.	Personen.	Bedrag.
Sept.	13	Incassokosten		*f* 1 91
„	20	L. v. d. Water, alhier Cheque No. 501	*f* 860 45	„ 860 45
„	25	Gedisponeerd per quitantie No. 502 over . . .		„ 500 —

Het verzenden van de quitantie wordt dan in een afzonderlijk hulpboek, **Incassoboek** genaamd, aangeteekend. De inrichting hiervan blijkt uit onderstaand model.

Incassoboek.

Datum van afgifte.	Namen.	Woonplaats.	Bedrag.	Datum Incasso.	Datum Retour.

Een andere methode, die men volgen kan, bestaat daarin, dat men de ter incasseering gegeven quitanties direct aan de debetzijde van het kassiersboek boekt. Die, welke bij de afrekening onbetaald terugkomen, moeten dan natuurlijk weer aan de creditzijde geplaatst worden. Een Incassoboek kan in dit geval desnoods gemist worden.

§ 31. Over de kas laten loopen.

Menigmaal komt het voor, dat men een crediteur gedeeltelijk met eigen kasgeld, gedeeltelijk met een quitantie op zijn kassier betaalt. Is A bijv. aan B *f* 513.50 schuldig, dan kan hij dezen een cheque van *f* 500.— op zijn kassier en een bedrag van *f* 13.50 in contanten geven. In het Kasboek kan A nu boeken :

Kasboek.

Ontvangsten.					Uitgaven.				
							B voor betaald	*f* 13.50	*f* 13.50

En in het Kassiersboek :

Kassier.

Debet.									Credit.
							B quitantie No. .	*f* 500.—	*f* 500.—

De rekening van B in het Crediteurenboek zal dan van uit het Kasboek voor *f* 13.50 en van uit het Kassiersboek voor *f* 500.— gedebiteerd worden. Op die rekening komt dan het bedrag van *f* 513.50, hoewel het B in eens is uitbetaald, in twee bedragen gesplitst voor. Dit is des te bedenkelijker, wanneer zich tusschen die twee posten nog een aanteekening bevindt, wat, zooals de lezer bij eenig nadenken zal inzien, zeer goed het geval kan zijn. Om aan dit bezwaar tegemoet te komen richt men de boekhouding eenigszins anders in. Inplaats dat A aan B een quitantie op zijn kassier geeft ad *f* 500.—, zou A ook zelf over dat bedrag kunnen beschikken en vervolgens de geheele som van *f* 513.50 aan B. uitbetalen. Op die manier wordt de zaak nu in de boeken voorgesteld. Het Kasboek en het Kassiersboek zien er nu als volgt uit:

Kasboek.

Ontvangsten.					Uitgaven.				
				f 500.—			B voor betaald.	*f* 513.50	*f* 513.50

Kassier.

Debet									Credit.
							Beschikt per quitantie No. over . . .		*f* 500.—

B's rekening wordt nu van uit het Kasboek in eens voor *f* 513.50 gedebiteerd. Men lette er op, dat het bedrag van *f* 500.— in het Kassiersboek nu in slechts één geldkolom gebracht moet worden.

Boekt men den gegeven post op de laatstbehandelde wijze, dan zegt men, dat men de rekening van den kassier over de kas laat loopen. Dit kan men niet alleen doen met betalingen, die gedeeltelijk per kas en gedeeltelijk per kassier geschieden, maar ook met die, welke geheel per kassier voldaan worden. De reden, in het gegeven voorbeeld vermeld, komt dan echter te vervallen.

Op dezelfde wijze als met uitbetalingen, kan men ook handelen bij incasseeringen door den kassier. Int bijv. de kassier voor A een

vordering op B ad. *f* 200.—, dan kan men zich de zaak zóó voorstellen, dat A zelf de *f* 200.— int bij B en vervolgens het ontvangen bedrag bij zijn kassier stort. Men zal nu hebben te boeken:

a. Een ontvangst in het Kasboek (2 geldkolommen).
b. „ uitgave „ „ „ (1 geldkolom).
c. Een ontvangst in het Kassiersboek (1 geldkolom).

Het Kassiersboek kan dan niet meer als hulpboek beschouwd worden. Immers, alles wat op den kassier betrekking heeft, wordt direct geboekt in het Kasboek. Het Kassiersboek dient dan enkel om een duidelijk overzicht te geven van de door den Kassier uitbetaalde en geïncasseerde bedragen. Het is dus een Bijboek geworden. De „personenkolom" kan dan geheel wegblijven.

§ 32. Rekening-courant. Bankiers.

Wij hebben hierboven gezien, dat een kassier het geld, dat hij van anderen in bewaring heeft, niet mag gebruiken voor het doen van zaken voor eigen rekening en dat hij daarom van de onder zijn berusting zijnde gelden geen rente vergoedt.

In dezen oorspronkelijken vorm komt het kassiersbedrijf echter slechts zeer sporadisch voor. Meestal sluit de koopman met zijn kassier (in dit geval veelal bankier genaamd) een overeenkomst, waarbij hij dezen het recht toestaat om tegen vergoeding van rente de gelden, die hij van hem in bewaring heeft, te gebruiken in zijn zaak. Omgekeerd bedingt dan de koopman meestal het recht om, ingeval de bankier geen gelden meer van hem onder zijn berusting heeft, toch nog over een zeker bedrag, waarvoor dan een bepaald maximum wordt vastgesteld, te mogen beschikken. Koopman en bankier verleenen elkaar dus wederkeerig crediet. Het eene oogenblik gebruikt de koopman het kapitaal van den bankier, op een anderen tijd is het juist andersom. Zulk een overeenkomst van wederzijdsche credietverleening noemt men een rekening-courant-overeenkomst. De rekening, waarop alle handelingen, uit zulk een overeenkomst voortvloeiende, worden geboekt, draagt den naam van **rekening-courant.**

Een enkele maal komt het voor, dat de bankier wel het geld van den koopman, maar niet de koopman het geld van den bankier mag

gebruiken. In dat geval heeft men geen wederzijdsche, maar eenerzijdsche credietverleening.

Heeft de koopman een crediet bij een kankier, dan moet hij veelal tot waarborg voor de nakoming zijner verplichtingen een zekerheidsstelling geven. Deze kan bijv. bestaan in een borgstelling van derden, in effecten, die tot onderpand dienen of in een hypotheek. Wordt geen zekerheidsstelling verlangd, dan spreekt men van een **crediet in blanco.**

Vaak wordt het gecombineerd Debiteuren- en Crediteurenboek Rekening-courantboek genoemd. In het vervolg zullen wij dezen naam ook meermalen gebruiken. De uitdrukking „met elkander in rekening-courant staan" zullen wij echter speciaal daar blijven gebruiken waar sprake is van **doorloopende** credietverleening.

Behalve met het openen van rekening-courant voor kooplieden en particulieren, houden de bankiers zich bezig met:

a. Het koopen en verkoopen van effecten.
b. Het inwisselen van coupons.
c. Het disconteeren van wissels (zie hieronder).
d. Het à deposito ontvangen van gelden.
e. Het sluiten van beleeningen en prolongatiën.
f. Den handel in edele metalen, daaronder begrepen het inwisselen van vreemd geld.
g. Het plaatsen van leeningen.

OPGAVEN.

I.

Boek de volgende gegevens in het Kassiersboek van de firma J. Roos & Co.

Kassier is de Depositobank.

1 Mei. Saldo ten gunste van den kassier . . . . *f* 1225.75
5 „ De Depositobank zendt de volgende afrekening.

De heeren Roos & Co., alhier.
Voor u geïncasseerd.

		Kosten.	Bedrag.
	Nº. 15160 A. de Veer, Gouda .	*f* 0.10	*f* 120.05
	„ 15168 K. v. Arkel, Scheveningen	„ 0.05	„ 65.30
	„ 15169 P. Rosmalen, Alphen .	„ 0.15	„ 32.55
			f 217.90
			„ 0.30
			f 217.60
Mei.	Betaalbaar gesteld bij de Depositobank:		
	Quitantie K. de Vries, Almelo		*f* 92.55
	„ J. de Haas, Helmond		„ 113.70
			f 206.25
6 „	De Depositobank zendt retour:	Kosten.	
	Nº. 15161 J. v. Galen, Aalsmeer	*f* 0.15	
	„ 15163 N. Overbeek, Vucht .	„ 0.25	
10 „	Gestort bij de Depositobank.		*f* 6000.—
14 „	Gedisponeerd bij de Depositobank over . .		„ 2000.—
14 „	De Depositobank remitteert voor rekening van de firma Roos & Co. aan G. Evered, Birmingham £ 25. 2. 7. à *f* 12.10 = . .		„ 304.06
	Kosten		„ 0.25
			f 304.31
23 „	Betaalbaar gesteld bij de Depositobank		
	Quitantie G. de Zwart, Hoorn		„ 170.55
	„ R. Smit, Hengelo		„ 240.10
			f 410.65

II.

Boek de volgende posten over de maand Mei in een Kasboek met twee geldkolommen in debet en credit en (zoo noodig) ook in het Kassiersboek.

Mei	1.	Saldo vorige maand		*f* 1600.—

Mei	3.	Gedisponeerd bij de Utrechtsche Bank (kassier) over		*f* 1000.—
„	5.	Betaald aan E. van Santen		„ 2000.—
„	6.	Ontvangen van D. de Waal het bedrag mijner rekening 4/2	*f* 1735.30	
		Korting	„ 5.30	
				„ 1730.—
„	7.	Betaald kantoorhuur		„ 250.05
„	10.	Ontvangen van J. de Groot. . .	*f* 500.—	
		Vergoeding voor te late betaling .	„ 10.—	
				„ 510.—
„	12.	Gestort bij de Utrechtsche Bank		„ 1000.—
„	15.	Ontvangen van N. de Bas voor hypotheek op ons huis	*f* 20000.—	
		Af onkosten	„ 275.—	
				„ 19725.—
„	20.	Ontvangen van S. de Groot		„ 125.—
„	22.	Gestort in de kleine kas.		„ 25.—
„	24.	Betaald aan J. Nolthenius		„ 10000.—
„	27.	Gestort bij de Utrechtsche Bank		„ 5000.—
„	28.	Gekocht en betaald een brandkast		„ 300.—
„	30.	Betaald aan J. Gravestein zijn rekening in dato 7 Maart	*f* 3500.—	
		Vergoeding v. onderwicht . . .	„ 25.—	
				„ 3475.—
„	31.	Ontvangen van S. de Niet		„ 1200.—
„	31.	Betaald aan N. Hoevels.		„ 1350.—
„	31.	Betaald vracht op 100 balen koffie uit Londen		„ 217.50

§ 33. Wissels. (Begrip).

Heeft A. v. Son te Utrecht aan P. de Lange te Amsterdam goederen geleverd tot een bedrag van *f* 600.—, te betalen over 3 maanden, dan heeft van Son tot aan den datum van betaling een vordering op de Lange. Nu kan het natuurlijk gebeuren, dat van Son (indien hij n.l. gebrek aan contanten heeft) zijn vordering gaarne vroeger zou innen. Hij kan nu in de eerste plaats beproeven of de Lange genegen is, tegen vergoeding van een zekere korting, zijn schuld eerder te betalen. Wil de Lange dit echter niet, dan moet

De heeren Roos & Co., alhier.
Voor u geïncasseerd.

		Kosten.	Bedrag.
	Nº. 15160 A. de Veer, Gouda .	*f* 0.10	*f* 120.05
	„ 15168 K. v. Arkel, Scheveningen	„ 0.05	„ 65.30
	„ 15169 P. Rosmalen, Alphen .	„ 0.15	„ 32.55
			f 217.90
			„ 0.30
			f 217.60
Mei.	Betaalbaar gesteld bij de Depositobank:		
	Quitantie K. de Vries, Almelo		*f* 92.55
	„ J. de Haas, Helmond		„ 113.70
			f 206.25
6 „	De Depositobank zendt retour:		
		Kosten.	
	Nº. 15161 J. v. Galen, Aalsmeer	*f* 0.15	
	„ 15163 N. Overbeek, Vucht .	„ 0.25	
10 „	Gestort bij de Depositobank.		*f* 6000.—
14 „	Gedisponeerd bij de Depositobank over . .		„ 2000.—
14 „	De Depositobank remitteert voor rekening van de firma Roos & Co. aan G. Evered, Birmingham £ 25. 2. 7. à *f* 12.10 = . .		„ 304.06
	Kosten		„ 0.25
			f 304.31
23 „	Betaalbaar gesteld bij de Depositobank		
	Quitantie G. de Zwart, Hoorn		„ 170.55
	„ R. Smit, Hengelo		„ 240.10
			f 410.65

II.

Boek de volgende posten over de maand Mei in een Kasboek met twee geldkolommen in debet en credit en (zoo noodig) ook in het Kassiersboek.

Mei	1.	Saldo vorige maand		*f* 1600.—

Mei	3.	Gedisponeerd bij de Utrechtsche Bank (kassier) over		*f* 1000.—
„	5.	Betaald aan E. van Santen		„ 2000.—
„	6.	Ontvangen van D. de Waal het bedrag mijner rekening 4/2	*f* 1735.30	
		Korting	„ 5.30	
				„ 1730.—
„	7.	Betaald kantoorhuur		„ 250.05
„	10.	Ontvangen van J. de Groot . . .	*f* 500.—	
		Vergoeding voor te late betaling .	„ 10.—	
				„ 510.—
„	12.	Gestort bij de Utrechtsche Bank		„ 1000.—
„	15.	Ontvangen van N. de Bas voor hypotheek op ons huis	*f* 20000.—	
		Af onkosten	„ 275.—	
				„ 19725.—
„	20.	Ontvangen van S. de Groot		„ 125.—
„	22.	Gestort in de kleine kas.		„ 25.—
„	24.	Betaald aan J. Nolthenius		„ 10000.—
„	27.	Gestort bij de Utrechtsche Bank		„ 5000.—
„	28.	Gekocht en betaald een brandkast		„ 300.—
„	30.	Betaald aan J. Gravestein zijn rekening in dato 7 Maart	*f* 3500.—	
		Vergoeding v. onderwicht . . .	„ 25.—	
				„ 3475.—
„	31.	Ontvangen van S. de Niet		„ 1200.—
„	31.	Betaald aan N. Hoevels		„ 1350.—
„	31.	Betaald vracht op 100 balen koffie uit Londen		„ 217.50

§ 33. Wissels. (Begrip).

Heeft A. v. Son te Utrecht aan P. de Lange te Amsterdam goederen geleverd tot een bedrag van *f* 600.—, te betalen over 3 maanden, dan heeft van Son tot aan den datum van betaling een vordering op de Lange. Nu kan het natuurlijk gebeuren, dat van Son (indien hij n.l. gebrek aan contanten heeft) zijn vordering gaarne vroeger zou innen. Hij kan nu in de eerste plaats beproeven of de Lange genegen is, tegen vergoeding van een zekere korting, zijn schuld eerder te betalen. Wil de Lange dit echter niet, dan moet

van Son naar een ander middel omzien. De weg, dien hij dan heeft in te slaan, bestaat daarin, dat hij zijn vordering op de Lange aan een derde persoon, waarvoor wij de Utrechtsche Bank zullen nemen, overdraagt. Deze overdracht kan gemakkelijk en zonder formaliteiten geschieden door middel van een **wissel.**

Een wissel is volgens artikel 100 van het Wetboek van Koophandel een geschrift, gedagteekend uit een plaats, waarbij de onderteekenaar aan iemand, in een andere plaats woonachtig, last geeft om een daarin uitgedrukte geldsom op of na zicht, of op een bepaalden tijd, te betalen aan een aangewezen persoon of aan diens order, met erkenning van genoten waarde of waarde in rekening.

Onderstellen wij, dat in ons voorbeeld de verkoop plaats had op 17 Juli 1915, dan zal van Son den volgenden wissel kunnen uitschrijven.

Utrecht, 17 Juli 1915. Goed voor *f* 600.—

Drie maanden na dato gelieve U te betalen voor dezen wissel aan de Utrechtsche Bank alhier of order de somma van

zeshonderd gulden

waarde genoten.

A. VAN S ON.

zegel van
50 cents

Den Heer P. de Lange.

Amsterdam.

Met dezen wissel begeeft v. Son zich naar de Utrechtsche Bank, van welke wij veronderstellen, dat zij gewoon is de wissels van v. Son te koopen of zooals men het uitdrukt te **disconteeren.** De bank betaalt nu aan v. Son de zeshonderd gulden onder aftrek van een zeker bedrag, dat **disconto** genoemd wordt. Het zal den lezer bij eenig nadenken duidelijk zijn, waarom v. Son niet het volle bedrag ontvangt. De Bank toch moet drie maanden wachten eer zij het geld van de Lange terug ontvangt en heeft dus recht op een rentevergoeding gedurende dezen tijd. Blijkbaar wordt deze bij de gevolgde handelwijze bij vooruitbetaling voldaan.

Het bedrag, dat v. S. werkelijk in handen krijgt, noemt men de **contante waarde** van den wissel. Door in den wissel op te nemen de uitdrukking „waarde genoten" verklaart hij dit bedrag van de

Utrechtsche Bank te hebben ontvangen. Stond v. Son met de Bank in rekening-courant, dan zou hij in plaats van „waarde genoten" de uitdrukking „waarde in rekening" gebruikt hebben.

Zooals men ziet, komen in den wissel drie personen voor. Hij, die den wissel uitschrijft, of, zooals men meestal zegt, trekt, heet de **trekker** van den wissel. In ons geval is dit A. v. Son.

Hij, die den wissel op den vervaldag moet betalen, hier dus P. de Lange, heet **betrokkene**, terwijl de persoon, aan wien de wissel op den vervaldag voldaan moet worden, in ons voorbeeld de Utrechtsche Bank dus, **nemer** of **houder** genoemd wordt.

Als van Son over den wissel spreekt duidt hij het stuk aan met de uitdrukking „mijn **traite** op P. de Lange". Deze zelf spreekt van „de **traite** van A. v. Son", terwijl de Utrechtsche Bank den wissel noemt „de **remise** van A. v. Son".

§ 34. Boekingen bij wisseltrekking.

Wij zullen thans in de eerste plaats nagaan, welke boekingen door de drie in den wissel betrokken personen zullen gemaakt moeten worden. Beginnen wij met aan te nemen, dat van Son met de Utrechtsche Bank in rekening-courant staat en de wissel dus de uitdrukking „waarde in rekening" bevat. Dan zal hij bij gebruik van een ongesplitst memoriaal den volgenden post daarin in te schrijven hebben.

Utrecht, 17 Juli 1915.

	Getrokken op P. de Lange te Amsterdam aan de order van de Utrechtsche Bank alhier een wissel groot *f* 600.— per 3/m ter voldoening mijner factuur. Den wissel afgegeven aan de Utrechtsche Bank			*f* 600	—

Aangezien zijn vordering op de Lange door het trekken van den wissel is te niet gegaan, (immers, van af heden heeft niet hij, maar de Utrechtsche Bank het bedrag te vorderen) moet de rekening van de Lange in het rekening-courantboek gecrediteerd worden; v. Son doet dit door op de rechterzijde te boeken:

Voor mijn traite per 17/10 aan de order van de Utrechtsche bank . . . . *f* 600.—

Wordt een gesplitst memoriaal gebruikt, dan wordt het eerste gedeelte van bovenstaanden memoriaalpost in de prima-nota als volgt geboekt:

Te crediteeren P. de Lange te Amsterdam voor mijn traite in dato heden per 3/m aan de order van de Utrechtsche Bank alhier *f* 600.—.

Het afgeven van den wissel aan de Utrechtsche Bank wordt dan in het kassiersboek genoteerd op de debetzijde. Het overboeken van den post op de creditzijde van de rekening van de Lange geschiedt blijkens den vorm, dien wij hierboven aan den post in de prima-nota gaven van uit dit hulpboek.

Veronderstellen wij thans, dat van Son de contante waarde van den wissel onmiddellijk van de Utrechtsche Bank ontvangt. In dit geval zegt men, dat hij den wissel verdisconteert. Bij gebruik van een ongesplitst memoriaal zal de betreffende post, aannemende, dat de contante waarde van den wissel *f* 591.— bedraagt, als volgt luiden:

Utrecht, 17 Juli 1915.

Getrokken op P. de Lange te Amsterdam aan de order van de Utrechtsche Bank alhier een wissel groot *f* 600.— per 3/m ter voldoening mijner factuur.			*f* 600	—
Den wissel heden bij de Utrechtsche Bank verdisconteerd.				
Disconto	*f* 9	—		
Per kas ontvangen.	„ 591	—	„ 600	—

Is het dagboek gesplitst, dan blijft de boeking van de trekking in de prima-nota zooals die hierboven gegeven werd. De boeking in het kassiersboek vervalt en in het kasboek wordt de ontvangst van *f* 591.— genoteerd.

Gaan wij thans na wat door de Lange geboekt zal moeten worden omtrent de besproken wisseltrekking. In de eerste plaats dient opgemerkt te worden, dat het de gewoonte is, dat de trekker aan den betrokkene een schrijven zendt, adviesbrief genaamd, waarin hij mededeeling doet van de plaats gehad hebbende wisseltrekking. Wordt dit schrijven, zooals soms geschiedt, achterwege gelaten, dan is de

betrokkene geheel onwetend omtrent het feit, dat een wissel op hem getrokken is en boekt dus niets. In het tegenovergestelde geval maakt hij óf in het ongesplitst memoriaal óf in de prima-nota een post, die een der volgende vormen kan hebben:

A.

Bericht ontvangen van A. v. Son te Utrecht dat hij in dato heden op mij getrokken heeft aan de order van de Utrechtsche Bank een wissel groot *f* 600.— per 3/m ter voldoening zijner factuur . . . . *f* 600.—

B.

Te debiteeren A. van Son te Utrecht voor zijn traite in dato heden aan de order van de Utrechtsche Bank per 3/m. . . . . „ 600.—

In beide gevallen zal, zooals de laatste vorm dan ook duidelijk te kennen geeft, de rekening van A. van Son in het rekening-courantboek gedebiteerd moeten worden.

Wat betreft de boekingen van de Utrechtsche Bank, zullen wij ons bepalen tot de posten, die ingeschreven zouden moeten worden in het ongesplitst dagboek. De bij bankinstellingen in gebruik zijnde hulpboeken zijn zoo verschillend van vorm en deze laatste wijkt in zoo hooge mate af van de modellen, die tot nog toe in dit boek opgenomen zijn, dat een bespreking hier niet op zijn plaats zoude zijn. Bepalen wij ons dus tot de boeking in het ongesplitst memoriaal. Deze zal, ingeval de wissel de uitdrukking „waarde in rekening" bevat, als volgt kunnen luiden:

Remise ontvangen van A. van Son alhier in een wissel op P. de Lange te Amsterdam groot *f* 600.— per 3/m. *f* 600.—

Wordt de contante waarde uitbetaald en bevat dus de wissel de uitdrukking „waarde genoten" dan luidt de post;

Gedisconteerd van A. v. Son alhier zijn traite op P. de Lange te Amsterdam groot . . . . . . *f* 600.—
per 3/m. disconto „ 9.—
betaald in contanten „ 591.— *f* 600.—

In het eerste geval zal de rekening van A. van Son in het rekening-courantboek moeten gecrediteerd worden en wel voor *f* 600.— per 17/10. [1])

§ 35. **Overdracht van wissels.**

In den wissel, dien wij in de vorige paragraaf als voorbeeld gaven, woont de betrokkene (P. de Lange) te Amsterdam, de houder (de Utrechtsche Bank) te Utrecht. Deze laatste moet in staat zijn om iemand, te Amsterdam woonachtig, met de incasseering te belasten of meer algemeen, om den wissel in eigendom aan een ander over te dragen. De mogelijkheid daartoe wordt haar geopend door de uitdrukking „of order", die in den wissel voorkomt. Wenscht nu de Utrechtsche Bank deze over te dragen, bijv. aan de Incassobank te Amsterdam, dan schrijft zij op de rugzijde van den wissel de volgende aanteekening, die **endossement** genoemd wordt.

Utrecht, 14 October 1915.

Voor ons aan de Incassobank of order,
waarde in rekening.
Utrechtsche Bank.

Hierbij geeft de uitdrukking „waarde in rekening" weer te kennen, dat de Utrechtsche Bank de waarde van den wissel niet onmiddellijk ontvangt. Was dit wel het geval, dan zou de uitdrukking „waarde genoten" of „waarde ontvangen" zijn gebruikt.

Zooals men ziet bevat het endossement zelf ook weer de uitdrukking „of order". Daardoor wordt het voor de Incassobank mogelijk gemaakt den wissel, desverkiezende, weer aan een ander over te dragen Op die manier kan de wissel in den tijd, die er verloopt tusschen den dag van trekking en den vervaldag door tal van handen gaan. Men vindt dan ook meermalen op een wissel, die reeds eenigen tijd in omloop is, een geheele reeks handteekeningen van endossanten. Onder **endossant** verstaat men den persoon, die een wissel aan een ander endosseert. Deze laatste wordt de **geëndosseerde** genoemd. Trekker, betrokkene en endossanten te samen vormen het **wisselpersoneel.**

[1]) Het is ook mogelijk de rekening van A. van Son te crediteeren voor *f* 591.— per $^{17}/_{7}$.

De houder van een wissel kan, indien de betrokkene op den vervaldag weigert te betalen, zijn vordering verhalen op de endossanten en op den trekker zelf. Iedere endossant stelt zich dus als het ware borg ten behoeve van allen, die na hem den wissel in eigendom zullen krijgen. De „soliditeit" van een wissel hangt dus nauw samen met de soliditeit van de personen, die hun handteekening op den wissel geplaatst hebben, d.z. de trekker en de endossanten. Daarom nemen vele bankinstellingen geen andere wissels in disconto dan die, welke de handteekening dragen van minstens twee bij de Bank als solied bekend staande personen.

Het endosseeren van een wissel wordt in het dagboek van den endossant vermeld door een post, die aanvangt met de woorden: **„geëndosseerd aan".**

§ 36. Acceptatie en betaling van den wissel.

Wij hebben hierboven medegedeeld, dat het de gewoonte is, dat de trekker aan den betrokkene advies geeft omtrent een plaats gehad hebbende wisseltrekking. Door deze trekking en dit advies alleen is echter de betrokkene nog niet tot betaling verplicht. Dit wordt hij pas, wanneer hij zich daartoe uitdrukkelijk heeft verbonden. Zulk een verbintenis draagt den naam van acceptatie. Het accepteeren van den wissel geschiedt, doordat de betrokkene op de voorzijde van den wissel zijn handteekening plaatst en daarboven het woord „geaccepteerd" met den datum van acceptatie. In ons voorbeeld dus als volgt:

Geaccepteerd, 18 Juli 1915.
P. de Lange.

Zoodra de wissel geaccepteerd is, is de betrokkene onvoorwaardelijk tot betaling verplicht. Vandaar dat na acceptatie ook de soliditeit van den betrokkene invloed zal hebben op de soliditeit van den wissel.

De acceptatie van den wissel wordt in het dagboek van den betrokkene vermeld door een post, die aanvangt met de woorden **„geaccepteerd de traite van".**

Ingeval de betrokkene weigert een wissel te accepteeren, moet de houder zoogenaamd protest van non-acceptatie laten opmaken.

Het opmaken van dit protest moet geschieden òf door een notaris òf door den griffer van het kantongerecht òf door een deurwaarder, ieder vergezeld van twee getuigen. Deze acte van protest levert voor den houder het bewijs, dat de wissel ter acceptatie is aangeboden.

Eveneens moet een acte van protest worden opgemaakt, wanneer de betrokkene op den vervaldag weigert den wissel te betalen, onverschillig of deze eaccepteerd is of niet. Verzuimt de houder dit, dan verliest hij zijn recht van verhaal op trekker en endossanten.

De onkosten, vallende op het protest van non-acceptatie of nonbetaling komen in den regel voor rekening van den betrokkene. Aangezien het, vooral in den kleinhandel, herhaaldelijk voorkomt, dat de betrokkene niet in staat is op den vervaldag te betalen, maar enkele dagen later wel, heeft men bij de wet van 11 Juli 1882 een maatregel getroffen, waardoor het mogelijk wordt het protest achterwege te laten, zonder dat de rechten van den houder schade lijden. Daartoe moet door den trekker op den wissel worden geplaatst de uitdrukking **„zonder kosten".** Een wissel van deze clausule voorzien, noemt men een „wissel zonder kosten". In tegenstelling daarmee wordt een wissel zonder dit opschrift **protestwissel** genoemd.

Wordt een wissel door den betrokkene betaald, dan strekt dit document tevens als bewijs van gedane betaling, als quitantie dus. De houder schrijft daartoe op de rugzijde het woord „voldaan", den datum van ontvangst en zijn handteekening.

§ 37. Wissels aan eigen order. Wissels voor rekening van derden. Gedomicilieerde wissels.

Weet de trekker van een wissel voor het oogenblik nog geen nemer, dan kan hij toch volgens artikel 101 van het Wetboek van Koophandel een wissel trekken. Dit is voor hem van belang, omdat hij in het bezit van een geaccepteerden wissel een waarborg heeft, dat de betrokkene zijn verplichting tot betaling zal nakomen. Een dergelijke wissel als wij hier op het oog hebben, waarin dus geen nemer vermeld wordt, heet een wissel aan eigen order en zal van zelf een vorm hebben, die min of meer van den gewonen vorm afwijkt. Inplaats van te schrijven „U gelieve te betalen aan den Heer X of order" schrijft men „U gelieve te betalen aan de order

van mijzelven". De uitdrukking „waarde in rekening" of „waarde genoten", die, zooals wij boven zagen, de betrekking aangeeft tusschen trekker en nemer, zou nu ook dienen te vervallen. De wet eischt haar echter op den wissel en daarom wordt zij, hoewel zinledig, toch weer opgenomen.

Een wissel kan ook **voor rekening van derden** getrokken worden. Heeft bijv. A te Utrecht een vordering van *f* 300.— op B te Rotterdam en een schuld aan C te Zwolle, dan kan A last geven aan C om een wissel van *f* 300.— op B te trekken. C voldoet aan dien last zonder een vordering op B te hebben, maar voegt nu achter aan de gewone bewoordingen van den wissel de uitdrukking toe „het zal u valideeren in rekening met den Heer A te Utrecht". Daarmede wordt dan te kennen gegeven, dat A het trekken van dezen wissel zal beschouwen als vereffening van de vordering, die A op B had.

Wenscht de betrokkene de op hem getrokken wissels betaalbaar te stellen aan een ander adres dan het zijne, dan moet dit op den wissel vermeld worden door de clausule „betaalbaar bij . . . . . . " Een wissel, die van een dergelijke uitdrukking voorzien is, noemt men een gedomicilieerden wissel.

§ 38. Promessen en Assignaties.

Een geschrift, dat in vele opzichten met den wissel overeenkomt, maar daarmede toch belangrijke verschilpunten vertoont, is het **orderbriefje** of de **promesse.**

Volgens art. 208 van het Wetboek van Koophandel is een orderbriefje of promesse aan order een gedagteekend en onderteekend geschrift, bij hetwelk iemand zich verbindt om te zijner woonplaats of ter woonplaatse van een ander binnen dezelfde gemeente of elders, en met of zonder tijdsbepaling, de daarbij uitgedrukte geldsom aan den nemer te voldoen, met erkenning van genoten waarde of van waarde in rekening.

Uit deze bepaling ziet men dat de promesse geen verzoek is van den crediteur aan den debiteur om het verschuldigd bedrag aan een derden persoon of diens order te betalen zooals de wissel, maar een belofte bevat van den debiteur om de aangegeven som te betalen.

Gaf bijv. P. de Lange in het geval, dat wij hierboven bespraken, een promesse af aan A. v. Son, dan zou deze aldus luiden:

Amsterdam, 17 Juli 1915. Goed voor *f* 600.—

Drie maanden na dato neemt ondergeteekende aan te betalen aan den Heer A. v. Son te Utrecht of order de somma van

zeshonderd gulden

waarde genoten

Zegel van 50 cts.

P. DE LANGE.

Zooals men uit de uitdrukking „of order" ziet, is een promesse, evenals een wissel, voor endossement vatbaar.

Een ander geschrift, dat in vorm nog meer met den wissel overeenkomt dan de promesse, is de **assignatie.** Volgens art. 210 van het Wetboek van Koophandel moet daaronder verstaan worden een onderteekend en gedagteekend geschrift, waarbij door den uitgever een bepaald persoon wordt aangewezen om de daarbij uitgedrukte geldsom aan een anderen bepaalden persoon, of deszelfs order te voldoen, zonder onderscheid of daarbij al dan niet de erkenning van genoten waarde of van waarde in rekening is uitgedrukt. Terwijl dus de wissel moet gedateerd zijn uit een andere plaats dan de woonplaats van den betrokkene en bovendien de uitdrukking „waarde ontvangen" of „waarde genoten" moet bevatten, behoeft de assignatie slechts aan één dezer beide voorwaarden te voldoen.

Kassiersbriefjes, Cheques, Wissels, Promessen en Assignaties heeten te zamen **Handelspapier.**

III.

Schrijf in het kasboek van A...., handelaar in wijnen de volgende handelingen in en sluit het kasboek af. In debet en credit een afzonderlijke personenkolom te gebruiken.

1 Jan.	Saldo in kas		*f* 3524.50
2 „	Ontvangen van K. Jansen het bedrag mijner vordering zijnde	*f* 250.10	
	als volgt:		
	postwissel groot	„ 244.50	
	afgetrokken $2\,^{0}/_{0}$ korting	„ 5.—	
	porto postwissel	„ 0.60	
			„ 250.10

3 Jan.	Betaald 12 mnd. premie levensverz.		*f* 145 50
	id. „ „ „ brandass. inb.		„ 20.45
	id. „ „ „ goederen en kantoormeubelen . .		„ 80.05
	id. „ „ „ woonhuis.		„ 25.05
	id. „ „ „ pakhuis		„ 10.05
7 „	Verdisconteerd den wissel op A. de Man per 28 Februari	*f* 1200.—	
	af disconto	„ 14.50	
			„ 1185.50
10 „	Betaald voor vracht en accijns op 10 fusten cognac		*f* 437.50
10 „	Gedeponeerd bij de Stichtsche Bank		„ 2000.—
15 „	Afrekening ontvangen v. d. Posterijen over geïncasseerde kwitantiën op:		
	R. de Jong, Klaaswaal, lev. Dec.	*f* 78.50	
	R. de Wit, Putten, lev. Dec.. .	„ 115.—	
	A. v. Dieren Bijvoet, Ede, lev. Dec.	„ 224.37	
	C. Kruimel, Rotterdam, lev. Nov.	„ 12.40	
	D. Wieringen, Zevenh. lev. Nov.	„ 149.90	
		f 580.17	
	Af verschuldigd recht	„ 1.20	
			„ 578.97
17 „	Ontvangen van de Verzekering-Maatschappij voor brandschade aan goederen.	*f* 950.—	
	Af betaalde fooi	„ 10.—	
			„ 940.—
20 „	Betaald de vrachtnota van de H. IJ. S. M. over December		„ 425.50
20 „	Betaald aan L. de Lange, alhier		„ 325.—
24 „	Betaald de kwitantie van K. de Wit ter voldoening zijner levering van 1 Dec. j.l. ten bedrage van.	*f* 1420.—	
	Waarvan is afgetrokken $2\,^{0}/_{0}$ korting . . . . . *f* 28.40		
	Nieuwjaarsfooi v. mijn personeel. . . . . „ 25.—	„ 53.40	„ 1366.60
	Aan mijn personeel betaald de fooi ad. . .		„ 25.—

25 Jan.	Gekocht plakzegels		*f* 15.—	
	„ postzegels		„ 20.—	
	Gestort voor intercommunale telefoongesprekken		„ 20.—	*f* 55.—
28 „	Verkocht *f* 3700.— $2^1/_2$ % N. W. S.			
	Opbrengst		*f* 2958.10	
	Rente		„ 6.94	
			f 2965.04	
	Af provisie		„ 4.63	
			f 2960.41	
	Afgeloste beleening bij de Effectenbank . . .	*f* 2500.—		
	Rente	„ 25.—	„ 2525.—	
				„ 435.41
31 „	Gedisponeerd bij de Stichtsche Bank per cheque N°. 42 over			„ 1500.—
31 „	Betaald voor salaris . . . , ...			„ 2500.—

IV.

Boek de volgende documenten, voor zoover noodig in het kassiersboek van J. ten Hoonte, ingericht met twee geldkolommen in het debet en twee in het credit. Kassier (Bankier) is de Disconto- en Effectenbank.

A.

Rotterdam, 6 October 1913.

De Disconto- en Effectenbank,
Rotterdam.

Wij zenden U hierbij onbetaald terug te onzer décharge:
N°. 43346 *f* 92.61 op Amsterdam.
Voor kosten belasten wij U met. . . . . *f* 0.10
Hoogachtend,
Den Heer J. ten Hoonte. De Disconto- en Effectenbank.

N.B. J. ten Hoonte boekt de quitanties bij het ter incasseering zenden in een incassoboek. Eerst na bericht van incasseering wordt een boeking in het kassiersboek gemaakt.

B.

Remise van den Heer J. ten Hoonte, Rotterdam.
Geïncasseerd door de Disconto- en Effectenbank.
Rotterdam, den 10en October 1913.

173392	*f* 20.06	Arnhem	*f* 0.10	
404	„ 34.35	id.	„ 0.10	
399	„ 26.17	Haarlem	„ 0.10	
6	„ 60.50	Leiden	„ 0.13	
412	„ 27.18	id.	„ 0.10	
	f 168.26		*f* 0.53	
	„ 0.53	incasso		
	f 162.73			

Bovengenoemde wissels zonder kosten waren respectievelijk getrokken op J. v. d. Laar, H. Mason, K. ten Have, L. v. Leeuwen, L. M. Verloove.

C.

Ontvangen van den Heer J. ten Hoonte tot versterking van zijn onderpand:
f 2000.— Obl. Rotterdam 4 % 1901
en *f* 6000.— 4 % pandbrieven Rotterdamsche Hypotheekbank.
Rotterdam, den 15en October 1913.
De Disconto- en Effectenbank.

(4 % Rotterdam is een bezitting van J. ten Hoonte. De 4 % Pandbrieven werden hem door een zijner kennissen, H. Moritz, welwillend ten gebruike afgestaan).

D.

Ontvangen van den Heer J. ten Hoonte de somma van Tweeduizend gulden,
tot zijn credit.
Rotterdam, 19 October 1913.
Zegge *f* 2000.—. De Disconto- en Effectenbank.

E.

Rotterdam, 20 October 1913.
De Disconto- en Effectenbank.
Nota voor den Heer J. ten Hoonte, Rotterdam.
Onze remise £ 233.12. 6. Londen Cheque à 12.07. ƒ 2819.86
in Uw debet.

(Deze cheque werd gezonden aan St. Mill, Londen).

F.

Rotterdam, 25 October 1913.
Den Heer J. ten Hoonte, Rotterdam.
Heden betaalden wij voor uw rekening aan den Heer J. v. d. Plas, alhier ƒ 3756.28.
Hoogachtend,
De Disconto- en Effectenbank.

G.

Rotterdam, 30 October 1913.
Den Heer J. ten Hoonte
te Rotterdam.
Wij hebben het genoegen U mede te deelen, dat wij U volgens onderstaande berekening onder gewoon voorbehoud crediteeren voor Uw remise.

ƒ 523.18	's Gravenhage, Jan. 30	
	ƒ 4.78	3½ °/₀ rente
	„ 0.25	acceptkosten
„ 5.03		
ƒ 518.15		

Hoogachtend,
De Disconto- en Effectenbank.

N.B. J. ten Hoonte verdisconteert de wissels, die hij op zijn debiteuren trekt, onmiddellijk na de trekking bij de Disconto- en Effectenbank en boekt ze daarom niet in de prima-nota.

H.

Rotterdam, 1 November 1913.
Den Heer J. ten Hoonte
te Rotterdam.
Wij hebben het genoegen U mede te deelen, dat wij U volgens onderstaande berekening onder gewoon voorbehoud crediteuren voor uw coupons, onderpand van

ƒ 2000.— 4 °/₀ Rotterdam à ƒ 20.— . .	ƒ 40.—
„ 6000.— 4 °/₀ Pandbrieven Rotterdamsche Hypotheekbank à ƒ 20.— . . .	„ 120.—
	ƒ 160.—

Hoogachtend,
De Disconto- en Effectenbank.

V.

In zekere zaak is op 31 December 1909 de volgende Inventaris opgemaakt.

Bezittingen:

Geld		ƒ 25.—	
Goederen:			
Boter	ƒ 600.—		
Kaas	„ 900.—		
Eieren	„ 250.—	„ 1750.—	
Debiteuren:			
Volgens specificatie		ƒ 10875.—	
Kassier		„ 3000.—	
Winkel en pakhuis		„ 6000.—	
Inboedel winkel en pakhuis		„ 500.—	ƒ 22150.—

Schulden:

Hypotheek	ƒ 3000.—	
Crediteuren	„ 7000.—	ƒ 10000.—

In de Hulpboeken over 1910 treft men de volgende gegevens aan:

Inkoopboek:

Boter	*f* 12000.—	
Kaas	„ 18000.—	
Eieren	„ 2000.—	
		f 32000.—

Verkoopboek

Boter	*f* 15000.—	
Kaas	„ 22000.—	
Eieren	„ 2800.—	
		„ 39800.—

Prima-nota:

Kwijtgescholden aan een debiteur		*f* 50.—
Rente verschuldigd aan den kassier		„ 15.—
Retour gezonden aan leveranciers:		
Boter	*f* 1200.—	
Kaas	„ 400.—	
		„ 1600.—
Retour ontvangen van klanten:		
Boter	*f* 50.—	
Kaas	„ 200.—	
Eieren	„ 20.—	
		„ 270.—

Uittreksel Kasboek.

Ontvangsten.		Uitgaven.	
Saldo	*f* 25.—	Crediteuren betaald . .	*f* 30000.—
Boter per kas verkocht .	„ 7000.—	Boter per kas gekocht .	„ 10000.—
Kaas id.	„ 200.—	Kaas id.	„ 2500.—
Eieren id.	„ 2000.—	Eieren id.	„ 2500.—
Debiteuren geïnd . . .	„ 38000.—	Onkosten totaal	„ 2200.—
Kassier teruggenomen .	„ 6790.—	Hypotheekrente	„ 135.—
		Aflossing hypotheek . .	„ 500.—
		Aangekocht pakhuismateriaal	„ 200.—
		Gestort bij den kassier .	„ 4000.—
		Privé-uitgaven	„ 1800.—

Gevraagd hieruit op te maken:

1°. Inventaris en balans op 31 December 1910.
2°. De totale winst over 1910.
3°. De winst op boter, kaas en eieren afzonderlijk.

Gegeven is nog het volgende:
De kas op 31 December 1910 klopt.

Waarde der aanwezige boter	*f* 2400.—
id. kaas	„ 900.—
id. eieren	„ 500.—

Op pakhuis en winkel afschrijven $1^1/_2$ %.
Op pakhuis- en winkelinventaris afschrijven 10 % van *f* 700.—.

VI.

Schrijf de hieronder te noemen wissels, endossementen, acceptatiën, promessen en assignaties uit en boek deze in **het ongesplitst Dagboek** der betrokken personen.

1. J. de Kanter te Amsterdam trekt den 22en Mei op L. v. Galen te Arnhem een wissel, groot *f* 1000.— betaalbaar 22 Juli aan de order van S. de Leeuw, die het bedrag op rekening stelt.

2. F. Somers te 's-Gravenhage trekt heden (11 December) een éénmaandswissel groot *f* 600.— op J. Versluys te Leiden aan de order van de Haagsche Bank, met wie hij in rekening-courant staat.

3. H. v. d. Steen te 's-Hertogenbosch koopt 11 Februari van H. Steffens aldaar een wissel groot *f* 10000.— vervallende 5 Maart, disconto 6 % en voldoet het bedrag. (Bij de berekening van het disconto stelle men de maand op het juiste aantal dagen, het jaar op 360 en rekene den dag van disconteering alsmede den vervaldag en den dag na den vervaldag mee). De wissel was in dato 5 Januari door G. Sluys te Rotterdam getrokken op L. v. d. Gaag te Dordrecht aan de order van J. de Liefde aldaar, met wien Sluys in rekening-courant staat. J. de Liefde had den wissel 10 Februari verkocht aan H. Steffens en de waarde ontvangen.

4. Op 24 December remitteert J. v. d. Water te Utrecht aan Muller & Sohn te Hamburg een wissel van R. M. 10000.— per 1 Februari. Deze wissel was door de Utrechtsche Bank getrokken op de Hamburger-Bankverein, in dato 16 December aan de order van v. d. Water, die met de Bank in rekening-courant staat.

In de Hulpboeken over 1910 treft men de volgende gegevens aan:

Inkoopboek:

Boter	*f* 12000.—	
Kaas	„ 18000.—	
Eieren	„ 2000.—	
		f 32000.—

Verkoopboek

Boter	*f* 15000.—	
Kaas	„ 22000.—	
Eieren	„ 2800.—	
		„ 39800.—

Prima-nota:

Kwijtgescholden aan een debiteur		*f* 50.—
Rente verschuldigd aan den kassier		„ 15.—
Retour gezonden aan leveranciers:		
Boter	*f* 1200.—	
Kaas	„ 400.—	
		„ 1600.—
Retour ontvangen van klanten:		
Boter	*f* 50.—	
Kaas	„ 200.—	
Eieren	„ 20.—	
		„ 270.—

Uittreksel Kasboek.

Ontvangsten.		Uitgaven.	
Saldo	*f* 25.—	Crediteuren betaald	*f* 30000.—
Boter per kas verkocht	„ 7000.—	Boter per kas gekocht	„ 10000.—
Kaas id.	„ 200.—	Kaas id.	„ 2500.—
Eieren id.	„ 2000.—	Eieren id.	„ 2500.—
Debiteuren geïnd	„ 38000.—	Onkosten totaal	„ 2200.—
Kassier teruggenomen	„ 6790.—	Hypotheekrente	„ 135.—
		Aflossing hypotheek	„ 500.—
		Aangekocht pakhuismateriaal	„ 200.—
		Gestort bij den kassier	„ 4000.—
		Privé-uitgaven	„ 1800.—

Gevraagd hieruit op te maken:

1°. Inventaris en balans op 31 December 1910.
2°. De totale winst over 1910.
3°. De winst op boter, kaas en eieren afzonderlijk.

Gegeven is nog het volgende:
De kas op 31 December 1910 klopt.

Waarde der aanwezige	boter	*f* 2400.—
id.	kaas	„ 900.—
id.	eieren	„ 500.—

Op pakhuis en winkel afschrijven $1\frac{1}{2}$ %.
Op pakhuis- en winkelinventaris afschrijven 10 % van *f* 700.—.

VI.

Schrijf de hieronder te noemen wissels, endossementen, acceptatiën, promessen en assignaties uit en boek deze in **het ongesplitst Dagboek** der betrokken personen.

1. J. de Kanter te Amsterdam trekt den 22en Mei op L. v. Galen te Arnhem een wissel, groot *f* 1000.— betaalbaar 22 Juli aan de order van S. de Leeuw, die het bedrag op rekening stelt.

2. F. Somers te 's-Gravenhage trekt heden (11 December) een éénmaandswissel groot *f* 600.— op J. Versluys te Leiden aan de order van de Haagsche Bank, met wie hij in rekening-courant staat.

3. H. v. d. Steen te 's-Hertogenbosch koopt 11 Februari van H. Steffens aldaar een wissel groot *f* 10000.— vervallende 5 Maart, disconto 6 % en voldoet het bedrag. (Bij de berekening van het disconto stelle men de maand op het juiste aantal dagen, het jaar op 360 en rekene den dag van disconteering alsmede den vervaldag en den dag na den vervaldag mee). De wissel was in dato 5 Januari door G. Sluys te Rotterdam getrokken op L. v. d. Gaag te Dordrecht aan de order van J. de Liefde aldaar, met wien Sluys in rekening-courant staat. J. de Liefde had den wissel 10 Februari verkocht aan H. Steffens en de waarde ontvangen.

4. Op 24 December remitteert J. v. d. Water te Utrecht aan Muller & Sohn te Hamburg een wissel van R. M. 10000.— per 1 Februari. Deze wissel was door de Utrechtsche Bank getrokken op de Hamburger-Bankverein, in dato 16 December aan de order van v. d. Water, die met de Bank in rekening-courant staat.

5. Op 17 Juli accepteert H. de Goede te Amersfoort een wissel groot *f* 1500.— vervallende 16 October door L. van Son te Utrecht in dato 16 Juli op hem getrokken aan de order van de Utrechtsche Credietbank, met welke L. van Son in rekening-courant staat.

(De hieronder bedoelde wissels met endossementen alleen uit te schrijven).

6. P. Burns te Manchester zendt aan L de Roode te Amsterdam den 15en Augustus een op 6 Augustus door hem gekochten wissel groot *f* 17000.— op L. van Maanen te Groningen. De wissel was 11 Juli door den betrokkene geaccepteerd en gedomicilieerd bij Mees & Zoon te Rotterdam. De trekker was L. Peacock te Manchester, die den wissel op 3 Juli trok per 3/m aan de order van S. Barkley aldaar en voor rekening van P. Stevenson te Londen. L. de Roode zendt het stuk twee dagen voor den vervaldag aan de Rotterdamsche Bank ter incasseering. Deze ontvangt het bedrag.

7. S. van de Velde & Zonen, te Deventer, trekken op 14 Juni 1914 een wissel groot *f* 652.50 vervallende 90 dagen na zicht, op F. Theijssen & Co te Amsterdam. Zij zenden dien op denzelfden datum ter acceptatie Theijssen & Co. accepteeren op 16 Juni en zenden den wissel ingevolge lastgeving van S. van de Velde & Zonen aan R. Tieleman te Alkmaar aan wiens order de wissel gesteld was. De traite werd getrokken ter voldoening van een factuur in dato 14 Juni, de remise geschiedde ter vereffening in loopende rekening.

8. H A. van Santen te Tilburg koopt op 11 Mei van G. de Vries aldaar een wissel op H de Waal te Roozendaal groot *f* 788.90, vervallende drie maanden na dato en betaalt dezen.

De wissel was 3 April door H. de Goede te Bergen op Zoom op H. de Waal getrokken in rekening-courant en daarna aan de Vries toegezonden ter voldoening zijner rekening over geleverde goederen.

9. Op 13 Januari geeft H Stam te Utrecht aan F. v. d. Berg aldaar een promesse af groot *f* 1570.— vervallende $3^1/_2$ maand na dato, ter voldoening van het bedrag zijner rekening over geleverde goederen.

10. Op 18 September schrijven v. Hall & Co. te Utrecht een assignatie uit, groot *f* 417.50 vervallende op zicht, op L. Besier te Zaandam en geven die ter incasso aan Vlaer & Kol, met wie ze in rekening-courant staan. Deze zenden de assignatie 20 September aan de Alkmaarsche Bank ter incasseering.

VII.

Stel voor de firma Nieuwendijk en Co. het **Kassiersboek** samen over de maand Juni 1916, met behulp van de volgende gegevens.

1 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk en Co., alhier.

Wij hebben het genoegen U nevensgaand afschrift Uwer rekening-courant over de maand Mei te doen toekomen, een saldo ten onze gunste van *f* 7500.— aanwijzend, waaromtrent wij gaarne Uw bevinding zullen vernemen.

Bijgaand saldobiljet ontvangen wij, na accoordbevinding, gaarne geteekend van U terug.

Bank van Huydecoper en van Dielen.

2 Juni.

Het saldobiljet onderteekend en teruggezonden.

3 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk en Co., alhier.

Heden betaalden wij uw quitantie No. 24, groot *f* 1500.—, waarvoor wij Uw rekening debiteerden.

Bank van Huydecoper en van Dielen.

3 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk en Co., alhier,

van de Bank van Huydecoper en van Dielen.

Voor U verzilverd:

5 coupons 5 °/₀ Oorlogsleening . . .	*f* 125.—
3 „ $4\frac{1}{2}$ °/₀ Oblig. Amersfoort. .	„ 67.50
	f 192 50
Provisie $\frac{1}{4}$ °/₀ . .	„ —.48
	f 192.02

5 Juni.

Incassonota N°. 18 van de
Bank van Huydecoper en van Dielen.
Voor U geïncasseerd:

N°. 8756 J. van Gieten, Barneveld . . *f* 120.15
„ 8758 K. van Dalfsen, Nijkerk . . „ 84.60
„ 8762 L. Esmeijer, de Bildt . . . „ 136.75
f 341.50
Incassokosten . . „ —.40
f 341.10

7 Juni.

Betaalbaar gesteld bij den kassier
de quitantie van A. de Vries te Bunschoten . . . *f* 136.45
(met inbegrip van 5 cts. zegel, die niet in het factuurbedrag waren begrepen)
de quitantie van J. de Leeuw te Zeist. . . . . . „ 318.24
(met inbegrip van 5 cts. zegel, die niet in het factuurbedrag waren begrepen)
f 454.69

8 Juni.

Storting bij den kassier . . . . *f* 1800.–

9 Juni.

Bank van Huydecoper en van Dielen.
Den Heeren Nieuwendijk & Co., alhier.
Hierbij zenden wij u retour:

N°. 9575 L. van Santen, Baarn, kosten . . . . . *f* 0.10
„ 9576 K. Kuijken, Hilversum, „ . . . . . „ 0.15
f 0.25

12 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk & Co., alhier,
van de Bank van Huydecoper en van Dielen.
Voor U verkocht:

f 5000.– Aandeelen Amsterd. Bank à 164 = . . *f* 8200.—
Provisie 3/16 % = . . „ 9.38
f 8190.62
Afgelost: prolongatie. . . . . *f* 6000.—
Interest 1 maand à 3½ % = . . . „ 17.50 „ 6017.50
In uw credit . . . *f* 2173.12

13 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk & Co., alhier.
Voor kosten op 5 couponbladen 4 % Oblig. Arnhem hebben wij Uw rekening belast met *f* 0.90.
Bank van Huydecoper en van Dielen.

14 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk & Co., alhier.
Discontonota van de Bank van Huydecoper en van Dielen.
Voor U gedisconteerd:

Wissel op W. de Liefde, Utrecht per 12 Juli a.s. *f* 1650.—
diconto 30 dagen à 4 % = *f* 5.50
provisie ¼ % „ 4.13 „ 9.63
f 1640.37

19 Juni.

Gedisponeerd bij de Bank van Huydecoper en van Dielen over *f* 1500.—.

19 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk & Co., alhier.
Voor U geremitteerd aan Marrable & Co. te Londen.
Chèque op de London Bank £ 100 à *f* 12.09. . . *f* 1209.—
Kosten . . . „ —.25
f 1209.25
(Deze chèque gezonden ter voldoening hunner factuur d.d. 30 Mei j.l.)

21 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk & Co., alhier,
van de Bank van Huydecoper en van Dielen.
Voor U gekocht:

$ 8000 aand. Mex. Light and Power Cy. à 126¼ = *f* 25250.—
Provisie 3/16 % = „ 47.34
f 25297.34
Gesloten prolongatie *f* 20000.—
Provisie 1 % „ 20.— „ 19980.—
In uw debet . . . *f* 5317.34

24 Juni.

Incassonota no. 19 van de Bank van Huydecoper en van Dielen.

Voor U geïncasseerd:

N°. 9364 A. Stijn, Baarn.	f 516.24
N°. 9366 P. Geldof, Weesp	„ 836.74
N°. 9367 J. Schut, Amsterdam.	„ 394.25
	f 1747.23
Incassokosten . . .	„ 0.55
	f 1746.68

26 Juni.

Storting bij den kassier f 2400.—.

27 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk en Co., alhier.

Hiermede berichten wij U, dat wij op onze Incassonota N°. 19 abusievelijk als betaald hebben verantwoord de quitantie N°. 9366 op P. Geldof, Weesp, groot f 836.74.

Ingesloten zenden wij U deze quitantie retour.

Bank van Huydecoper en van Dielen.

29 Juni.

Den Heeren Nieuwendijk en Co., alhier.

Wij debiteeren heden Uw rekening voor een chèqueboekje met f 5.—.

Bank van Huydecoper en van Dielen.

30 Juni.

Betaald met een aanwijzing op onzen kassier onzen crediteur

W. Vonk, alhier.	f 1800.—
af voor contante betaling $1\frac{1}{2}$ °/₀	„ 27.—
	f 1773.—

HERHALINGSOPGAVEN. [1])

I.

Met welke bedragen moeten de volgende posten op den Inventaris eener handelszaak per 31 December 1916 voorkomen? (de berekeningen en duidelijke omschrijvingen bij te leveren).

a. Een winkelhuis is gehuurd voor f 1200.— 's jaars; gerekend wordt, dat voor eigen woning het huur-deel f 250.— bedraagt. De huur wordt betaald 1 Juni en 1 December.

b. 15 Februari 1916 werd onder hypothecair verband van een stuk grond geleend f 1500.— à $4\frac{3}{4}$ °/₀ 's jaars, waarop 30 November f 300.— werd terugbetaald. Het laatst werd de rente aangezuiverd op 30 September.

c. 31 December 1915 werd de voorraad gereedschappen op den Inventaris opgenomen met f 312.40. Betreffende deze bezitting staat in het Kasboek links voor een totaal van f 80.60 en rechts f 72.40. In het Memoriaal staan diverse nota's over aangekochte gereedschappen tot een totaal van f 579.50. Oud en nieuw wordt door elkaar voor de halve boekwaarde op den Inventaris gebracht.

II.

Stel voor G. Notenbosch te Roosendaal den Inventaris per 31 December 1913 samen met behulp van de volgende gegevens:

Bij natelling blijkt 's avonds op 31 December in zijn kas aanwezig te zijn f 247.99, terwijl zich als wisselgeld in het kasregister bevindt f 10.—.

Zijn goederenvoorraad bedraagt volgens inventarisatie f 31694.22.

Zijn saldo volgens ontvangen rekening-courant bij de Hanzebank bedraagt te zijnen gunste f 754.26.

Zijn debiteuren volgens Debiteurenboek zijn W. de Reede te Roosendaal f 25.40, L. Baanakker te Zevenbergen f 87.13, W. C. van Keulen te Breda f 10.20, G. v. d. Brandeler te Breda f 17.49 en V. van Steen te Tilburg f 40.78 (laatstgenoemde is failliet, denkelijk zal slechts 40 °/₀ worden uitgekeerd). Van winkelklanten heeft hij te vorderen f 267.54.

In den loop van 1910 kocht hij een kasregister voor f 490.—;

[1]) Ontleend aan de examenopgaven voor het Hanze diploma.

aan het einde van dat jaar schreef hij hierop *f* 40.— af en daarna schrijft hij elk jaar *f* 50.— af.

Zijn winkelopstand bedroeg volgens den Inventaris van 31 December 1912 *f* 600.—, bijgekocht werd in 1913 voor een waarde van *f* 75.— ; af te schrijven *f* 125.—.

Zijn winkelhuis had na de vernieuwing in 1912 op 31 December van dat jaar een inventariswaarde van *f* 12000.—, hierop af te schrijven $2^1/_2$ %.

De aanwezige bureaubehoeften enz. schat hij op 31 December 1913 op *f* 12.—.

Zijn crediteuren volgens Crediteurenboek zijn P. Noordam te Utrecht *f* 510.20, W. Verster te Rotterdam *f* 80.97, Louis Bouvain en Cie. te Brussel fr. 210.— (koers 47.80) en Ch. Stonderen te Maastricht *f* 25.60.

Op zijn huis heeft hij een hypotheek groot *f* 6000.— tegen een jaarlijksche rente van $4^1/_2$ % te betalen 1 Mei en 1 November.

Te betalen is nog aan loonen *f* 10.20, gas over December *f* 18.60, nota boekhandelaar *f* 22.40, aan diverse kleine onkosten (geschat) *f* 15.—.

III.

Het vermogen van G. Notenbosch, volgens zijn Inventaris van 31 December 1912 bedroeg *f* 9564.24. Bereken de handelswinst wanneer nog het volgende is gegeven:

Het Kasboek bevat rechts diverse opnamen voor de huishouding tot een totaal bedrag van *f* 3460.50, links terugstortingen *f* 200.—.

Tot vergrooting van het handelskapitaal is bij de Hanzebank in rek.-crt. geplaatst een bedrag van *f* 500.—.

Volgens een afzonderlijk daarvoor bijgehouden boekje is voor de huishouding aan artikelen uit den winkel betrokken (en niet verrekend) tot een bedrag van *f* 167.30.

IV.

C. Vermeulen te Breda zet zijn zaak voort op 1 Januari 1914.

Op zijn Inventaris komen **onder meer** de volgende bezittingen en schulden voor:

Kasgeld *f* 1780.94 ; Vorderingen : op C. Jansen te Chaam *f* 24.75, op S. Rademakers te Gilze *f* 54.25 en op L. Houbraken te Breda *f* 124.86 ; schulden : aan D. Vermast te Rotterdam *f* 209.40 en aan P. J. Van den Beugel te Utrecht *f* 100.54.

Hij houdt bij een Inkoopboek, een Verkoopboek, een Kasboek, een Memoriaal, een Vorderingenboek en een Schuldenboek..

Zijn ontvangen facturen bergt hij op in nummervolgorde en de te verzenden facturen worden in volgorde gecopiëerd.

Open de genoemde boeken voor zoover noodig met de boven vermelde gegevens uit zijn Inventaris en boek vervolgens de onderstaande posten in:

2	Jan.	Betaald aan P. J. van den Beugel te Utrecht, met inbegrip van zegel	*f* 100.59
3	„	Betaald weekloon van den knecht *f* 6.–, post- en plakzegels *f* 2.50, div. kleine onkosten *f* 2.—.	„ 10.50
5	„	Factuur ontvangen van J. Schüller te Keulen groot R.M. 150.— geboekt tegen *f* 59.— per 100 R.M. (volgnummer der factuur 176) .	„ 88.50
7	„	Verkocht aan S. Rademakers te Gilze, volgens copieboek blz. 206.	„ 31.20
9	„	Ontvangen van S. Rademakers te Gilze de volgende afrekening per postwissel. Saldo Ao. Po. . . . . *f* 54.25 Remisekosten . . . . . „ –.25	„ 54.–
10	„	Betaald weekloon van den knecht *f* 6.—, diverse kleine onkosten *f* 5.—	„ 11.—
12	„	Opgenomen voor de huishouding	„ 50.–
15	„	Verkocht aan L. Houbraken te Breda volgens copieboek blz. 207	„ 43.67
17	„	Betaald weekloon van den knecht *f* 6.–, diverse kleine onkosten *f* 4.75	„ 10.75
20	„	Factuur ontvangen van D. Vermast te Rotterdam, volgnummer 177	„ 65.48
22	„	Teruggezonden aan D. Vermast emballage . .	„ 4.–

24 Jan. Remise gezonden aan D. Vermast per aangeteekenden brief in bankpapier . . . . *f* 270.—
in postzegels (uit ons postzegeldoosje). . . . . „ —.65^5

f 270.65^5
ter verrekening remisekosten . . „ —.22^5
f 270.88

24 Jan. Betaald weekloon van den knecht *f* 6.—, post- en plakzegels *f* 2.50, div. kleine onk. *f* 10.— „ 18.50
27 „ Betaald den wissel van J. Schüller te Keulen ad R.M. 150.— tegen den koers 59.10 . . „ 88.65
30 „ Uit de kas genomen voor de huishouding . . „ 45.—
31 „ Betaald weekloon van den knecht *f* 6.—, salaris boekhouder *f* 65.— div. kleine onkosten *f* 8.— „ 79.—

Sluit de boeken af en heropen ze voor zoover noodig.

V.

Stel een Kasboek samen uit de volgende gegevens:

1 Jan. Saldo. . . . . *f* 793.16
Nieuwjaarsfooien winkelpersoneel en loopjongen „ 5.50
Diverse fooien . . . . , ... „ 2.75
2 „ Verkocht tegen dir. betaling 1—2 Jan. volgens kasregister . . . . „ 32.10
2 „ Betaald weekloon loopjongen . . . . „ 5.—
5 „ Betaald den wissel van L. Dühring te Keulen „ 78.90
9 „ Verkocht tegen dir. betaling 3—6 Jan. volgens kasregister . . . . „ 94.79
9 „ Betaald weekloon loopjongen . . . . „ 5.—
11 „ Post- en plakzegels . . . . „ 4.50
13 „ Verzonden per aangeteekenden brief aan de firma Molenaar te Dordrecht afrekening over haar facturen ad *f* 57.50 en *f* 11.45 . . . „ 68.95
onder aftrek van: heden teruggestuurde emballage. . . . . *f* 2.50
1 teveel gerekend zegel . . . . . „ 0.05
remisekosten . . . . „ 0.17^5
„ 2.72^5
f 66.22^5

in: 1 bankbiljet van *f* 40.—, 1 van *f* 25.— en 1 zilverbon. . . . . *f* 66.—
postzegels. . . . . „ —.22^5 *f* 66.22^5
(de postzegels voor frankeering en remise uit ons postzegeldoosje genomen).

15 Jan. Uit de kas genomen voor de huishouding. . . „ 60.—
16 „ Betaald voor vracht, zending uit Rotterdam . . „ —.40
Betaald quitantie van de gasfabriek over December. . . . . „ 14.60
(waarvan voor de huishouding *f* 6.—)
Betaald weekloon loopjongen . . . . „ 5.—
„ den wissel van de firma C. Diepenhorst te Amsterdam over haar factuur dato 3 December ad *f* 240.20 met zegel . . . „ 240.25
verkocht tegen dir. betaling 10—16 Jan. volgens kasregister. . . . . „ 107.37
18 „ Bij natelling blijkt in de kas aanwezig te zijn een bedrag van. . . . . „ 570.20
Het opsporen der gemaakte abuizen brengt aan het licht, dat op 6 Januari is vergeten te boeken de ontvangen afrekening van den Heer H. Verhey, alhier. . . . . „ 25.50
Aangezien geen verdere abuizen worden ontdekt, het verschil afgeboekt.
21 „ Afrekening ontvangen van Mej. Louise van Putten, alhier (*f* 19.40 + zegel) . . . . . „ 19.45
23 „ Betaald weekloon loopjongen . . . . „ 5.—
„ advertentiekosten over December 1914 „ 23.60
Verkocht tegen dir. betaling 17—23 Jan. volgens kasregister . . . . „ 89.16
26 „ Uit de kas genomen voor de huishouding. . . „ 45.—
Gedeponeerd bij de Hanzebank . . . . . . „ 250.—
30 „ Betaald weekloon loopjongen . . . . „ 5.—
„ salaris boekhouder. . . . . „ 75.—
„ „ 2 winkeljuffrouwen . . . . . „ 46.—
„ div. kleine onkosten volgens Onkostenboekje in den winkel. . . . . „ 17.81
Verkocht tegen dir. betaling 24—30 Jan. volgens kasregister. . . . . „ 120.57

31 Jan. Bij natelling blijkt in de kas aanwezig te zijn een bedrag van. . . . . *f* 331.60
Abuizen worden niet gevonden, het verschil afgeboekt.

VI.

In het Balansboek van A. Jansen, winkelier te Tilburg, komen de volgende balansen voor:

BALANS op 31 December 1913.

Kasgeld	*f* 520.87	Crediteuren	*f* 4960.63
Hanzebank	„ 3790.54	Onkosten	„ 75.—
Debiteuren	„ 4102.29	Vermogen	„ 6941.41
Goederen	„ 2396.34		
Winkelopstand	„ 1150 —		
Onkosten	„ 17.—		
	f 11.977.04		*f* 11.977.04

BALANS op 31 December 1914.

Kasgeld	*f* 1185.86	Crediteuren	*f* . . . . . .
Hanzebank.	„	Hypotheek.	„ 5000.—
Debiteuren.	„	Hypotheek rente à $4^1/_2$ % 3 mnd.	„ 56.25
Goederen	„ 2517.25	Onkosten	„ 67.50
Winkelhuis	„ 11000.—	Vermogen	„ 14065.91
Winkelopstand	„ 1000.—		
Onkosten	„ 20.—		
	f		*f* . . . .

Op 31 December 1914 trekt Jansen uit zijn boeken de volgende gegevens:

Totaalbedrag der inkoopen op rekening in 1914 *f* 21543.61
„ „ verkoopen „ „ „ „ „ 15436.12

Volgens zijn Kasboek bedroegen gedurende 1914:

DE ONTVANGSTEN:		DE UITGAVEN.	
Debiteuren	*f* 11530.78	Crediteuren.	*f* 17606.64
Winkelontvangst. . . .	„ 15417.95	Privé-opnamen	„ 4730.—
Terugontvangen onk. . .	„ 42.65	Onkosten	„ 3259.25
		Inkoop tegen directe betaling.	„ 225.40
Hanzebank.	„ 2420.—	Hanzebank.	„ 2850.—
		Aankoop winkelopstand .	„ 75.—

Uit zijn Memoriaal blijkt dat:
het totaal der retouren van klanten bedraagt . . . *f* 430.02
hij heeft afgeboekt tekort wegens faillissement van een klant . . . . „ 140.50
het totaal der retouren aan leveranciers bedraagt . . „ 604.30
volgens zijn rekening met de Hanzebank werd geïncasseerd van debiteuren . . . . „ 2560.40
en betaald aan crediteuren. . . . . „ 3140.50
terwijl de aan hem in rekening gebrachte kosten bedroegen . . . . „ 17.40
en hem aan interest werd vergoed . . . . „ 119.60

A. Becijfer met behulp hiervan de bedragen waarmede op de eindbalans moeten voorkomen:
I. de bezitting: Debiteuren.
II. de vordering op de Hanzebank.
III. de schuld: Crediteuren.

B. Bereken de winst met behulp van de volgende gegevens.
a. Begin- en eindkapitaal, zie balansen 31 Dec. 1913 en 31 Dec. 1914.
b. Privé-opnamen volgens Kasboek.
c. Wanneer ge weet, dat Jansen zijn winkelhuis met de daarop gevestigde hypotheek heeft geërfd van zijn vader, die in den loop van 1914 is overleden.

HOOFDSTUK VII.

COMMISSIEHANDEL.

§ 39. Commissionnairs.

Volgens artikel 76 van het Wetboek van Koophandel is een commissionnair iemand, die **onder zijn eigen naam of firma** en tegen genot van zeker loon, provisie of commissie genoemd, op order of voor rekening van een ander, zaken van koophandel verricht.

De persoon, voor wiens rekening de commissionnair koopt of verkoopt, draagt den naam van **committent.**

De redenen, waarom een koopman zich in vele gevallen van een commissionnair zal bedienen, liggen voor de hand. Meestal toch worden, vooral in den groothandel, de waren gekocht en verkocht in een andere plaats dan die waar de koopman woont. Beter nu dan deze is de commissionnair bekend met de kooplieden van zijn woonplaats of van zijn land, met de mate hunner credietwaardigheid, met de behoefte van den handel en met de usanties, die ter plaatse gelden. Bovendien verschaft zijn bekendheid in de plaats of het land zijner inwoning hem meer crediet dan de vreemde koopman, voor wiens rekening hij koopt of verkoopt, ooit zou genieten. Zoo komt deze er van zelf toe in andere plaatsen, speciaal die welke in het buitenland gelegen zijn, commissionnairs aan te stellen en aan deze het in- of verkoopen van zijn waren op te dragen.

Bij het bespreken van de boekingen, die met den commissiehandel in verband staan, komt men er van zelf toe de te behandelen stof te verdeelen in twee rubrieken.

In de eerste plaats zullen die handelingen besproken worden, waarbij de koopman zich van een commissionnair bedient, in de tweede plaats die, waarbij hij zelf als commissionnair optreedt. Bij de eerste soort handelingen kan men dan verder onderscheiden:

a. Koop in het buitenland.
b. Verkoop in het buitenland.

Bij de tweede soort transacties kunnen voorkomen:

a. Koop voor rekening van derden.
b. Verkoop voor rekening van derden.

Wij zullen deze vier gevallen achtereenvolgens bespreken.

§ 40. Inkoop van goederen in het buitenland.

Wenscht een koopman zich van de tusschenkomst van een commissionnair te bedienen om aan een vreemde beurs goederen te koopen, dan zal hij beginnen met zich zoo nauwkeurig mogelijk op de hoogte te stellen van den prijs, waarop hem de goederen zullen komen te staan. Oogenschijnlijk kan hij dit voor zichzelf gemakkelijk uitmaken. Immers iederen dag worden de prijzen van de meeste handelsartikelen aan verschillende beurzen telegrafisch naar de groote koopsteden geseind en vaak dienzelfden dag nog in de handelsbladen bekend gemaakt. De koopman zou zich daaruit dan ook werkelijk wel bij benadering een voorstelling kunnen maken omtrent den prijs waarop hem een bepaalde hoeveelheid van zeker artikel zou komen te staan, indien niet de kostprijs van bijna alle, in het buitenland gekochte waren, belangrijk verhoogd werd door de daarop vallende onkosten. Het zijn juist deze, die de koopman in den regel op geen stukken na kan benaderen. Om aan dit bezwaar tegemoet te komen vraagt hij aan den commissionnair, van wiens bemiddeling bij gebruik wil maken, een zoogenaamde Conto-finto of gefingeerde factuur aan. Daaronder verstaat men een rekening geheel overeenkomende met die, welke de commissionnair zou gezonden hebben, indien de koopman den koop werkelijk gesloten had. Het eenige onderscheid bestaat daarin, dat in de Conto-finto uitdrukkelijk vermeld wordt, dat zij denkbeeldig, of, zooals men gewoonlijk zegt, gefingeerd is. Een model van zulk een Conto-finto laten wij hierna volgen.

J. Karsten kan daaruit nu onmiddellijk zien, dat petroleum, door hem te New-York gekocht door bemiddeling van Nord & Son, zal komen te staan op ongeveer ƒ 6.27 per 50 K.G.

Komt nu de koop werkelijk (waarschijnlijk telegrafisch) tot stand, dan zenden Nord & Son aan Karsten een definitieve factuur over den inkoop. Onderstellen wij, dat de prijzen en onkosten zijn zooals zij in de Conto-finto voorkomen (kleine afwijkingen kunnen natuurlijk zeer

Conto-finto voor den Heer J. Karsten,
Rotterdam
van J. Nord & Son, New-York.

1000 v. petroleum, bruto . . .	359060 ℔		
tarra . . .	60060 „		
netto . . .	299000 ℔		
à $5\frac{1}{2}$ $ cts. per gallon		$ 2530	—
Onkosten: inspectie, kuiploon, wegen, expeditie, $12\frac{1}{2}$ $ cts. per vat.		„ 125	—
		$ 2655	—
Commissie $3\frac{3}{4}$ pCt.		„ 99	56
		$ 2754	56
à $40\frac{1}{2}$ cts. per f 1.—		f 6801	38
Vracht over 47000 gallons à 2 sh. per barrel £ $123\frac{3}{8}$ à f 12.—		„ 1480	50
		f 8281	88
Assurantie f 9000.— à 1 %		„ 90	—
		f 8371	88
299000 ℔ = 133482 K.G. Per 50 K.G. . .		f 6	27

gemakkelijk plaats hebben) dan zal bedoelde factuur er als volgt uitzien:

New-York, 14 September 1915.

FACTUUR

De Heer J. Karsten, Rotterdam. **Debet.**

Per s.s. Atlantic. aan J. Nord & Son.

1000 v. petroleum, bruto . . .	359060 ℔		
tarra . . .	60060 „		
netto . . .	299000 ℔		
à $5\frac{1}{2}$ $ cts. per gallon		$ 2530	—
Onkosten: inspectie, kuiploon, wegen, expeditie, $12\frac{1}{2}$ $ cts. per vat.		„ 125	—
		$ 2655	—
Commissie $3\frac{3}{4}$ %		„ 99	56
	——	$ 2754	56
à $40\frac{1}{2}$ cts. per f 1.—		f 6801	38

Deze factuur wordt door Nord & Son per mailboot verzonden aan Karsten. De goederen gaan per vrachtboot. Vandaar, dat de factuur in den regel eerder aankomt dan de goederen zelve. Zoodra nu de factuur ontvangen is, wordt zij ingeschreven òf in het ongesplitst Memoriaal òf in een daarvoor bestemd hulpboek, dat den naam draagt van **Inkoopboek voor Goederen van Buitenslands.** Waarschijnlijk zal de lezer zich afvragen waarom deze factuur niet gewoon in het Inkoopboek geboekt wordt. De Conto-finto, die wij hierboven gaven, verschaft daarop het antwoord. Daaruit blijkt namelijk, dat het eindbedrag van bovenstaande factuur, zijnde f 6801.38, nog volstrekt niet den kostprijs der goederen vertegenwoordigt. Om deze te verkrijgen moet genoemd bedrag nog vermeerderd worden met de vracht en andere onkosten, die door den kooper bij aankomst moeten worden betaald. Deze worden echter pas met juistheid bekend, wanneer de goederen zijn aangekomen. Boekte men nu de ontvangen factuur op de gewone wijze in het Inkoopboek, dan zou er alle kans bestaan, dat deze post reeds opgevolgd was door een of meer anderen, voordat de goederen zelf waren aangekomen. Men zou dus op het eene folio van het Inkoopboek de factuur krijgen te staan, en een eind verder de onkosten, die er later bijgekomen zijn, wat natuurlijk voor een duidelijk overzicht minder gewenscht is. Daarom gebruikt men voor koop in het buitenland een afzonderlijk hulpboek, ingericht op de wijze van het gewone Inkoopboek, maar waarin voor iedere factuur een afzonderlijk folio genomen wordt. Op iedere pagina blijft dan voldoende ruimte over om later de vracht, assurantie, lossingskosten enz., bij te boeken. Aan het hoofd van ieder folio plaatst men een korte omschrijving van den aard der goederen en hun herkomst.

(Zie verder model Inkoopboek Goederen van Buitenslands).

De koopman kan de aan hem gefactureerde goederen niet in ontvangst nemen dan na vertoon van een aan zijn order gesteld cognossement. Zulk een cognossement is een door den kapitein van het schip, dat de goederen aanvoert, afgegeven bewijsstuk, dat hij de goederen heeft ingeladen. In tegenstelling met den handel in het binnenland is het bij den handel met het buitenland de gewoonte de goederen te betalen, vóórdat men ze ontvangen heeft. De leverancier trekt daartoe op den kooper een wissel tot het bedrag der factuur, welke hij aan het cognossement hecht. De kooper komt nu pas in het bezit van het cognossement en daardoor van de goederen, nadat

hij den aangehechten wissel heeft betaald of geaccepteerd. Een dergelijken wissel noemt men **„wissel met documenten”.**

Model Inkoopboek Goederen van Buitenslands.

1000 vaten petroleum van New-York naar Rotterdam.

Sept.	22	**J. Nord & Son, New-York.**				
		Credit.				
		per s.s. Atlantic				
		100 vaten petroleum				
		bruto 359060 ℔				
		tarra 60060 „				
		netto 299000 ℔ à $5\frac{1}{2}$ \$ cts. per gallon . . .	\$ 2530	—		
Oct.	10	Onkosten: inspectie, kuiploon, wegen, expeditie, $12\frac{1}{2}$ \$ cts. per vat.	„ 125	—		
			\$ 2655	—		
		Commissie $3\frac{3}{4}$ °/₀ . . .	„ 99	56		
			\$ 2754	56		
		à $40\frac{1}{2}$ cts. per *f* 1.— . .			*f* 6801	38
		Onkosten bij aankomst:				
		Vracht over 47000 gallons à 2 sh. per barrel, £ $123\frac{3}{8}$ à *f* 12.—	*f* 1480	50		
		Assurantie *f* 9000 . à 1 °/₀	„ 90	—		
		Overige onkosten	„ 147	50	„ 1718	—
					f 8519	38

§ 41. Verkoop in het buitenland. Consignatieboek.

Denkt een koopman aan een andere markt, die buiten zijn bereik ligt, voor zijn goederen een beteren prijs te kunnen maken, dan aan eigen markt, dan zendt hij zijn waren aan een commissionnair aldaar ten best mogelijken verkoop. Deze handelwijze noemt men **consigneeren.** Van de goederen in kwestie zegt men dat ze **in consignatie** gezonden worden.

De koopman doet de geconsigneerde goederen vergezeld gaan van een geschrift, consignatie-factuur genaamd, dat een berekening bevat

omtrent de waarde der goederen en dat den commissionnair in de eerste plaats als vingerwijzing dient om te bepalen beneden welken prijs hij ze niet mag verkoopen. De consignatie-factuur heeft geheel den vorm van een gewone rekening. Alleen luidt het opschrift natuurlijk eenigszins anders. Hieronder volgt een model.

Rotterdam, 10 April 1915.

CONSIGNATIE-FACTUUR

voor den Heer H. Fuchs te Hamburg.

van **J. Esselink & Co.**

over onderstaande goederen verzonden per s.s. Caprivi.

50 vaten Portorico-Tabak.			
Bruto	20900 K.G.		
Stille uitslag	209 „		
	19691 K.G.		
Goed gewicht 2 °/₀	394 „		
	19297 K.G.		
Raffactie	100 „		
	19197 K.G.		
Stelen 8 °/₀	1536 „		
	17661 K.G. à 30 cts.	*f* 10596	60
	Rabat 1 °/₀	„ 105	97
		f 10490	63
	Onkosten	„ 148	50
		f 10639	13

Esselink & Co. boeken deze factuur bij het verzenden der goederen òf in het ongesplitste Dagboek òf in een voor dergelijke posten bestemd hulpboek, dat den naam van **Consignatieboek** draagt.

De post in het ongesplitst Memoriaal vangt aan met de woorden: „Ten verkoop gezonden aan H. Fuchs te Hamburg” of „In consignatie gezonden aan H. Fuchs te Hamburg”, waarna men de consignatie-factuur laat volgen. Het spreekt vanzelf, dat door het in consignatie zenden alleen, nog geen vordering op den commissionnair ontstaat, zoodat geen boeking behoeft plaats te hebben in het Debiteuren- en Crediteurenboek.

MODEL CONSIGNATIEBOEK.

50 vaten Portorico-tabak onder H. FUCHS te Hamburg.

April	10	50 vaten Portorico-tabak. Bruto 20900 KG.		
		Stille uitsl. 209 „		
		19691 KG.		
		Goed gewicht 2% 394 „		
		19297 KG.		
		Raffactie 100 „		
		19197 KG.		
		Stelen 8% 1536 „		
		17661 KG.		
		à 30 cts.	f 10596 60	
		Rabat 1%	„ 105 97	f 10490 63
		Onkosten:		„ 148 50
				f 10639 13

Mei	27	H. Fuchs, Hamb. Deb.		
		50 vaten Portorico-tabak.		
		Bruto provenu	RM 19600 —	
		Onkosten:		
		Vracht . . RM 216.40		
		Lossen en opsl. „ 54.60		
		Courtages . . „ 98.—		
		Kleine onkosten „ 58.—		
		provisie 2% „ 392.—	„ 819 —	
		à 58.50	RM 18781 —	f 10986 88

Het Consignatieboek, dat bij het gebruik van hulpboeken bij alle consignatiezendingen in de plaats treedt van het ongesplitst Memoriaal heeft folio's met twee bladzijden. Op de linkerbladzijde boekt men de consignatiefactuur, op de rechterbladzijde de verkooprekening, die men van zijn commissionnair ontvangt, als deze de goederen heeft verkocht. Aan het hoofd van ieder folio vermeldt men in het kort den aard en de hoeveelheid der goederen en den naam van den commissionnair. (Zie verder nevensgaand model).

Wij merkten hierboven reeds op, dat door het ten verkoop zenden van goederen nog geen vordering op den commissionnair ontstaat. Dit is pas het geval bij het ontvangen der verkooprekening. Toch komt het meermalen voor, dat de committent tegelijkertijd met het uitschrijven van de consignatiefactuur een wissel trekt voor het bedrag der factuur of voor een gedeelte daarvan. Een dergelijke handelwijze moet natuurlijk beschouwd worden als het nemen van een voorschot op de eventueele opbrengst. Er ontstaat daardoor voor den committent een schuld aan den commissionnair.

§ 42. Schulden en vorderingen in vreemd geld.

Zoodra een koopman zich bij het drijven van zijn handel bedient van de tusschenkomst van personen in het buitenland woonachtig, ontstaat de mogelijkheid, dat de financieele betrekking, waarin hij tot die personen komt te staan niet meer is uitgedrukt in eigen geld maar in vreemd geld. Zoo ontstond er in het voorbeeld, dat wij in § 40 gaven van een inkoop van goederen in het buitenland voor J. Karsten een schuld aan Nord & Son ten bedrage van $ 2754.56. Doordien de koers van Amerikaansch geld op dien dag werd uitgedrukt door $40\frac{1}{2}$ $ cts. $= f\,1.$— stond dit bedrag gelijk met f 6801.38 Hollandsch courant, maar deze omstandigheid neemt niet weg, dat het bedrag in **dollars** de financieele betrekking aangeeft, waarin J. Karsten tot Nord & Son komt te staan. Was de koers $40\frac{1}{4}$ $ cts. per f 1.— geweest dan zou wel het bedrag in Hollandsch geld, niet dat in Amerikaansch geld veranderd zijn. J. Karsten is en blijft onafhankelijk van dien koers $ 2754.56 schuldig.

Het spreekt nu van zelf, dat hij in zijn Rekening-courantboek op de rekening, die bestemd is om de financieele betrekking aan te geven, waarin hij staat tot Nord & Son, in de eerste plaats een geldkolom zal noodig hebben voor het Amerikaansche geld. Daarnaast kan hij dan, teneinde eventueele koersverschillen te kunnen consta-

teeren, nog een geldkolom openen voor Hollandsch geld, maar noodig is dit volstrekt niet. Het aan beide zijden geboekte bedrag in Amerikaansch geld geeft aan hoeveel hij nog schuldig is aan Nord & Son of eventueel van hen te vorderen mocht hebben.

Teneinde nu zoo duidelijk mogelijk het eigenaardige karakter van deze rekening te doen uitkomen, plaatst Karsten boven de rekening van Nord & Son in zijn Rekening-courantboek het volgende hoofd:

Nord & Son, New-York M/R.

De letters M/R zijn een verkorting van „Mijn rekening". Karsten wil daarmede uitdrukken, dat een eventueel koersverschil **niet** voor rekening van Nord & Son komt, maar voor zijn eigen rekening.

In verband hiermede zal het den lezer duidelijk zijn, dat in het Rekening-courantboek van Nord & Son de rekening van Karsten tot opschrift zal hebben:

J. Karsten, Rotterdam Z/R.

Z/R is daarbij een verkorting van „Zijn rekening".

Evengoed als schuld in vreemd geld kan een koopman ook vorderingen in vreemd geld hebben. Dit is bijv. het geval, wanneer hij goederen naar het buitenland ten verkoop zendt of wanneer hij, zooals soms voorkomt, ten behoeve van zijn buitenlandsche afnemers in vreemd geld factureert. (Voor het eerste geval zie men het Consignatieboek uit de vorige paragraaf.)

Treedt een koopman èn als commissionnair èn als committent op, dan bestaat de mogelijkheid dat hij den eenen tijd een overeenkomst sluit, waarbij het koersverschil voor zijn rekening komt, den anderen tijd een, waarbij dit voor rekening van zijn handelsvriend is. In zoo'n geval zal hij voor dezen in zijn Rekening-courantboek zoowel een M/R als een Z/R noodig hebben.

§ 43. Inkoop voor rekening van anderen. Factuurboek.

Tot nog toe hebben wij uitsluitend de boekingen beschouwd van den koopman in zijn qualiteit van committent. We zullen thans nagaan, wat hij te boeken heeft en welke boeken hij gebruiken zal wanneer hij als commissionnair optreedt.

Beschouwen wij in de eerste plaats het geval, dat hem opgedragen wordt goederen voor rekening van zijn committent te koopen. Aangezien de commissionnair geheel op eigen naam handelt en zich

rechtstreeks verbindt ten opzichte van den leverancier staat de koop geheel gelijk met koop voor eigen rekening. De commissionnair boekt deze dan ook evenals alle andere inkoopen in zijn Inkoopboek (altijd in de onderstelling, dat het Dagboek is gesplitst). De factuur, die hij aan zijn committent zendt, onderscheidt zich alleen daarin van die welke bij een gewonen verkoop verzonden wordt, dat zij een zeker bedrag aan provisie bevat. Het is de gewoonte het verzenden van een dergelijke factuur in het Dagboek aan te teekenen met een post, die aanvangt met de woorden: **„factuur gezonden aan."**

Bij gebruik van een gesplitst Memoriaal houdt men voor deze transacties een afzonderlijk hulpboek, dat den naam van **Factuurboek** draagt. Het onderscheidt zich, noch in den vorm, noch in het gebruik van het gewone Verkoopboek, zoodat wij er hier niet langer bij behoeven stil te staan.

§ 44. Verkoop voor rekening van anderen. Commissieboek.

De boekingen, die de commissionnair te maken heeft, wanneer hij belast is met den verkoop van goederen voor rekening van derden, eischen een meer uitvoerige bespreking dan die, waarbij hij met den inkoop belast is. Achtereenvolgens zullen wij de volgende gevallen te bespreken hebben.

a. De commissionnair ontvangt van zijn committent bericht, dat hem diverse goederen ten verkoop zijn gezonden. (Consignatiefactuur met begeleidend schrijven).

b. De goederen komen aan. De commissionnair betaalt vracht, assurantie, opslagkosten enz. voor rekening van zijn committent.

c. De commissionnair verkoopt de goederen, in eens of bij gedeelten.

d. Hij zendt aan zijn committent de afrekening over de verkochte partij.

Nemen wij nu aan, om een bepaald voorbeeld voor oogen te hebben, dat een firma te Rotterdam, die wij Heinsius & Co. willen noemen door L. Sanders te Soerabaja belast wordt met den verkoop van 36 kisten Java Indigo en dat de volgende voorvallen achtereenvolgens geboekt moeten worden:

30 Januari 1915. Heinsius & Co. ontvangen bericht van Sanders, dat aan hen ten verkoop zijn gezonden 36 kisten Java Indigo per s.s. Bronovo.

4 Maart 1915. De goederen zijn aangekomen. Heinsius & Co.

betalen aan vracht en lossingskosten *f* 268.75, aan kosten van opslag enz. *f* 104.40.

5 Maart. Zij verkoopen aan H. v. Doorn 26 kisten volgens factuur voor *f* 10294.32.

6 Maart. Zij betalen weer *f* 39.— onkosten op bovenstaande partij.

20 Maart. Zij verkoopen 5 kisten aan C. Mertens voor *f* 2915.26.

28 Maart. Id. 5 kisten aan L. Vorsterman voor *f* 2905.42.

29 Maart. Zij zenden afrekening aan L. Sanders.

Uit het Onkostenboek blijkt, dat nog in rekening te brengen zijn de volgende onkosten:

Pakhuishuur	*f* 23.76.
Brandassurantie	„ 17.61.
Courtage	„ 80.57.
Porti en kleine onkosten	„ 16.42.

Heinsius & Co. berekenen 2 °/₀ commissie.

Deze posten worden nu in het ongesplitst Dagboek als volgt ingeschreven:

Rotterdam, 30 Januari 1915.

1	**Bericht ontvangen** van L. Sanders te Soerabaja, dat hij aan ons heeft afgezonden per s.s. Bronovo 36 kisten Java Indigo teneinde door ons in commissie te worden verkocht.				
	——— 4 Mrt. ———				
2	**Ontvangen** per s.s. Bronovo uit Soerabaja 36 kisten Java Indigo door L. Sanders aldaar aan mij ten verkoop gezonden.				
	Betaald v. vracht en lossingskosten .	*f* 268	74		
	Kosten van opslag enz.	„ 104	40	*f* 373	14
	——— 5 ———				
3	**Verkocht** aan H. van Doorn alhier van de partij Java Indigo in com-				

	missie van L. Sanders te Soerabaja 26 kisten volgens factuur No. . .			*f* 10294	32
	——— **6** Mrt. ———				
4	**Betaald** voor onkosten op de partij Java Indigo in commissie van L. Sanders te Soerabaja			„ 39	—
	——— **20** ———				
5	**Verkocht** aan C. Martens alhier van van de partij Java Indigo in commissie van L. Sanders te Soerabaja 5 kisten volgens factuur No.			„ 2915	26
	——— **28** ———				
6	**Verkocht** aan L. Vorsterman alhier van de partij Java Indigo in commissie van L. Sanders te Soerabaja 5 kisten volgens factuur No.			„ 2905	42
	——— **29** ———				
7	**Verkooprekening gezonden** aan L. Sanders te Soerabaja over 36 kisten Java Indigo voor zijn rekening verkocht.				
	Het bruto provenu bedraagt. . . .	*f* 16115	—		
	Onkosten:				
	Vracht . . . . *f* 268.74				
	Lossen, opslaan enz. . . „ 104.40				
	In- en uitpakken . . . „ 39.—				
	Pakhuishuur . . . . . „ 23.76				
	Brandassurantie . . . . „ 17.61				
	Courtage . . . . . . „ 80.57				
	Porti en kleine onkosten . „ 16.42	„ 550	50		
	Commissie 2 °/₀	„ 322	30		
	Netto provenu aan L. Sanders toekomende	„ 15242	20	„ 16115	—

De posten, die op deze commissiezaak betrekking hebben, volgen in bovenstaand voorbeeld op elkander. Het spreekt van zelf, dat dit in werkelijkheid niet het geval zal zijn. Tal van andere posten zullen er tusschen in komen te staan. Zelfs bij het gebruik van een ongesplitst Memoriaal zou het daarom wenschelijk zijn in een afzonderlijk bijboek een overzicht te geven over transacties, die op den verkoop van deze partij betrekking hebben. Gebruikt men een gesplitst Dagboek dan kan dit bijboek, voor zoover het betreft posten, die niet in een ander hulpboek geboekt worden, ook als **Hulpboek** dienst doen.

Dit boek draagt den naam van Commissieboek.

Voor het model verwijzen wij naar pag. 139.

Laten we thans nagaan in welke boeken bovenstaande zeven memoriaalposten geboekt worden in de veronderstelling, dat het Dagboek is gesplitst.

Post 1 kan vermeld worden in de Prima-nota. Tevens verdient het aanbeveling alvast in het Commissieboek een folio te openen voor de betrokken partij.

Post 2 komt, voor zoover het de aankomst der goederen betreft, in de Prima-nota. De betaalde kosten komen in het Kasboek (of in het Onkostenboek) en in het Commissieboek (hier als bijboek gebruikt).

Post 3, 5 en 6 komen in het Verkoopboek. Onderaan den post voegt men een omschrijving, waaruit blijkt dat de goederen behoorden tot de partij in commissie van L. Sanders. Tevens komen deze posten, zooals uit nevenstaand model blijkt, in het Commissieboek (bijboek) aan de rechterzijde. Mochten op zulk een verkoop onkosten vallen, die aan den kooper in rekening gebracht worden, dan verhoogen deze natuurlijk het bruto provenu niet.

Post 7 komt in het Commissieboek (Hulpboek).

De boekingen in het Verkoopboek geven natuurlijk even als altijd aanleiding om de rekeningen der koopers in het Rekening-courantboek te debiteeren.

Bij het zenden der verkooprekening zal de rekening L. Sanders te Soerabaja Z/R voor het netto provenu worden gecrediteerd.

---

36 Kisten Java-Indigo in Commissie van L. SANDERS te Soerabaja.

1915 Maart.	4	Vracht van Soerabaja	f 268	74			1915 Maart.	5	26 kisten aan H. v. Doorn	f 10294	32
„	4	Lossen, opslaan enz.	„ 104	40					(zie Verkoopboek fol. —)		
„	6	In- en uitpakken	„ 39	—			„	20	5 id. aan C. Martens	„ 2915	26
„	28	Pakhuishuur	„ 23	76					(zie Verkoopboek fol. —)		
„	28	Brandassurantie	„ 17	61			„	28	5 id. aan L. Vorsterman	„ 2905	42
„	28	Courtage	„ 80	57					(zie Verkoopboek fol. —)		
„	28	Porto en kleine onkosten	„ 16	42	f 550	50					
„	28	Commissie 2 %.			„ 322	30					
„	28	Netto provenu aan L. Sanders toekomende			„ 15242	20					
					f 16115	—				f 16115	—

OPGAVEN.

I.

J. Sullemans te Gouda ontvangt 15 Januari 1915 van The Sturton Brick Works Lim'. te Hull, factuur over diverse steensoorten als volgt:

43	Overlinning Large	size	à	2 d	£ 0. 7.2
245	„ medium	„	„	$1^1/_2$ d	„ 1.10.7
2132	„ small	„	„	1 d	„ 8.17.8
2	Circular covers		„	$^1/_6$ d	„ 0. 3.0
52	Checked bricks		„	2 d	„ 0. 8.8
6000	Bricks $9 \times 4^1/_2 \times 2^1/_2$		„	55 d	„ 13.15.0
					£ 25. 2.1
					à 12.10 = ƒ 303.76

Bij aankomst worden de volgende onkosten gemaakt:

Vracht 18 ton à $\frac{7}{6}$ = £ 6.15 à 12.09 . .	= ƒ 81.61	
Overladingskosten $2\frac{1}{2}$ %.	„ 2.04	
Charges $\frac{1}{8}$.	„ 0.91	
		ƒ 84.56
Convooirekening	ƒ 1.—	
Opslaan van 6000 blokken à ƒ 1.25 per 1000	„ 7.50	
9 vaten steentjes	„ 1.—	

Welke boekingen moeten gemaakt worden in het Inkoopboek voor Goederen van Buitenslands en welke in het Rekening-courantboek van J. Sullemans?

II.

De Amsterdamsche Tabak Maatschappij zendt op 12 Januari 1915 ten verkoop aan A. Bauer te Bremen 100 pakken Java Tabak. De bijgevoegde consignatiefactuur bevat het volgende:

100 pakken Java Tabak.
Bruto 7502 K.G.
Tarra 2 K.G. 200 „

7302 K.G. à 45 cts.	ƒ 6571.80
Contant 1 %	„ 65.72
	ƒ 6506.08

Onkosten:

Ontvang- en weegloon	ƒ 9.—	
Schuitvracht	„ 6.10	
Courtage 1 %	„ 65.72	
Assurantie $\frac{3}{4}$ % van ƒ 6600.— en polis .	„ 50.50	
Kleine onkosten	„ 2.80	
		ƒ 6640.20

Op 10 Februari ontvangt de maatschappij afrekening van Bauer te Bremen. De ontvangen verkooprekening vermeldt het volgende:

Bruto provenu van 100 pakken Tabak 14000 ℔ à M. 0,95	M. 13300.—

Onkosten:

Vracht, lossen en opslaan	M. 257.40	
Inkomend recht	„ 721.25	
Pakhuishuur en assurantie	„ 52.60	
Courtage $\frac{1}{2}$ %	„ 66.50	
Provisie 2 %	„ 266.—	
		M. 1363.75
		M. 11936.25
		à 59.20 = ƒ 7066.26

Welke boekingen moet de Amsterdamsche Tabak-Mij. maken in haar Consignatieboek en in haar Rekening-courantboek?

III.

Boek de volgende handelingen in de verschillende hulpboeken. Stel volledig het Commissieboek samen en geef aan, welke boekingen in het Rekening-courantboek moeten plaats hebben.

Febr. 4. In commissie ontvangen van A. Bauer te Hamburg 100 pakken Maryland tabak. Het bedrag van de consignatie-factuur is R.M. 3000.—.

De bijgevoegde traite tot dit bedrag heden geaccepteerd.

Febr. 5. Betaald de inkomende rechten op 100 pakken Maryland tabak ƒ 46.02.

Febr. 7. Verkocht op promesse van 3 maanden aan J. de Noo alhier, 30 pakken Maryland tabak van de partij van A. Bauer te Hamburg.

Bruto	2150 K.G.		
Raff. 110 K.G.			
Tarra 60 „			
	170 „		
netto	1980 K.G. à 15 ct. . .	*f* 594.—	
	Promessezegel . .	„ 0.50	
			f 594.50

Febr. 10. Verkocht aan I. de Nijs, te Arnhem, 45 pakken Maryland tabak van de partij van A. Bauer te Hamburg.

Bruto	3220 K.G.		
Raff. 160 K.G.			
Tarra 90 „			
	250 „		
netto	2970 K.G. à 14½ ct.		*f* 861.30
	contant 1 °/₀		„ 8.61
			f 852.69
	Sleeploon . .	*f* 3.90	
	Zegel. . . .	„ 0.05	„ 3.95
			f 856.69

Febr. 12. Ontvangen van J. de Noo, alhier, zijn promesse per 7 Mei . . . . *f* 594.50

Febr. 13. Verkocht aan H. v. Suchtelen, alhier, 25 pakken Maryland tabak van de partij van A. Bauer te Hamburg.

Bruto	1740 K.G.		
Raff. 80 K.G.			
Tarra 50 „			
	130 „		
netto	1610 K.G. à 14½ ct.		*f* 466.90
	contant 1 °/₀		„ 4.67
			f 462 23
	Zegel		„ 0.05
			f 462.28

Febr. 15. Verkooprekening gezonden aan A. Bauer, te Hamburg, over 100 pakken Maryland tabak.

Bruto provenu . . . . *f* 1908.92

Onkosten:

Lossen, opslaan . . .	*f* 14.08		
Rechten	„ 46.02		
Courtage ½ °/₀ . .	„ 9.51	*f* 69.61	
Provisie 1 °/₀ . . .		„ 19.09	
Rente tot heden . .		„ 5.30	*f* 94.00
Netto provenu			*f* 1814.92

IV. 1)

Stel uit de onderstaande gegevens de vereischte hulpboeken samen.

Inventaris van de firma van der Zaak en Co. op 2 Januari 1909.

Kassa	*f* 5000.—
Associatie-Cassa	„ 8000.—
Goederen, 7 balen kinabast	„ 850.—
Effecten *f* 5000.— 3 °/₀ A'dam	„ 4500.—
Debiteuren A. Jansen	„ 3650.—
Crediteuren B. Muller	„ 4000.—
Kapitaal	„ 18000.—

1) Examen Vereeniging v. Leeraren i.d. Handelswetenschappen.

Amsterdam, 3 Januari 1909.

De Heeren v. d. Zaak & Co. te Amsterdam. Debet.
aan D. van Leersum
volgens aan UEd. verkocht en geleverd.

20 Cabassen Molarissen

	Bruto	1826 K.G.	
1 °/₀ stille uitslag .	18		
2 °/₀ goed gewicht .	37		
3 K.G. tarra p. baal	60	115 „	
netto		1711 K.G. à ƒ 28.— p. 50 K.G.	
			ƒ 958.16
af 2 °/₀ vruchtenconditie			„ 19.16
			ƒ 939.—
af extra korting			„ 9.39
			ƒ 929.61
Promessezegel			„ 0.50
			ƒ 930.11

op promesse van 3 maanden.

Ontvangen van de Heeren Van der Zaak & Co. alhier, de somma van Vierduizend gulden voor geleverde goederen. . . . .

Amsterdam, 4 Januari 1909.

Zegge ƒ 4000. B. Muller.

Amsterdam, 5 Januari 1909.

De Heeren v. d. Zaak & Co. te Amsterdam. Debet.
aan A. Jansen
voor aan UEd. verkocht en geleverd.

178 balen Divi-Divi.

Bruto 6863 K.G.			
2 °/₀ Raffactie 137 „			
6726 K.G. à ƒ 6¼			
per 50 K.G. . . .	ƒ 840.75		
per rabat 1 °/₀ . .	„ 8.41	ƒ 832.34	

5 Januari.

Afgegeven aan D. van Leersum, alhier mijn promesse per 3 April 1909 . . . . ƒ 930.11

Amsterdam, 6 Januari 1909.

Consignatiefactuur
voor de Heeren Van Bulow & Co., Hamburg.
van v. d. Zaak & Co.
wegens ten verkoop gezonden per s.s. Elbe.

178 balen Divi-Divi.

Bruto 6863 K.G.			
2 °/₀ Raffactie 137 „			
6726 K.G. à ƒ 6¼			
per 50 K.G.	ƒ 840.75		
af rabat 1 °/₀	„ 8.41		ƒ 832.24
Onkosten:			
Vracht enz.		ƒ 43.25	
Sleepen		„ 8.90	
Assurantie		„ 6.50	ƒ 58.65
			ƒ 890.99

Amsterdam, 3 Januari 1909.

De Heeren v. d. Zaak & Co. te Amsterdam. Debet.
aan D. van Leersum
volgens aan UEd. verkocht en geleverd.

20 Cabassen Molarissen

	Bruto	1826 K.G.		
1 °/₀ stille uitslag	18			
2 °/₀ goed gewicht	37			
3 K.G. tarra p. baal	60	115 „		
netto		1711 K.G. à ƒ 28.— p. 50 K.G.		ƒ 958.16
af 2 °/₀ vruchtenconditie				„ 19.16
				ƒ 939.—
af extra korting				„ 9.39
				ƒ 929.61
Promessezegel				„ 0.50
				ƒ 930.11

op promesse van 3 maanden.

Ontvangen van de Heeren Van der Zaak & Co. alhier, de somma van Vierduizend gulden voor geleverde goederen.
. . . .

Amsterdam, 4 Januari 1909.
Zegge ƒ 4000. B. Muller.

Amsterdam, 5 Januari 1909.
De Heeren v. d. Zaak & Co. te Amsterdam. Debet.
aan A. Jansen
voor aan UEd. verkocht en geleverd.

178 balen Divi-Divi.

Bruto 6863 K.G.			
2 °/₀ Raffactie 137 „			
6726 K.G. à ƒ 6¹/₄			
per 50 K.G. . . .	ƒ 840.75		
per rabat 1 °/₀ . .	„ 8.41	ƒ 832.34	

5 Januari.

Afgegeven aan D. van Leersum, alhier mijn promesse per 3 April 1909 . . . . ƒ 930.11

Amsterdam, 6 Januari 1909.
Consignatiefactuur
voor de Heeren Van Bulow & Co., Hamburg.
van v. d. Zaak & Co.
wegens ten verkoop gezonden per s.s. Elbe.

178 balen Divi-Divi.

Bruto 6863 K.G.		
2 °/₀ Raffactie 137 „		
6726 K.G. à ƒ 6¹/₄		
per 50 K.G.	ƒ 840.75	
af rabat 1 °/₀	„ 8.41	ƒ 832.24
Onkosten:		
Vracht enz.	ƒ 43.25	
Sleepen	„ 8.90	
Assurantie	„ 6.50	ƒ 58.65
		ƒ 890.99

6 Januari.

Betaald voor vracht enz. van 178 balen
Divi-Divi naar Hamburg . . . . *f* 58.65

6 Januari.

Gedisponeerd bij de Associatie Cassa per
quitantie No. 93 . . . . *f* 2000.—

van Harpen & Co. A'dam 7 Januari 1909.
de Heeren van der Zaak & Co. alhier Debet.
Ingevolge uw geachte order hebben wij heden voor u gekocht:

Rb. 1000.— 5 % Rusland 1884 à $95^{7}/_{8}$ . . .	*f* 1917.50
Rente 5/m. 22 d.	„ 47.78
Provisie $^{1}/_{8}$ %	„ 2.50
UEd. dw. dn.	*f* 1967.78

van Harpen & Co.

(per kas betaald.)

10 Januari.

Ontvangen per s.s. Dreadnought van Salisbury & Co. te Londen 60 balen bruine peper om voor hen in commissie te verkoopen.

van Harpen & Co. Amsterdam 10 Januari 1909.
Nota voor de Heeren Van der Zaak & Co. Credit.

Voor u gerealiseerd de volgende coupons:
5 coupons 3 % Obl. Gemeente Amsterdam . . *f* 75.—
(per Kas ontvangen.)

Amsterdam, 11 Januari 1909.

De Heeren Schultze & Co. Amsterdam Debt.
aan v. d. Zaak & Co.
voor aan UEd. verkocht en geleverd.

30 balen bruine peper

	bruto		1130 K.G.
g. gew. $1\frac{1}{2}$ K.G. per baal	45		
tarra $2\frac{1}{2}$ „ „ „	75	120 „	
	netto		1010 K.G.
à 21 ct. per $\frac{1}{2}$ K.G.		*f* 424.20	
af 2 %		„ 8.48	
			f 415.72

(van de partij van Salisbury & Co.)

Van Harpen & Co. Amsterdam, 12 Januari 1909.
Nota voor de Heeren van der Zaak & Co.

Gesloten prolongatie	*f* 4000.—
Provisie 1 ‰	„ 4.—
	f 3996.—

(per kas ontvangen.)

14 Januari.

Ontvangen van A. Jansen . . . . *f* 3650.—

Amsterdam, 18 Januari 1909.
De Heer B. Muller, Amsterdam. Debt.
aan v. d. Zaak & Co.
wegens aan UEd. verkocht en geleverd.

7 balen kinabast.
bruto 745 K.G.
tarra 1 % 7 „
netto 738 K.G. à 59 per ½ K.G. ƒ 870.84
Registratie 1 % . . . . „ 8.71
ƒ 879.55
Contant 1 % . . . . „ 8.71
ƒ 870.84
bij 0.4 K.G. monster à 59 . . „ 0.47 ƒ 871.31

20 Januari.
Geïncasseerd door de Associatie-Cassa mijn quitantie op Schultze & Co. . . . . ƒ 415.72

Amsterdam, 23 Januari 1909.
De Heeren v. d. Zaak & Co., Amsterdam. Debt.
aan B. Muller
Voor aan UEd. verkocht en geleverd:
100 balen Javakoffie bruto 6180 K.G.
tarra 1½ K.G. p. baal . . 150 „
6030 K.G. à 41 per ½ K.G. . . . . . . ƒ 4944.60
bij 1 % veilingskosten . . . . „ 49.45
ƒ 4994.05
af 1½ % contant . . „ 74.17
ƒ 4919.88

24 Januari.

Afgerekend met D. Muller
zijn vordering bedraagt . . . . ƒ 4919.88
mijn „ „ . . . . „ 871.31
ƒ 4048.57

Betaald met mijn quitantie N°. 95 op de Associatie-Cassa.

Amsterdam, 25 Januari 1909.
De Heer D. v. Leersum, Amsterdam Debt.
aan v. d. Zaak & Co.
wegens aan UEd. verkocht en geleverd:

30 balen bruine peper
bruto 1138 K G.
g. gew. 1½ K.G. per baal 45
tarra 2½ „ „ „ 75 120 „
netto 1018 K.G.
à 21 ct. per ½ K.G. . . . . ƒ 427.56
af 2 % . . . . „ 8.55 ƒ 419.01
van de partij van Salisbury & Co.

A'dam, 27 Januari 1909.

Verkooprekening
voor de Heeren Salisbury & Co. te Londen
van v. d. Zaak & Co.

60 balen bruine peper

bruto 2268 K.G.

g. gew. $1^1/_2$ K.G. per baal 90
tarra $2^1/_2$ „ „ „ 150 240 „

netto 2028 K.G. à 21 ct.

per $1^1/_2$ K.G.		*f* 851.76
af 2 %		„ 17.03
		f 834.73

Onkosten:

Inklaren	*f* 2.20		
Vracht enz.	„ 18.70		
Lossen enz.	„ 4.80		
Porto	„ 2.03	*f* 27.73	
		„ *f* 807.—	
Provisie 2 %		„ 16.69	*f* 790.31

Hamburg, den 28 Januar 1909.
Verkaufsrechnung von v. Bulow & Co.
für dir Herren v. d. Zaak & Co. Amsterdam.
für sie verkauft:

178 balen Divi-divi.
Brutto 6863 K.G.
Tara 2 % 137 „

6726 à M. 2.90 per 100 K.G.		RM. 1950.54
ab 1 %		19.51
		RM. 1931.03
Spesen:		
Löschen, Lager.	RM. 145.88	
Porti u. s. w.	„ 4.53	
Kommission 2 %	„ 38.62	„ 189.03
		RM. 1742.—

(à 59.40) *f* 1034.75.

D. van Leersum. Amsterdam 30 Januari 1902.
Nota voor de Heeren v. d. Zaak & Co.
voor onderstaand:

Uw promesse per 3 April a.s.	*f* 930.16
af 64 dagen rente à $3^1/_2$ %	„ 5.79
In uw debet	*f* 924.37

per kas betaald.

30 Januari.

Ontvangen van D. van Leersum in zijn quitantie op de Associatie-Cassa . . . . f 419.01
Deze quitantie aan de Associatie-Cassa in rekening gezonden.

Van Harpen & Co. Amsterdam 30 Januari 1909.
Nota voor de Heeren Van der Zaak & Co.

Aflossing Prolongatie d.d. 12 Januari	f 4000.—
Interest 18 dagen $2^1/_2$ %.	„ 5.—
	f 4005.—

per kas betaald.

Memorandum

aan de Heeren
van der Zaak & Co.
Amsterdam.

van
A. Jansen.

Amsterdam 30 Januari 1909.

Mijne Heeren,
Wij bevestigen ons onderhoud van hedenmorgen en hebben diensvolgens uw rekening gecrediteerd met f 67.35 zijnde bonificatie op 178 balen Divi-divi d.d. 5 dezer.

Hoogachtend
A. Jansen.

31 Januari.

Betaald aan Onkosten en Salarissen . . . . . . f 267.03
Voor privé gedisponeerd bij de Associatie Cassa. . „ 500.—
per Quitantie No. 95.

No. 2.
Ontvangen van de Heeren van der Zaak & Co. alhier $\frac{15}{100}$ bankbiljetten . . . . f 1500.—
in uw credit.
A'dam 31 Januari 1909.
de Associatie-Cassa.

V.

Stel uit de volgende gegevens voor J. Blom te Utrecht de Balans samen op 1 Januari 1915.

Bezittingen.

Contanten		f 1900.—
Voorraad goederen.		
Koffie	f 7000.—	
Thee	„ 6000.—	
Suiker	„ 2000.—	
		„ 15000.—
Debiteuren.		
J. Vorst	f 600.—	
W. Hollander	„ 750.—	
C. Rosmalen	„ 150.—	
C. v. Zon	„ 300.50	
		„ 1800.50
Pakhuis (vorige balans)		„ 6000.—
thans afschrijven	f 300.—	
Inventaris		„ 150.—
Pand Wagenstraat 50 (vorige balans)		„ 10000.—
thans afschrijven	f 100.—	
Nog te innen huur van bovengenoemd pand over December 1914 1 mnd. ad f 480, per jaar		„ 40.—

Schulden:

Crediteuren.

C. Rosmalen	ƒ 2500.—	
J. de Zwart	„ 400.—	
		ƒ 2900.—
Geleend van mijn schoonvader G. de Vos à 4 $^0/_0$'s jaars, rentedagen $^1/_1$, $^1/_7$.		„ 10000.—
Nog te betalen rente 6 mnd. à 4 $^0/_0$		„ 200.—

Schrijf daarna de volgende handelingen in de hieronder genoemde boeken en maak met behulp van de gegevens, die ge onderaan vindt, opnieuw de Balans op 31 Januari 1915 en bepaal het saldo winst of verlies.

De te gebruiken boeken zijn:

Kasboek.
Inkoopboek.
Verkoopboek.
Commissieboek.
Prima-nota.
Rekening-courantboek.

Jan. 2.	Ontvangen van C. v. Zon, per aangeteekenden brief.	ƒ 300.—	
	in postzegels	„ 0.50	
			ƒ 300.50
„ 4.	Afbetaald aan mijn schoonvader G. de Vos van het aan mij geleende bedrag, vervallende 1 Januari 1915	ƒ 500.—	
	rente over het 2e semester 1914 (zie balans).	„ 200.—	
			„ 700.—
„ 7.	Verkocht op promesse van 3 maanden aan A. Smulders een partij koffie .	ƒ 2000.—	
	Id. een partij thee	„ 1000.—	
			„ 3000.—
	Zijn promesse heden ontvangen en deze verdisconteerd à 4 $^0/_0$.		
	Bedrag der promesse	ƒ 3000.—	
	af 92 dagen disc. à 4 $^0/_0$.	„ 30.67	
			„ 2969.33

Jan. 11.	Betaald aan C. Rosmalen het saldo zijner rekening		ƒ 2350.—
„ 13.	Ontvangen de huur over Decemb. 1914 van het pand Wagenstraat No. 50		„ 40.—
„ 14.	Verkocht à contant aan J Reul:		
	Een partij suiker	ƒ 1400.—	
	„ „ koffie	„ 1768.—	
			„ 3168.—
„ 16.	In commissie ontvangen van W. Philips te Londen een partij goederen.		
	Betaald aan onkosten		„ 300.—
„ 18.	Gekocht van C. Aronstein;		
	Een partij koffie	ƒ 5000.—	
	„ „ thee	„ 3000.—	
			„ 8000.—
„ 19.	Retour ontvangen van J. Reul:		
	Een baal koffie	ƒ 49.50	
	Ter vereffening mijner vordering, groot ƒ 3168.— van hem in contanten ontvangen . . .	„ 3118.50	
			„ 3168.—
„ 20.	Gekocht à contant van J. de Swart:		
	Een partij suiker	ƒ 1800.—	
	Zijn vordering op mij bedraagt	„ 400.—	
	Per kas betaald	ƒ 2200.—	„ 2200.—
„ 23.	Verkocht aan C. Sturms een gedeelte der partij goederen van W. Philips te Londen		„ 2900.—
„ 24.	Uit de kas genomen voor de huishouding.		„ 200.—
„ 25.	Betaald jaarpremie (1 Jan.—31 Dec.) brand-assurantie, 2 $^0/_{00}$, over ƒ 30000.— . .		„ 60.—
„ 25.	Verkocht aan J. Vorst het restant der partij goederen in commissie van W. Philips te Londen.		„ 3200.—
„ 26.	Ontvangen van C. Sturms		„ 2900.—
„ 26.	Verkooprekening gezonden aan W. Philips te Londen, over de door mij voor zijn rekening verkochte goederen.		

	Bruto provenu	f 6100.—	
	Onkosten f 450.—		
	Commissie „ 122.—	„ 572.—	
	Netto provenu	f 5528.—	f 5528.—
Jan. 28	Ontvangen van W. Hollander		„ 750.—
„ 31.	Remise gezonden aan W. Philips, te Londen, in een cheque op de London Bank, door mij op heden gekocht en betaald . . .		„ 5528.—
„ 31.	Betaald aan onkosten volgens Onkostenboek		„ 260.-

GEGEVENS VOOR DE BALANS.

op 31 Januari 1915.

Voorraad koffie	f 8600.—
„ thee	„ 8200.—
„ suiker	„ 2700.—
Inventaris, taxatie.	„ 145.—
Nog te betalen onkosten	„ 100.—

VI.

A. Veltman te 's Gravenhage, heeft op 31 December 1915 de volgende bezittingen en schulden. Maak daaruit de Balans op.

Bezittingen:

Contanten		f 290.53
Goederen		„ 13899.64
Saldo Haagsche Bank		„ 4709.47
Onkosten (saldo kleine kas)		„ 12.73
Debiteuren.		
J. Vroom	f 6395.12	
J. Rijk	„ 1211.89	
C. Rutten	„ 500.—	
		„ 8107.01
Pakhuis		„ 11300.—

Schulden:

Crediteuren.	
M. Simons	„ 2589.79

Boek de volgende handelingen in de hieronder vermelde boeken, daarbij het Kassiersboek als **bijboek** gebruikende.

Prima-nota.
Kasboek.
Inkoopboek.
Verkoopboek.
Kassiersboek.
Consignatieboek.
Rekening-courantboek.

Maak daarna met behulp van onderstaande gegevens, opnieuw de balans op en bepaal het saldo verlies of winst.

Jan.	1.	Gestort in de kas		f 200.—
„	2.	Ontvangen van de H. IJ. S. kennisgeving van aankomst der partij goederen van J. Vroom gekocht. Betaald aan vracht . . . . (Zie Onkostenboek.)		„ 70.12
„	3.	Ontvangen van C. Rutten		„ 500.—
„	4.	Gestort in de kleine kas		„ 200.—
„	5.	Rekening ontvangen van J. Vroom over de aan mij geleverde goederen		„ 1809.12
„	6.	Geconsigneerd aan J. Humel te Antwerpen bovenstaande partij goederen. Onkosten heden betaald (zie Onkostenboek)		„ 225.08
„	7.	Verkocht aan M. Buys diverse goederen voor	f 2412.89	
		Zegel	„ 0.05	
				„ 2412.94
„	9	Nota ontvangen van J. Hiel, over diverse reparatiën aan mijn pakhuis . . . . . Betaald per cheque No. 985.		„ 93.80
„	12	Verkocht aan J. Stoop diverse goederen voor	f 1379.93	
		Zegel . . .	„ 0.05	
				„ 1379.98

Jan. 13. Betaling ontvangen van J. Stoop in een cheque op de Haagsche Bank . *f* 1359.98
Korting . . . „ 20.—
f 1379.98

„ 15. Ontvangen van J. Vroom het bedrag mijner vordering . . . . *f* 6395.12
Af: zijn vordering op mij *f* 1809.12
Korting „ 18.09 *f* 1791.03
„ 4604.09

waarvan *f* 4000.— gestort bij de Haagsche Bank.

„ 17. Betaald voor rekening van M. Simons aan de Haagsche Bank per cheque No. 986 . . „ 2589.79

„ 18. Gestort in de kleine kas . . . . „ 150.—

„ 19. Gekocht van C. Rutten div. goederen . . „ 1536.92

„ 20. Verkooprekening ontvangen van J. Humel, Antwerpen, over de aan hem geconsigneerde goederen.
Netto provenu fr. 5650.27 à 48 . . . . „ 2712.13

„ 24. Bericht ontvangen van de Haagsche Bank, dat zij op order van J. Humel te Antwerpen, ten name van mij heeft opgeschreven . . . „ 2712.13

„ 25. Gekocht van J. Rijk, goederen voor . . . „ 3712.50
Aan hem teruggezonden een gedeelte der goederen aan mij op 22 Dec. geleverd ter waarde van . . . . „ 312.56
Betaald aan retourvracht, voor rekening van J. Rijk (zie Onkostenboek) . . . . „ 16.36

29. Privé-dispositie . . . . „ 200.—

Het Onkostenboek vermeldt de volgende uitgaven van Januari.

Vracht, zending J. Vroom	„ 70.12
Telegraaf en porti	„ 5.30
Vracht op goederen onder J. Humel	„ 225.08
Kantoorbehoeften	„ 12.10
Vracht retourzending J. Rijk	„ 16.36

Salaris Boekhouder	*f* 100.—
Loon personeel	„ 90.—
Diversen	„ 9.37

Gegevens voor de Balans.

Voorraad goederen	*f* 14308.10
Af te schrijven op het pakhuis	„ 20.—
Voorraad zegels, kantoorbehoeften enz.	„ 11.30

HOOFDSTUK VIII.

INVENTARIS EN BALANS.

(2e Gedeelte).

§ 45. Waardebepaling der bezittingen en schulden. Gebruik van hulp- en bijboeken bij het opmaken van den inventaris.

Reeds in hoofdstuk II hebben wij een en ander medegedeeld omtrent de samenstelling van inventaris en balans. Nu de lezer bekend is geworden met de inrichting, den aard en het gebruik van de meest voorkomende boeken uit het enkel boekhouden komen wij daarop uitvoeriger terug.

Achtereenvolgens zullen wij bespreken:

a. de kasmiddelen.
b. de vorderingen op debiteuren.
c. de schulden aan crediteuren.
d. de wissels in eigen geld.
e. „ „ „ vreemd geld.
f. vaste goederen.
g. bedrijfsvoorraden.

A. **Kasmiddelen.** Voor zoover het aanwezige kassaldo bestaat uit eigen geld, brengt men het voor de nominale waarde op de balans. Het spreekt van zelf, dat men onderzoekt of bedoeld saldo in overeenstemming is met het saldo van het kasboek. Is vreemd geld aanwezig, dan wordt dit, tegen den koers van den dag herleid, afzonderlijk op den inventaris gebracht.

B. **Vorderingen op debiteuren.** Om dezen post met juistheid op den inventaris te krijgen begint men uit het Debiteurenboek een

saldilijst op te maken, d. w. z. men onderzoekt met behulp van de rekeningen uit dat boek hoeveel men nog van diverse debiteuren te vorderen heeft en vereenigt deze bedragen op een zoogenaamden debiteurenstaat. Daarbij moet men er tevens op letten of zich onder de debiteuren geen dubieuse bevinden, d. w. z. personen, waarvan het twijfelachtig is of ze aan hun finantieele verplichtingen zullen voldoen. Deze moeten met vermelding van het bedrag, dat men schat niet te zullen innen, afzonderlijk op den Inventaris opgenomen worden.

De verschillende M/R zullen de bedragen in vreemd geld aanwijzen, die men nog te vorderen heeft. Deze worden, herleid tegen den koers van den dag, op den Inventaris gebracht.

Bijzondere aandacht eischen de zoogenaamde ongeboekte vorderingen. Een voorbeeld zal duidelijk maken wat men hiermede bedoelt.

Heeft A aan B onder hypothecair verband *ƒ* 10000.— ter leen verstrekt à 6 $^0/_0$, rente betaalbaar $^1/_2$, $^1/_8$, dan zal A bij het opmaken van zijn Balans op 31 December nog 4 maanden rente te goed hebben. Deze vormen dus een vordering op B, die echter nog nergens geboekt staat. Toch vormt het bedrag ad *ƒ* 200.— voor A een bezitting, die wel degelijk op den Inventaris dient vermeld te worden.

Verder lette men er op, of soms ook onkosten betaald zijn, die òf voor rekening van derden òf ten laste van een volgend boekjaar komen. Heeft men reeds diverse voorschotten betaald maar nog niet met den committent afgerekend, dan vormen deze voorschotten een vordering, die nog niet in het Rekening-courantboek is geboekt en die toch op den Inventaris moet komen.

Heeft men op 1 Juli bij vooruitbetaling een jaar assurantiepremie ad *ƒ* 60.— betaald, dan moet daarvan slechts *ƒ* 30.— ten laste van het loopend boekjaar gebracht worden. Dit krijgt men gedaan door op den Inventaris als bezit de andere *ƒ* 30.— op te nemen. Andere dergelijke gevallen kunnen op gelijksoortige wijze behandeld worden.

C. **Schulden aan Crediteuren.** In hoofdzaak gelden hiervoor de opmerkingen, die wij gemaakt hebben bij debiteuren. Alleen datgene, wat betrekking had op dubieuse vorderingen vervalt hier natuurlijk. Speciaal lette men op de ongeboekte schulden, als rente over rentedragende schulden, te betalen belastingen, salarissen, loonen, kantoorhuur e.d.

HOOFDSTUK VIII.

INVENTARIS EN BALANS.

(2e Gedeelte).

§ 45. Waardebepaling der bezittingen en schulden. Gebruik van hulp- en bijboeken bij het opmaken van den inventaris.

Reeds in hoofdstuk II hebben wij een en ander medegedeeld omtrent de samenstelling van inventaris en balans. Nu de lezer bekend is geworden met de inrichting, den aard en het gebruik van de meest voorkomende boeken uit het enkel boekhouden komen wij daarop uitvoeriger terug.

Achtereenvolgens zullen wij bespreken:

a. de kasmiddelen.
b. de vorderingen op debiteuren.
c. de schulden aan crediteuren.
d. de wissels in eigen geld.
e. „ „ „ vreemd geld.
f. vaste goederen.
g. bedrijfsvoorraden.

A. **Kasmiddelen.** Voor zoover het aanwezige kassaldo bestaat uit eigen geld, brengt men het voor de nominale waarde op de balans. Het spreekt van zelf, dat men onderzoekt of bedoeld saldo in overeenstemming is met het saldo van het kasboek. Is vreemd geld aanwezig, dan wordt dit, tegen den koers van den dag herleid, afzonderlijk op den inventaris gebracht.

B. **Vorderingen op debiteuren.** Om dezen post met juistheid op den inventaris te krijgen begint men uit het Debiteurenboek een

saldilijst op te maken, d. w. z. men onderzoekt met behulp van de rekeningen uit dat boek hoeveel men nog van diverse debiteuren te vorderen heeft en vereenigt deze bedragen op een zoogenaamden debiteurenstaat. Daarbij moet men er tevens op letten of zich onder de debiteuren geen dubieuse bevinden, d. w. z. personen, waarvan het twijfelachtig is of ze aan hun finantieele verplichtingen zullen voldoen. Deze moeten met vermelding van het bedrag, dat men schat niet te zullen innen, afzonderlijk op den Inventaris opgenomen worden.

De verschillende M/R zullen de bedragen in vreemd geld aanwijzen, die men nog te vorderen heeft. Deze worden, herleid tegen den koers van den dag, op den Inventaris gebracht.

Bijzondere aandacht eischen de zoogenaamde ongeboekte vorderingen. Een voorbeeld zal duidelijk maken wat men hiermede bedoelt.

Heeft A aan B onder hypothecair verband *f* 10000.— ter leen verstrekt à 6 %, rente betaalbaar $^1/_2$, $^1/_8$, dan zal A bij het opmaken van zijn Balans op 31 December nog 4 maanden rente te goed hebben. Deze vormen dus een vordering op B, die echter nog nergens geboekt staat. Toch vormt het bedrag ad *f* 200.— voor A een bezitting, die wel degelijk op den Inventaris dient vermeld te worden.

Verder lette men er op, of soms ook onkosten betaald zijn, die òf voor rekening van derden òf ten laste van een volgend boekjaar komen. Heeft men reeds diverse voorschotten betaald maar nog niet met den committent afgerekend, dan vormen deze voorschotten een vordering, die nog niet in het Rekening-courantboek is geboekt en die toch òp den Inventaris moet komen.

Heeft men op 1 Juli bij vooruitbetaling een jaar assurantiepremie ad *f* 60.— betaald, dan moet daarvan slechts *f* 30.— ten laste van het loopend boekjaar gebracht worden. Dit krijgt men gedaan door op den Inventaris als bezit de andere *f* 30.— op te nemen. Andere dergelijke gevallen kunnen op gelijksoortige wijze behandeld worden.

C. **Schulden aan Crediteuren.** In hoofdzaak gelden hiervoor de opmerkingen, die wij gemaakt hebben bij debiteuren. Alleen datgene, wat betrekking had op dubieuse vorderingen vervalt hier natuurlijk. Speciaal lette men op de ongeboekte schulden, als rente over rentedragende schulden, te betalen belastingen, salarissen, loonen, kantoorhuur e.d.

D. **Wissels in eigen geld.** Gewoonlijk neemt men deze voor de nominale waarde op. Wil men volkomen juist handelen, dan moet van iederen wissel de contante waarde op 31 December bepaald worden en deze op den Inventaris opgenomen.

E. **Wissels in vreemd geld.** Deze worden steeds voor de contante waarde op den Inventaris gebracht Men berekent deze met behulp van den koers van den dag.

F. **Vaste goederen.** De waardebepaling van vaste goederen kan geschieden op verschillende wijzen. In de eerste plaats kan men nemen den aanschaffingsprijs verminderd met een zekere afschrijving, wanneer men veronderstelt, dat het vaste goed in waarde is gedaald sinds den aankoop (depreciatie). Ook het tegenovergestelde geval kan zich natuurlijk voordoen (appreciatie).

Wordt het goed geëxploiteerd dan kan men ook de waarde bepalen op grondslag van de gekapitaliseerde opbrengst. Brengt bijv. een huis aan netto huur op *f* 400.— en is 5 % de nominale rentevoet, dan is de gekapitaliseerde waarde *f* 8000.—.

Een derde manier is, dat men het vaste goed door een deskundige laat taxeeren en het opneemt voor de getaxeerde waarde.

G. **Bedrijfsvoorraden.** Er is geen bezitting omtrent welks waardebepaling de meeningen zoozeer uiteenloopen als omtrent den bedrijfsvoorraad. Twee meeningen staan in hoofdzaak tegenover elkaar n.l. opnemen tegen den kostprijs en opnemen tegen den marktprijs. Laten we nagaan welk gevolg elk dier twee handelwijzen heeft. Beschouwen wij daartoe de twee gevallen dat

a. de marktprijs lager is dan de kostende prijs
b. „ „ hooger „ „ „ „ „

In het eerste geval wordt door het opnemen van de goederen tegen marktprijs het totaal der bezittingen, daardoor het zuiver vermogen en daardoor weer de handelswinst kleiner dan bij opname tegen kostprijs. In het tweede geval is het juist andersom. Wij zien dus, dat bij opname van den bedrijfsvoorraad tegen marktprijs een nog niet geleden verlies of een nog niet gemaakte winst gecalculeerd wordt. Gaat men nu uit van het beginsel, dat alleen werkelijk geleden verlies en werkelijk gemaakte winst (winst hier genomen in den zin van verschil tusschen in- en verkoop) tot uitdrukking mag komen, dan is de methode van opname tegen marktprijs beslist foutief.

De methode van opname tegen kostprijs daarentegen heeft het nadeel, dat de Inventaris, wanneer de marktprijs aanzienlijk is gedaald, een veel gunstiger indruk van den toestand der zaak verwekt, dan in werkelijkheid het geval is; dat hij dus, zooals men het gewoonlijk uitdrukt, geflatteerd is. Beide methoden zullen daarom ten allen tijde hun eigenaardige bezwaren hebben. Men vergete echter niet, dat, wanneer men jaar in jaar uit, steeds het zelfde principe volgt een fout in het eene jaar door dezelfde fout in het vorige jaar voor een groot deel kan worden opgeheven [1]).

§ 46. Boeking van waardevermindering op de Balans.

In vele zaken is het de gewoonte de bezittingen, die een zekere waardevermindering hebben ondergaan zooals Vaste Goederen, Machines, Dubieuse Debiteuren, toch aan de linkerzijde van de Balans voor de oorspronkelijke waarde op te nemen en het afgeschreven bedrag te vermelden aan de rechterzijde onder de schulden. Aanbeveling verdient deze methode niet. Een balans wordt nu eenmaal vrij algemeen beschouwd als een staat van bezittingen en schulden en tot deze laatste rubriek behooren waardeverminderingen van diverse bezittingen natuurlijk niet. Wenscht men uit de Balans zoowel de oorspronkelijke waarde, als de waardevermindering te kunnen zien, dan neme men twee geldkolommen, waarvan de eerste de aanschaffingsprijs of (als het dubieuse vorderingen betreft) de nominale waarde en het afgeschreven bedrag, de tweede de Balanswaarde vermeldt.

Wenscht men het systeem, waarbij de afschrijvingen aan de creditzijde van de Balans voorkomen te blijven volgen, dan moet men niet meer spreken van bezittingen en schulden maar van **activa** en **passiva**. Onder activa heeft men dan te verstaan alles, wat het zuiver vermogen vergroot, onder passiva alles, wat het zuiver vermogen verkleint.

§ 47. De Balans bij vennootschappen onder een firma of bij commanditaire vennootschappen.

Tot nog toe brachten wij steeds het verschil tusschen bezittingen

[1]) Dit is een omstandigheid, die in de praktijk bij de beoordeeling der bedrijfsresultaten van maatschappijen enz. zelfs door ervaren praktijkmannen vaak uit het oog verloren wordt.

en schulden onder het hoofd kapitaal op de Balans. Dit veranderde daardoor ieder jaar. Bij een vennootschap, waar de kapitalen contractueel zijn vastgesteld, gaat dit natuurlijk niet. Behalve in het geval, waarin wijziging wordt gebracht in het contract, komen zij steeds voor hetzelfde bedrag op de Balans. Mocht een gedeelte nog niet gestort zijn, dan wordt dit onder het actief opgenomen.

Ieder van de vennooten heeft in het Rekening-courantboek een Privé-rekening. Aan de Debetzijde worden daarop geboekt de bedragen, waarover hij beschikt, aan de Creditzijde komt zijn aandeel in de winst. Een eventueel debet-saldo op zulk een privé-rekening zal onder het actief, een creditsaldo onder het passief van de Balans behooren opgenomen te worden.

OPGAVEN.

I.

Maak uit de volgende gegevens de Balans per 31 December 1914 van Marinus Berends, stalhouder te Ammeland, die zijn boeken volgens de Enkelvoudige Methode houdt.

Kasgeld aanwezig *f* 120.37.

Gebouw, taxatie . „ 50000.—.

Hypotheek o/g . „ 30000.— rente 4 %, 1 Mei en 1 Nov.

In de fooienpot der knechts, bij den patroon in beheer, bevindt zich *f* 30.70.

Paarden, taxatie	*f* 15000.—
Rijtuigen, „	„ 14000.—
Stalgereedschappen	„ 500.—
Tuigen.	„ 3000.—
Fourage	„ 1240.50
Onvoldaan: rekening fourageleverancier	„ 2240.50
„ hoefsmid	„ 120.05
„ rijtuigschilder en wagenmaker .	„ 150.70
Totaal saldi der rekeningen van debiteuren. . . .	„ 4540.20

In portefeuille is een promesse van debiteur L. Satijn, groot *f* 870.55 per 1 November 1915; bij ontvangst dezer promesse werd niets geboekt.

Gedeponeerd bij de Ammelandsche Omnibus-Maatschappij als waarborg voor naleving van het contract tot levering van trekkracht 1 à *f* 1000.— Cert. aand. Nederl. Handel-Maatschappij à $160\frac{1}{8}$ = *f* 1601.25.

Bij den bankier Jan Klein liggen 5 à *f* 1000.— Cert. aand. Nederl. Handel-Maatschappij als onderpand voor saldo in rekening-courant; op 31 December 1914 bedroeg dit saldo *f* 6780.90.

Op 1 December 1914 werd betaald 3/m huur voor een hulpstal *f* 90.— (bij vooruitbetaling).

Te verrekenen loon koetsiers en stalknechts *f* 40.—.

De koetsiers der Omnibus-Maatschappij storten *f* 200.— in contanten als borgstelling. Met hen nog te verrekenen *f* 62.50 voor verstrekte uniformen.

Voorschot op loonen *f* 40.75.

Nog te verrekenen met de Maatschappij Veeverzekering de vergoeding voor een doodgevallen paard *f* 350.—.

Ongeboekt: wegens geleverde maandrijtuigen . .	*f* 1240.—
„ „ trekkracht aan de Omnibus Mij. . . .	„ 500.—
Op in aanmaak zijnde rijtuigen werd reeds betaald .	„ 4000.—

Bereken het saldo winst of verlies als ge weet:

Kapitaal op 1 Januari 1914	„ 65270.35
In het Kasboek komen voor:	
onder de ontvangsten:	
een legaat van F. Karelsen	„ 1000.—
en onder de uitgaven:	
personeele belasting	„ 80.70
privé opnamen	„ 4800.—

II.

In de firma A. v. Hattem & Co. te Rotterdam zijn vennooten A. v. Hattem, J. de Lange en A. v. Hattem Jr. Hun kapitalen bedragen respectievelijk *f* 18000.—, *f* 15000.— en *f* 8500.—.

Van de winst ontvangt de eerste vennoot $^{1}/_{2}$, de tweede $^{1}/_{3}$, de derde $^{1}/_{6}$ nadat aan Mevrouw S. v. Hattem, weduwe van den vroegeren vennoot, 10 % is uitgekeerd.

Aan de inventarissen van 31 Dec. 1913 en 31 Dec. 1914 is het volgende ontleend:

	31 Dec. 1913	31 Dec. 1914
Koffie in het pakhuis	*f* 15000.—	*f* 17000.—
Thee „ „ „	„ 5000.—	„ 4000.—
Koffie in den winkel	„ 4000.—	„ 4500.—
Thee „ „ „	„ 3000.—	„ 3200.—

	31 Dec. 1813	31 Dec. 1914
Winkelinrichting	*f* 1200.—	*f* 1100.—
Schalen, bascules enz.	„ 1000.—	„ 900.—
Zakken, balen enz.	„ 500.—	„ 550.—
Kantoorbehoeften	„ 100.—	„ 100.—
Meubilair	„ 600.—	„ 500.—
Vorderingen:		
Uitstaande posten binnenland . . .	*f* 24900.—	*f* 26500.—
„ „ stad	„ 4000.—	„ 5000.—
Mees & Co (kassiers)		„ 3000.—
Schulden:		
Crediteuren (leveranciers)	*f* 17900.—	„ 19300.—
„ Vracht en courtage . . .	„ 300.—	„ 200.—
„ Onkosten	„ 200.—	„ 150.—
Mees & Co. (kassiers)	„ 2500.—	
Contanten:		
In de groote kas	„ 2000.—	„ 2400.—
In de kleine kas	„ 100.—	„ 100.—
Bij de reizigers	„ 1000.—	„ 1000.—

De privérekeningen der vennooten wezen op 13 Dec. 1914 de volgende debetsaldi aan:

A. v. Hattem.	*f* 3000.—
J. de Lange	„ 2500.—
A. v. Hattem Jr.	„ 1500.—

Vervaardig uit deze gegevens de Balans per 31 Dec. 1914.

HOOFDSTUK IX.

UITGEBREID ENKEL-BOEKHOUDEN [1]).

§ 48. Doel van het Enkel-Boekhouden. Uitbreiding.

In de voorgaande hoofdstukken is gebleken, dat het Enkel-Boekhouden in de eerste plaats ten doel heeft de nauwkeurige aanteekening van alle handelsvoorvallen, hetzij in een ongesplitst Dagboek, hetzij in hulpboeken, vervolgens het periodiek opmaken van Inventaris en Balans, teneinde het resultaat van den handel te kunnen bepalen en verder het bijhouden van zoovele en zoodanige bijboeken als met het oog op den aard van de zaak wenschelijk of noodig mochten zijn voor de quantitatieve contrôle. Zoodra men echter, hetzij door een bijzondere inrichting van genoemde boeken, hetzij door het aanleggen van speciaal daarvoor bestemde registers de bedrijfsresultaten gaat detailleeren **zonder zijn toevlucht te nemen tot het Grootboek van de Dubbele Methode** betreedt men het terrein van het uitgebreid Enkel-Boekhouden. Wij willen thans in hoofdtrekken nagaan, hoe een dergelijke detailleering der bedrijfsresultaten is te verkrijgen.

§ 49. Detailleering der bedrijfsresultaten. Tabellarische inrichting der boeken.

Het eerste, wat men in een gespecificeerd verlies- en winstoverzicht mag verlangen is wel een opgave van de verliezen en winsten, geleden of behaald met het koopen en verkoopen van goederen. Laten we nu nagaan over welke gegevens men moet kunnen beschikken om de winst of het verlies op een bepaald artikel in een zekere periode te kunnen bepalen. De boeken zullen dan zoodanig ingericht moeten worden, dat zij ons deze gegevens verschaffen. Noodig is te weten:

[1]) Bestemd voor hen die reeds eenige kennis van Dubbel-Boekhouden bezitten.

a. De waarde van den voorraad bij het begin van de periode.
b. De waarde van den voorraad bij het eind van de periode.
c. Het totale bedrag der inkoopen.
d. „ „ „ „ verkoopen.
e. Het bedrag van de betaalde onkosten van in- en verkoop, die speciaal ten laste van dat artikel komen.
f. Het totale bedrag der retourzendingen, zoowel die van afnemers als aan leveranciers.

Laten we nu zien, welke dezer gegevens onmiddellijk aan de boeken zooals die tot nog toe gehouden werden, kunnen worden ontleend.

De Inventaris verschaft ons de gegevens a en b. Het totale bedrag der inkoopen van een bepaald artikel is echter uit het Inkoopboek, zooals wij dat in Hoofdstuk V gaven, niet onmiddellijk op te maken. Alle inkoopen, onverschillig op welk artikel ze betrekking hebben, staan daar in chronologische orde onder elkander. Ten einde nu een gespecificeerd overzicht te hebben over de inkoopen der verschillende artikelen, richt men het Inkoopboek tabellarisch in, d.w.z. men verdeelt elk folio in verschillende kolommen die elk voor een bepaald artikel dienen.

Een tabellarisch Inkoopboek voor een handel in koffie, suiker en cacao zou er in zijn meest primitieven vorm aldus kunnen uitzien:

Datum.	Leverancier.	Koffie.		Suiker.		Cacao.	
		Hoeveelheid.	Prijs.	Hoeveelheid.	Prijs.	Hoeveelheid.	Prijs.

Aan het eind van een boekingsperiode zou men nu, door de prijskolommen steeds op te tellen en het saldo naar een volgend folio te transporteeren het totaal der inkoopen voor ieder artikel afzonderlijk onmiddellijk weten.

Volmaakt dezelfde opmerking valt te maken omtrent het Verkoopboek. Ook hier geeft een inrichting als boven de voor winstbepaling noodige gegevens. Dit is ook het geval met de boeken waarin de retourzendingen geboekt worden. (Zie f. hierboven).

Een bijzondere bespreking eischen de onkosten van in- en verkoop. Voor zoover die reeds opgenomen zijn in de ontvangen of verzonden factuur moeten ze in het Inkoopboek en in het Verkoopboek worden opgenomen. Daartoe zal het noodig zijn de kolom „prijs" in drieën te splitsen.

Deze subkolommen zullen in het Inkoopboek respectievelijk moeten bevatten: a. prijs zonder onkosten, b. onkosten, c. totaal bedrag aan den leverancier verschuldigd. Het is deze laatste kolom, die den eigenlijken kostprijs aangeeft en waarmede men bij de bepaling der bedrijfsresultaten te maken heeft. De beide anderen zijn noodig omdat vaak meerdere artikelen in één factuur vermeld worden en de onkosten dan in één bedrag zijn opgenomen. Zij moeten dan bij het inschrijven in het tabellarisch Inkoopboek naar een vasten maatstaf over de verschillende rubrieken verdeeld worden.

De subkolommen in het Verkoopboek zullen bestemd zijn voor: *a.* het factuurbedrag zonder onkosten, *b.* de onkosten die aan den afnemer in rekening gebracht werden, *c.* het totaalbedrag. Het spreekt vanzelf, dat de door ons voorgeschoten onkosten, die wij onzen afnemer in rekening brengen, niet als een verhooging van de opbrengst mogen beschouwd worden en dat men dus bij het bepalen van het totaal der verkoopen kolom *a.* zal hebben te gebruiken.

Alle onkosten van in- en verkoop, die niet in het factuurbedrag begrepen zijn, komen bij de betaling er van in het Kasboek. Ook dit dient tabellarisch ingericht te zijn. Is het bezwaarlijk de ontvangsten en uitgaven direct daarin te boeken, dan gebruike men een kladkasboek voor eerste noteering en boeke de bedragen in het netkasboek, over de verschillende rubrieken verdeeld, over. Ook het klein-kasboek of Onkostenboek zal tabellarisch ingericht dienen te zijn om een gedetailleerd verlies- en winstoverzicht mogelijk te maken. Met behulp van deze twee boeken kan men onmiddellijk te weten komen, welke onkosten ten behoeve van elk der gevoerde artikelen betaald zijn. De Inventarissen bij het begin en het einde van de boekingsperiode geven de op die tijdstippen nog onbetaalde maar reeds verschuldigde onkosten, waarmede men natuurlijk ook nog rekening te houden heeft.

De tabellarische inrichting van het Kasboek en van het Onkostenboek maken het verder mogelijk aan het eind van de boekingsperiode onmiddellijk een overzicht te hebben over de bedrijfsonkosten van algemeenen aard. Door het opnemen van kolommen voor Interest, Koersverschillen, Salarissen, Kantoorbehoeften, Porti, Reizigersprovisie enz. kan men in verband met de inventarissen aan het begin en aan het eind van de boekingsperiode nauwkeurig bepalen de lasten en baten voor elk van die rubrieken.

Aangezien zich altijd te een of anderer tijd de mogelijkheid kan voordoen, dat een bedrag geboekt moet worden, dat niet in een bepaalde kolom thuis behoort, dient men in een tabellarisch ingericht boek in het algemeen steeds een kolom open te houden voor dergelijke bedragen. Bovendien wordt altijd in zulk een boek een totaalkolom gehouden. De telling daarvan moet natuurlijk kloppen met die van de afzonderlijke kolommen te zamen genomen.

Een model van een tabellarisch ingericht Kasboek laten wij hier volgen.

Debetzijde.

Datum.	Omschrijving.	Bedrag.	Personen.	Bankier.	Interest.	Koersverschillen en kortingen.	Diversen.

Creditzijde.

Datum.	Omschrijving.	Personen.	Bedrag.	Bankier.	Onkosten.	Koersverschillen en kortingen.	Diversen.

Het zal overbodig zijn op te merken, dat het aantal en het hoofd van de verschillende kolommen in het nauwste verband staan met den aard van de zaak, waarop de boekhouding betrekking heeft. Ieder zal die naar omstandigheden dienen te wijzigen.

§ 50. Administratieve contrôle in het Enkel-Boekhouden.

Het Enkel-Boekhouden in zijn eenvoudigsten vorm bezit niet zooals het Dubbel-Boekhouden contrôlemiddelen van administratieven aard. Toch is het vrij gemakkelijk een zoodanige wijziging aan te brengen, dat een scherpe contrôle kan worden uitgeoefend op de juistheid van het Debiteuren- en Crediteurenboek.

Nemen we daartoe het geval, dat als hulpboeken gebruikt worden, Kasboek, Kassiersboek, Inkoopboek, Verkoopboek en Prima-nota. Worden meerdere hulpboeken gebruikt dan is het contrôlesysteem, zooals men zien zal, toch gemakkelijk door te voeren.

De posten, die aan de Debetzijde van het Debiteuren- en Crediteurenboek voorkomen zijn ook geboekt:

a. Creditzijde Kasboek en Kassiersboek (Betalingen aan Crediteuren).
b. Verkoopboek (Leveranties aan afnemers).
c. Prima-nota.

Die, welke aan de Creditzijde van het Debiteuren- en Crediteurenboek voorkomen, bevinden zich:

a. Debetzijde Kasboek en Kassiersboek (Betalingen van debiteuren).
b. Inkoop (Leverantie).
c. Prima-nota.

Zorgt men dus in Kasboek, Kassiersboek en Prima-nota afzonderlijke kolommen te hebben voor de bedragen, die ook in het Debiteuren- en Crediteurenboek voorkomen, dan moet het totaal daarvan stemmen met de tellingen uit het Debiteuren- en Crediteurenboek. Zeer scherp wordt die contrôle als men dit laatste boek niet bijwerkt uit de hulpboeken maar uit de betreffende bescheiden (facturen, quitanties enz.) zelve.

OPGAVEN.

I.

Na gehouden openbare inschrijving te 's Gravenhage op 15 November 1906, voor de levering van runderen en vet aan de Militaire Slachterij aldaar, is de levering daarvan opgedragen aan J. van Son, tegen den prijs van *f* 0.66 per K.G., zoowel voor het geslacht rundvee als voor het vet.

Blijkens voorwaarden van inschrijving is J. van Son gehouden de door hem geleverde runderen kosteloos te slachten, waarvoor hij 2 knechts, ieder tegen een loon van *f* 12.— per week, in dienst neemt.

Verder blijkt, dat, ingeval door het Rijk runderen benaderd worden, deze aan de Militaire Slachterij geleverd zullen worden, welke runderen J. van Son heeft te slachten tegen een vergoeding van *f* 15.— per beest, onder beding van de huid, staart en afval (slacht geheeten) voor den prijs van *f* 21.— te zullen inkoopen.

Teneinde over voldoende geldmiddelen te kunnen beschikken komt J. van Son met zijn zwager W. Elshout overeen, dat deze, zoo noodig, hem geld zal verstrekken tegen een vergoeding van 5 $^0/_0$'s jaars.

Wordt gevraagd het volgende in de hierna te noemen boeken in te schrijven en de Balans en de winstrekening samen te stellen met behulp van de hierna te noemen gegevens.

Bij te houden boeken.

1. **Kasboek**, met afzonderlijke kolommen voor Debiteuren, Inkoop runderen incl. onkosten, Crediteuren, Loon, Diverse onkosten.

2. **Inkoopboek**, met afzonderlijke kolommen voor Vet, Fourage, Huiden en Afvallen.
(Inkoop runderen geschiedt steeds per kas).

3. **Verkoopboek**, met afzonderlijke kolommen voor Runderen, Vet, Huiden, Afvallen en Nieren, Staarten, Diversen.

4. **Prima-nota**, met afzonderlijke kolommen voor Slachten benaderde beesten, Boeten, Fourage, Diversen.

5. **Debiteuren- en Crediteurenboek.**

Aanteekeningen uit het kladboek van J. van Son.

2—5 Januari 1907.

Jan.	2.	Gestort door J. van Son	*f* 5000.—
„	2.	Ingekocht en per kas betaald 14 runderen inclusief onkosten voor	„ 2688.85
„	3.	Betaald voor bewijs van gegoedheid en andere kleine onkosten	„ 12.10
„	5.	Betaald loon knechts	„ 24.—
„	5.	Ontvangen van W. Mouton	„ 35.—
„	5.	Gekocht van J. Vierling 55 K.G. vet à *f* 0.50	„ 27.50
„	4—5.	Idem van de Milit. Slachterij huid, afval enz. van 2 benaderde runderen à *f* 21.—	„ 42.—
„	5.	Ministerie van Oorlog te debiteeren voor vergoeding voor het slachten van twee benaderde runderen ad *f* 15.—	„ 30.—
„	2—5.	Afgeleverd aan de Militaire slachterij 757 K.G. rund à *f* 0.66	„ 499.62
		63 K.G. vet à *f* 0.66	„ 41.58
Verkocht aan:			
W. Mouton, de afvallen en nieren van 5 runderen à *f* 7.—			„ 35.—
C. van Strieland 5 huiden à *f* 16.50			„ 82.50
A. Morel 5 staarten à *f* 0.25			„ 1.25

7—12 Januari 1907.

Jan.	11.	Betaald aan leges en onkosten	*f* 188.93
„	12.	Loon knechts	„ 24.—
„	7—12.	Inkoop van 11 runderen met onkosten .	„ 2170.25
„	7—12.	Gekocht van J. Vierling 65 K.G. vet à *f* 0.50	„ 32.50
		idem van de Militaire Slachterij, huid, afval enz. van één rund	„ 21.—
		Ministerie van Oorlog te debiteeren voor het slachten van 1 benaderd rund . .	„ 15.—
„	7—12.	Afgeleverd aan de Militaire Slachterij 1972 K.G. rund à *f* 0.66	„ 1301.52
		171 K.G. vet à *f* 0.66	„ 112.86

Jan.	7—12.	Verkocht aan W. Mouton, de afvallen en nieren van 8 runderen à *f* 7.— . .	*f* 56.—
		C. van Strieland 8 huiden à *f* 16.50. .	„ 132.—
		A. Morel 8 staarten à *f* 0.25	„ 2.—

14—19 Januari 1907.

Jan.	18.	Geleend van W. Elshout à 5 % . . .	*f* 5000.—
„	19.	Overgedaan aan P. Kroessen en per kas ontvangen 5 runderen.	„ 1035.80
„	19.	Ontvangen van W. Mouton	„ 56.—
		„ „ C. van Strieland . . .	„ 82.50
		Betaald aan loon knechts	„ 24.—
„	14—19.	Inkoop van 12 runderen met onkosten (per kas)	„ 2357.50
„	14—19.	Gekocht van J. Vierling 105 K.G. vet à *f* 0.50	„ 52.50
		Idem van de Militaire Slachterij, huid, afval enz. van een benaderd rund. . .	„ 21.—
		Ministerie van Oorlog te debiteeren voor het slachten van 1 benaderd rund . .	„ 15.—
„	14—19.	Afgeleverd aan de Militaire Slachterij 1764 K.G. rund à *f* 0.66	„ 1164.24
		151 „ vet „ „ 0.66	„ 99.66
„	14—19.	Verkocht aan:	
		W. Mouton, de afvallen en nieren van 7 runderen à *f* 7.—	„ 49.—
		C. van Strieland 7 huiden à *f* 16.50 .	„ 115.50
		A. Morel 7 staarten à *f* 0.25. . . .	„ 1.75

21—31 Januari 1907.

Jan.	21.	Verkocht aan J. Sanders, 2 runderen, bedrag ontvangen	*f* 360.—
„	25.	Betaald loon knechts	„ 24.—
„	28.	Betaald aan J. Vierling	„ 27.50
		„ inkoop van 7 runderen met onkosten	„ 1470.—

Jan.	21—31.	Gekocht van J. Vierling 98 K.G. vet à *f* 0.50	*f* 49.—
		Idem van J. van Biesheuvel 52 K.G. vet à *f* 0.50	„ 26.—
		Idem van de Militaire Slachterij, huid, afval enz. van 4 benaderde beesten à *f* 21.—	„ 84.—
		Ministerie van Oorlog te debiteeren voor het slachten van 4 benaderde runderen	„ 60.—
„	31.	Rekening ontvangen van W. v. d. Horst over geleverde fourage	„ 40.—
„	21—31.	Afgeleverd aan de Militaire Slachterij 2188 K.G. rund à *f* 0.66.	„ 1444.08
		259 „ vet „ „ 0.66.	„ 170.94
„	21—31.	Verkocht aan:	
		W. Mouton, de afvallen en nieren van 12 runderen à *f* 7.—	„ 84.—
		C. van Strieland 12 huiden à *f* 16.50 .	„ 198.—
		A. Morel 12 staarten à *f* 0.25	„ 3.—
„	31.	Ministerie van Oorlog te crediteeren voor boete wegens een afgekeurd rund . . .	„ 25.—

Gegevens voor de Balans.

Voorraad levend rund	*f* 2370.80	
id. vet	„ 20.—	*f* 2390 80
id. fourage		„ 12.50

J. van Son heeft $1^1/_2$ % registratiekosten te betalen van het bedrag, waarvoor hij aan het Rijk geleverd heeft.

De legesgelden enz. ad *f* 188.93 (zie aanteekeningen 7—12 Januari) te verdeelen over 6 maanden.

Verder rekening te houden met de rente wegens van W. Elshout geleende gelden en het wekelijks (6 werkdagen) uit te betalen loon aan de knechts ad *f* 24.—.

II.

Een grossier in kaas voert zijn geheele boekhouding in een tabellarisch Kasboek, een Debiteuren- en een Crediteurenboek.

Bepaal uit de volgende gegevens voor het jaar 1912:

1e. het bedrag van den kaasomzet,
2e. de winst op goederen,
3e. de bedrijfsonkosten,
4e. de netto-winst.

Het Kasboek wijst aan:

Ontvangen van afnemers in 1912	*f* 87.000.—
Betaald aan leveranciers	„ 76.200.—
„ „ salarissen en weekloonen	„ 6.750.—
„ „ onkosten	„ 450.—

Het Debiteurenboek wijst aan:

Een saldo van	„ 32.500.—

Op den Inventaris 31 December 1912 komt voor:

Voorraad kaas	„ 12.750.—
Verschuldigd aan crediteuren	„ 35.200.—
Salaris betaald ten laste van 1913	„ 100.—
Nog verschuldigde kantoorhuur	„ 100.—

Op de Balans per 31 December 1911 komt voor:

Kaas	*f* 10.600.—
Debiteuren	„ 25.900.—
Kas	„ 100.—
Crediteuren	„ 27.600.—
Salarissen (in het credit)	„ 150.—

III.

Een winkelier maakt op het eind van 1912 zijn Balans en vindt als handelskapitaal *f* 2595.70. Eind 1911 was het kapitaal *f* 2680.50.

In den loop van het jaar paste hij uit eigen middelen bij *f* 425.—.

Zijn totaalonkosten bedroegen over het geheele jaar *f* 445.17, zijn huishuur *f* 300.—, winkelhuur *f* 250.—, privé uitgaven *f* 857.18.

Als deze gegevens juist zijn, hoeveel bedroeg dan zijn netto winst? Volgens vroegere berekeningen moet zijn bruto-winst gemiddeld 18 % bedragen van den omzet. De omzet was *f* 9750.50. In den loop van het jaar is vaak voor privé uitgaven geld uit de lade genomen, doch niet opgeteekend. Bereken dit uitgenomen bedrag, als we de 18 % voor juist aannemen. Hoeveel is nu werkelijk de netto-winst? (Ver. v. Leer. in de Handelswetenschappen 1913.)

IV.

Stel met behulp van onderstaande gegevens voor J. Stavast, winkelier te Helmond, het gedetailleerde winstoverzicht samen.

(Bereken de winst ook uit de vergelijking der kapitalen).

Balans op 31 December 1914.

Kasgeld . . . . . . *f*	212	65	Hanzebank . . . . *f*	1867	44
Debiteuren . . . . . „	4108	47	Crediteuren . . . . . „	4510	62
Goederen . . . . . „	2873	80	Onkosten (nog te betalen) „	80	—
Winkelhuis . . . . . „	10500	—	Kapitaal . . . . . . „	12201	86
Winkelopstand . . . . „	950	—			
Onkosten (voorraad) . . „	15	—			
f	18659	92	*f*	18659	92

Aan de boekhouding over 1915 is het volgende ontleend:

Recapitulatie van het Kasboek.

Beginsaldo . . . . . *f*	212	65	Crediteuren . . . . . *f*	17615	84
Debiteuren . . . . . „	14896	87	Privé . . . . „	2256	20
Winkelontvangst . . . „	7332	65	Onkosten . . . . . „	2465	72
Onkosten . . . . . „	60	63	Hanzebank . . . . . „	2250	—
Hanzebank . . . . . „	3500	—	Ink. tegen dir. bet. . . „	718	67
Kapitaal-storting . . . „	300	—	Winkelopstand . . . . „	425	—
			Eindbalans . . . . . „	571	37
f	26302	80	*f*	26302	80

Recapitulatie van het Bankboek.

Contanten . . . . . *f*	2250	—	Beginsaldo . . . . . *f*	1867	44
Ontvangen van Debit. . „	4987	56	Contanten . . . . . „	3500	—
Eindsaldo . . . . . „	1510	73	Betaald aan Credit. . . „	3293	80
			Interest . . . . . . „	76	25
			Onkosten . . . . . „	10	80
f	8748	29	*f*	8748	29

Inkoopboek totaal der inkoopen op rekening . . . *f* 21426.57
Verkoopboek „ „ verkoopen „ „ . . . . . „ 20713.82
Het Memoriaal geeft aan:
Teruggezonden aan Leveranciers . . . . „ 518.69
Terugontvangen van Klanten . . . . „ 248.54
Afboekingen van oninbare vorderingen . . . . . . „ 198.70

Ten laste van de huishouding te brengen *f* 200.— huur voor het woninggedeelte van het winkelhuis.

Balans op 31 December 1915.

Kasgeld . . . . . . *f*	571	37	Hanzebank . . . . . *f*	1510	73
Debiteuren . . . . . „	4490	62	Crediteuren . . . . . „	4508	86
Goederen . . . . . „	3089	40	Onkosten . . . . . „	86	25
Winkelhuis . . . . . „	10200	—	Kapitaal . . . . . . „	13265	55
Winkelopstand. . . . „	1000	—			
Onkosten . . . . . „	20	—			
f	19371	39	*f*	19371	39

V.

A. van Dalfsen, winkelier te Baarn, houdt zijn boeken volgens de Enkele Methode.

Stel uit de volgende gegevens samen:
a. de Balans op 31 December 1914;
b. de Winstberekening op 31 December 1914;
c. de Winstspecificatie over 1914.

A. **Balans op 31 December 1913.**

Kasgeld	*f* 620	75	Crediteuren	*f* 5260	65
Middenstandsbank . .	„ 4780	56	Onkosten (nog verschuldigd)	„ 72	50
Debiteuren	„ 6208	29	Vermogen	„ 9930	80
Goederen	„ 2596	35			
Winkelopstand. . . .	„ 960	—			
Vervoermiddelen . . .	„ 80	—			
Onkosten (zegels, enz.)	„ 18	—			
	f 15263	95		*f* 15263	95

B. Volgens zijn **tabellarisch Kasboek** bedroegen gedurende 1914:

De Ontvangsten. De Uitgaven.

Saldo	*f* 620	75	Crediteuren.	*f* 18524	80
Debiteuren	„ 12160	64	Privé opname	„ 2000	—
Winkelontvangst . . .	„ 17528	68	Onkosten	„ 3464	60
Terugontvangen onkosten	„ 441	45	Inkoopen tegen directe betaling	„ 364	75
Middenstandsbank . .	„ 3675	—	Middenstandsbank . .	„ 8160	—
			Winkelopstand (aankoop)	„ 125	—

C. De inkoopen op rekening bedroegen in 1914 volgens het Inkoopboek *f* 25642.50.

D. De verkoopen op rekening bedroegen in 1914 volgens het Verkoopboek *f* 15586.—.

E. Uit de **Prima-nota** blijkt, dat
het totaal der retourontvangen goederen bedraagt . . . *f* 476.45
„ „ „ retourgezonden „ „ . . . . „ 752.86
voor eigen gebruik werd uit den winkel genomen voor . . . . „ 250.—
hij heeft afgeboekt tekort wegens faillissement van een klant . . . . *f* 180.75

F. Volgens zijn rekening met de Middenstandsbank werd geïncasseerd:
van debiteuren . . . . *f* 2575.80
en aan crediteuren betaald . . . . „ 3260.20
terwijl hem in rekening gebracht werd aan onkosten totaal. . . . . „ 21.76
en hem aan interest werd vergoed . . . . „ 108.60

G. Op 31 December 1914 bedroeg de waarde der goederen. . . . . „ 2784.50

Op 31 December 1914 bedroeg de waarde der zegels, enz. . . . . „ 25.—

Op 31 December 1914 was ongeboekt verschuldigd voor diverse rekeningen van boekhandelaar, timmerman, enz. . . . . „ 115.75

H. In den loop van 1914 heeft Van Dalfsen van zijn schoonvader een winkelhuis ter waarde van *f* 13000.— geërfd, waarin hij thans zijn zaak drijft. De daarop gevestigde hypotheek, groot *f* 6000.— heeft hij overgenomen. Op 31 December 1914 is hij schuldig 3 maanden hypotheekrente à 5 % 's jaars.

I. Op het winkelhuis wordt 2 %, op winkelopstand en vervoermiddelen 10 % afgeschreven.

HOOFDSTUK X.

THEORETISCHE BESCHOUWINGEN [1]).

In de voorgaande bladzijden hebben wij uiteengezet hoe een boekhouding naar de Enkele Methode kan zijn ingericht. In de eerste plaats wordt vereischt het periodiek opmaken van Inventaris en Balans. Dan volgt het geregeld aanteekenen van **alle** handelsvoorvallen, hetzij in één ongesplitst Dagboek, hetzij in daarvoor in de plaats tredende hulpboeken. In een grooter of kleiner aantal bijboeken wordt verder een nauwkeurig overzicht gegeven van de veranderingen, die er in een bepaalde bezitting of schuld komen.

De begrippen Inventaris, Balans, Dagboek, Hulpboek en Bijboek zijn alle gemakkelijk te definiëeren onafhankelijk van het begrip Enkel-Boekhouden. Daarom kan een definitie van dit laatste volkomen logisch gebaseerd worden op de eerstgenoemde.

Onder een **Inventaris** verstaat men een staat aangevende de **verschillende bezittingen en schulden** van een persoon of van een zaak al of niet met de daaraan op zeker oogenblik toegekende waarde.

Onder een **Balans** verstaat men een staat in scontrovorm aangevende in meer of min gespecifieerden vorm de waarde van de verschillende bezittingen en schulden van een persoon of van een zaak alsmede het zuiver vermogen.

Onder **Dagboek** verstaat men het boek, bedoeld in artikel 6 van het Wetboek van Koophandel.

Onder **Hulpboek** verstaat men ieder boek, dat in de plaats treedt voor een gedeelte van het Dagboek.

Onder **Bijboek** verstaat men een boek, waarin een systematisch

1) Dit Hoofdstuk onderstelt bij den lezer een min of meer grondige kennis van Dubbel-Boekhouden.

overzicht wordt gegeven over de veranderingen, die er komen in een bepaalde soort van bezitting of schuld.

Het **Enkel-Boekhouden** is een stelsel van Boekhouden, waarbij men zich bepaalt tot het periodiek opmaken van Inventaris en Balans, het bijhouden van een al of niet in hulpboeken gesplitst Dagboek en verder van zooveel bijboeken als met het oog op den aard der zaak wenschelijk of noodig mochten blijken.

Zooals men ziet wijkt deze definitie aanmerkelijk af van de bepalingen, die men in de bestaande leerboeken vindt. De oorzaak van dit verschijnsel ligt in de eerste plaats in de omstandigheid, dat wij de zoogenaamde grondboekhouding, d.i. de eerste aanteekening van alle handelsvoorvallen, beschouwen als integreerend deel van het stelsel. Daarom is deze dan ook in dit werkje sterk op den voorgrond geschoven. In de tweede plaats ontstaat het verschil daardoor, dat wij het principieele van een stelsel van Boekhouden niet allereerst zoeken in het doel, dat men zich voorstelt er mede te bereiken, maar in den aard van de middelen, waarvan men zich daarbij bedient. Dat is noodig, wil men op dit gebied paal en perk stellen aan de grofste willekeur, waarbij ieder in zijn administratie doet en laat wat hij wil en toch beweert, dat hij zijn boeken houdt naar de Enkele Methode. Bovendien heeft deze opvatting voor, dat de oningewijde zich van het stelsel (op grond van de bepaling alleen) tenminste een voorstelling kan vormen, die eenigszins overeenkomt met de werkelijkheid. Het helderst zal die voorstelling zijn als men voorloopig het memoriaal beschouwt in ongesplitsten toestand. Het begrip „Bijboek" komt dan het zuiverst tot zijn recht. Voor wie niet zeer scherp onderscheidt, werkt de combinatie Hulpboek-Bijboek, zooals wij die bijv. in het Kasboek aantreffen, verwarrend. Wij achten het hier de geschikte plaats deze kwestie eenigszins uitvoeriger uiteen te zetten.

Beschouwt men het Kasboek uitsluitend qua hulpboek, dan behoort het aanvangssaldo van een boekingsperiode daarin **niet** opgenomen te worden. Dit toch wordt òf onder den verkorten Inventaris in de Prima-nota, òf, als men dezen staat uit het Dagboek geheel weglaat, ook in geen enkel hulpboek vermeld. Hetzelfde is het geval met die ontvangsten en uitgaven, welke voorkomen bij gecompliceerde handelsvoorvallen, die om hun samengesteldheid niet anders kunnen geboekt worden dan in hun geheel in het Memoriaal. De kas speelt daarbij zulk een ondergeschikte rol, dat een boeking, waarbij men alles over

de kas liet loopen practisch lastig uitvoerbaar zou zijn, terwijl ze, uit een theoretisch oogpunt beschouwd, tot uiterst gewrongen verklaringen zou leiden.

Men zou zelfs zoo ver kunnen gaan (altijd in de onderstelling, dat men het Kasboek alleen als hulpboek wenschte te gebruiken), dat men de ontvangsten en uitgaven niet meer op tegenovergestelde bladzijden boekte, maar deze evenals in een ongesplitst Memoriaal in chronologische orde op elkaar liet volgen. Dan vooral zou de noodzakelijkheid van een Kasboek-Bijboek (dienende om contrôle uit te oefenen op het bedrag in kas aanwezig) naast een Kasboek-Hulpboek duidelijk blijken. Waar echter een combinatie van die beide boeken niet alleen uit een practisch oogpunt geen bezwaren oplevert, maar zelfs de boekingen min of meer vereenvoudigt, ligt een samensmelting voor de hand.

Hetzelfde is het geval met het Kassiersboek, het Consignatieboek, het Commissieboek en het (in dit werkje niet behandelde) Compagnieboek. Het Inkoopboek en het Verkoopboek zijn in den regel zuiver hulpboek. Het Rekening-courantboek daarentegen is uitsluitend bijboek. Uitzonderingen zijn natuurlijk mogelijk. Ons is een zaak bekend, waar een tabellarisch ingericht Rekening-courantboek de plaats inneemt van het overgroote deel van het memoriaal. Zoo zijn natuurlijk ook ten opzichte van andere hulp- en bijboeken afwijkingen mogelijk.

Wijden wij thans onze aandacht eenige oogenblikken aan het Dubbel-Boekhouden. In zijn eenvoudigsten vorm omvat dit het bijhouden van het ongesplitst Dagboek, het bijhouden van het Grootboek en het periodiek opmaken van Inventaris, Balans en Verlies- en Winstrekening.

Deze laatste twee bescheiden spelen evenals het Memoriaal, in het Dubbel-Boekhouden volkomen dezelfde rol als bij de enkele methode. Bepalen wij ons dus tot de beschouwing van het Grootboek. Bij een ideale doorvoering van het stelsel zou men hierin op zoogenaamde rekeningen een volledig overzicht moeten geven over **alle** veranderingen, die er komen, zoowel in de hoeveelheid als in de waarde der verschillende bezittingen en schulden benevens over de veranderingen, die er komen in het zuiver vermogen. Bovendien zouden deze laatste gerangschikt moeten zijn naar de oorzaken, waardoor ze zijn ontstaan.

Kon men er in slagen het stelsel op die manier tot in zijn uiterste consequenties door te voeren, dan was naast het Grootboek ieder bijboek overbodig. De kasrekening zou een overzicht geven van de ontvangsten en uitgaven, zoo gespecificeerd als men het zelf maar wenschte, en bijgehouden van dag tot dag was zij tevens een contrôlemiddel op de aanwezige kasgelden. De Goederenrekening, al of niet gesplitst, zou een volledige hoeveelheidsverantwoording geven over de bedrijfsvoorraden en het Magazijnboek overbodig maken. De verschillende onderdeelen van de kapitaal-rekening gaven op ieder oogenblik de bedrijfsresultaten, ingedeeld naar de bronnen, waaruit zij voortgekomen waren.

Iedereen weet echter, dat een dergelijke ideaal-administratie een practische onmogelijkheid is. In verreweg de meeste zaken is het Grootboek altijd één of meer maanden bij de rest van de administratie ten achter, gesteld al, dat men aan de diverse rekeningen dien omvang en die volledigheid zou kunnen geven, die noodig zijn om ze te kunnen gebruiken als contrôlemiddel op de ieder oogenblik fluctueerende bezittingen en schulden. Daardoor wordt de invoering van bijboeken een eisch der noodzakelijkheid. Maar als die ingevoerd zijn, dan is het verder ook onnoodig de overeenkomstige rekeningen in het Grootboek te overladen met een reeks van aanteekeningen, die in het Bijboek reeds zijn opgenomen. De invoering van het Magazijnboek bijv. maakt een permanente hoeveelheidsverantwoording op de rekeningen der verschillende bedrijfsvoorraden overbodig. Daarmee is echter de eerste stap gezet op den weg, die leidt tot een geweldige depreciatie van de beteekenis van het Grootboek der Dubbele Methode. Een tweeden, veel grooteren stap doet men, zoodra men het Dagboek gaat splitsen en de boekingen in het Grootboek doet plaats hebben door tusschenkomst van zoogenaamde gecombineerde journaalposten. Een groot deel van de rekeningen in 't Grootboek wordt dan voor de quantitatieve contrôle van nul en geener waarde en verliest, voor zoover ze alleen daarvoor diende, alle beteekenis. Dit is o.a. het geval met de rekeningen Kas en Kassier. Zonder veel bezwaar zou men deze (en nog meerdere rekeningen) uit het Grootboek kunnen weglaten en bij het opmaken van de Proefbalans het verstoorde evenwicht herstellen met de totalen, ontleend aan verschillende hulpen bijboeken. Bij de Engelsche methode wordt dit dan ook inderdaad gedaan. De rekeningen Kas en Kassier komen daar niet in het Grootboek voor en zonder bezwaar zouden ook andere rekeningen

kunnen wegvallen. Bij ons te lande, waar het algemeen de gewoonte is het Journaal te gebruiken als brug tusschen Memoriaal en Grootboek, zou echter het werken met „halve journaalposten" op, zij het dan ook geringe, administratieve bezwaren kunnen stuiten.

Wij zien dus, dat het Grootboek, hoewel aanvankelijk zoo bedoeld, in de praktijk niet kan dienen voor een permanente quantitatieve contrôle over de verschillende bezittingen en schulden en dat, voor zoover men deze verlangt, bijboeken, die al of niet kunnen samenvallen met hulpboeken, die taak moeten overnemen. Daarmede is het merkwaardig verschijnsel geconstateerd, dat de praktijk het Dubbel-Boekhouden drijft in de richting van het Enkel. Het Grootboek van de Dubbele Methode, beschouwd in zijn gedegenereerden toestand, wordt nu niet anders dan een complex van getallen, die dienen om met behulp van den Inventaris een gedetailleerd verlies- en winstoverzicht te verkrijgen. Slaagt men erin de verschillende hulpboeken in het Enkel-Boekhouden zóó in te richten, dat dit getallencomplex op eenvoudige wijze **direct** daaruit kan worden opgemaakt, dan wordt het ook bij de Enkele Methode mogelijk de bedrijfsresultaten te specificeeren zooals men wil. De beide stelsels hebben dan volkomen dezelfde beteekenis gekregen. Terwijl zij dus in hun oorspronkelijken vorm belangrijke principieele afwijkingen vertoonen, reduceert zich in de praktijk het gansche verschil tot de questie òf en zoo ja hoè, men een gedetailleerd verlies- en winstoverzicht wenscht te verkrijgen. Bij het Dubbel-Boekhouden geschiedt dit steeds met behulp van de Proefbalans, bij de Enkele Methode moeten de benoodigde cijfers worden ontleend òf rechtstreeks aan de hulpboeken òf aan opzettelijk voor dit doel ingerichte registers. (Zie bijv. gemengde opgaven I en II).

Het zal uit bovenstaande beschouwingen duidelijk zijn dat het Dagboek, de Bijboeken en de Hulpboeken in het Enkel- en in het Dubbel-Boekhouden volkomen dezelfde beteekenis hebben. Een boek, dat in het eerste systeem bijboek of hulpboek is, is dat ook in het tweede. Alleen wat betreft den vorm, waaronder een post in eenig hulpboek wordt ingeschreven, kan verschil bestaan. Immers, bij de Dubbele Methode wordt die zóó gekozen, dat het overbrengen naar het Journaal daardoor gemakkelijk wordt gemaakt. Aangezien het Enkel-Boekhouden geen Journaal kent, vervalt daar deze bijzonderheid van zelf. Dat is echter een noodzakelijk gevolg van de beteekenis van hulpboek in het algemeen en niet een specifieke eigenschap van de

hulpboeken der Dubbele Methode. Daarom moet ook de bepaling: „onder een hulpboek verstaat men een boek, dat in de plaats treedt voor een gedeelte van het Dagboek en waaruit gejournaliseerd wordt", als foutief worden aangemerkt. Zij zondigt tegen het beginsel dat een bepaling niet meer mag bevatten dan volstrekt noodzakelijk is.

Voor hem, die het met bovenstaande beschouwingen in hoofdzaak eens is, is er maar één antwoord op de vraag met welke methode men bij het onderwijs in Boekhouden zal dienen te beginnen. Aangezien het Dubbel-Boekhouden in den vorm, waarin het in de praktijk meestal wordt toegepast, grootendeels parallel loopt met het Enkel, is de logische weg, dat men met de laatste methode begint. Dit heeft tevens voor dat de grondboekhouding, die tot nog toe bij het onderwijs in Boekhouden op ergerlijke wijze verwaarloosd is, meer op den voorgrond geschoven wordt.

Bovendien zal het voor hem, die met de Enkele Methode grondig bekend is, geen bijzondere moeilijkheid opleveren het Dubbel-Boekhouden onmiddellijk aan te leeren naar de zoogenaamde maandelijksche methode, wat een praktisch voordeel van niet gering te achten beteekenis is.

De hoofdpunten van het in dit Hoofdstuk geleverd betoog laten zich als volgt samenvatten:

1. Het onderwijs in Boekhouden dient men aan te vangen met de behandeling van Inventaris en Balans. Daarop late men onmiddellijk volgen een bespreking van de wijze, waarop de eerste aanteekening der handelsvoorvallen plaats heeft. Voorloopig kan men volstaan met die aanteekeningen te maken in een ongesplitst Dagboek.

2. Dagboek, Hulpboeken en Bijboeken hebben bij het gebruik van de Enkele Methode volkomen dezelfde beteekenis als in het Dubbel-Boekhouden.

3. De detailleering der bedrijfsresultaten geschiedt in het Dubbel-Boekhouden steeds langs denzelfden weg. Waar deze detailleering verlangd wordt in het Enkel-Boekhouden, hangt de te volgen weg geheel en al af van den aard en de inrichting der in gebruik zijnde boeken.

4. De praktijk drijft het Enkel-Boekhouden in de richting van het Dubbel-, het Dubbel- in de richting van het Enkel-Boekhouden.

HOOFDSTUK XI.

GEMENGDE VRAAGSTUKKEN. [1]

I.

De boekhouding van de Bankiersfirma Salverda, Mens & Co. te Arnhem wordt gevoerd naar de Enkele Methode. De verschillende boeken (hieronder te noemen) zijn zóó ingericht, dat het mogelijk wordt een volledige verlies- en winstrekening, zooals deze voor zou komen bij het gebruik van de Dubbele Methode, samen te stellen. Vervaardig deze met onderstaande gegevens en stel de Balans op per 31 December 1907.

Gegevens uit de Balans per 13 December 1906.

Onder de bezittingen komt op die Balans het volgende voor, dat moet dienen voor de Balans over 1907.

S. Salverda nog te storten .	*f* 150.000.—	(onveranderd gebl.)
J. Wilman Roszlingen id. .	„ 100.000.—	(id.)
Meubelen	„ 1.500.—	(jaarl. wordt *f* 500 afgeschreven.)
Gebouwen	„ 50.200.—	(afschrijven *f* 1500).

Onder de passiva komen voor:

Kapitaal S. Salverda	*f* 250.000.—
„ J. Willman Roszlingen	„ 200.000.—

Gegevens uit de Rekening-courantboeken.

Uit de verschillende Rekening-courantboeken blijkt door middel van opgemaakte saldolijsten dat credit zijn:

a. Bankiers per saldo voor . . . . *f* 10593.21

[1]) Uitsluitend voor meergevorderden bestemd.

b. Kassiers per saldo voor . . . . *f* 5659.22
en dat debet zijn:

Rekening-houders per saldo, inclusief intrest en provisie over het afgeloopen boekjaar *f* 310.756.90.

Elk kwartaal wordt uit de Rekening-courantboeken een overzicht getrokken van de te vorderen en verschuldigde intrest en provisie in rekening-courant; het totaal der kwartaalstaten over 1907, bedraagt *f* 12390.— per saldo te vorderen intrest en provisie.

Een der rekeninghouders (J. Boedels) is gefailleerd in het afgeloopen boekjaar. De slotuitdeeling heeft plaats gehad. Het verlies op deze vordering, die geheel werd afgeboekt, bedroeg *f* 2560.10.

Gegevens uit de Hulpboeken.

a. Het Kasboek geeft aan als saldo . . . . . . *f* 43552.55

De kas klopt.

b. Het Inkoopboek geeft aan, dat aan effecten en coupons voor een totaal bedrag is aangekocht van *f* 4.954.371.90. Het Verkoopboek, dat voor een totaal bedrag is verkocht van *f* 4.987.960.20
terwijl het balanscijfer 1906 (31 Dec.) voor effecten en coupons bedroeg . . . . *f* 45.570.95
en thans (31 Dec. 1907). . . . . „ 50.700.67

c Het discontoregister geeft de volgende bijzonderheden aan:

De nominale waarde der zich in portefeuille bevindende wissels bedraagt *f* 137.433.17: hiervoor werd betaald *f* 132.769.21 terwijl de contante waarde bedraagt *f* 134.521.26.

De firma houdt een tabellarisch ingericht Kasregister waarin alle ontvangsten en uitgaven, over verschillende rubrieken verdeeld, uit het Kasboek worden overgenomen.

Dit register vermeldt, dat over 1907 reeds aan disconto werd ontvangen *f* 13208.— terwijl het disconto, reeds verdiend op de zich in portefeuilie bevindende wissels uit de bovenstaande gegevens kan worden afgeleid. Het vorige jaar bedroeg dit *f* 3262.62.

d. Het Hulpboek voor Wissels in vreemd geld geeft de volgende inlichtingen:

Aan buitenlandsche wissels werd ingekocht een bedrag van *f* 135.670.50 en verkocht . . . . *f* 133.020.99
terwijl het balanscijfer op 31 Dec. 1906
bedroeg *f* 2360.59 en dat op 31 Dec. 1907 . . . . „ 6.263.70

Verder vermeldt bovengenoemd Kasregister nog de volgende ontvangsten:

1 Rente en provisie van prolongaties over 1907 *f* 58.121.33
De Balans per 31 December 1906 vermeldde als nog te goed aan rente en provisie van prolongatie . . . . *f* 1895.25
terwijl thans nog te vorderen is . . . . „ 1334.82

2. Aan diverse ontvangsten, provisies, intrest, kortingen enz., niet tot een bepaalde categorie behoorende . . . . *f* 291.20

Verder vermeldt hetzelfde register de volgende uitgaven:

1. Depositorente . . . . *f* 7272.80
2. Prolongatie id. en prov. . . . . „ 9896.22
3. Beleeningrente. . . . . „ 2303.05

Op 31 Dec. 1906 was nog te betalen:

1. Depositorente . . . . „ 462.90
2. Prolongatie id. . . . . „ 1246.52
3. Beleening id. . . . . „ 509.23

terwijl thans (31 Dec. 1907) nog te betalen is:

1. Depositorente . . . . *f* 369.70
2. Prolongatie id. . . . . „ 1927.80
3. Beleening id. . . . . „ 606.57

Het Kasregister geeft verder aan een totaal aan betaalde onkosten over 1907 van. . . . . *f* 19228 69

Op de Balans per 31 December 1906 kwam voor:
Nog te betalen onkosten . . . . *f* 1256.53
Thans is nog te betalen . . . . „ 1790.25

e. Het Kasboek voor vreemde muntspeciën en bankbiljetten geeft een balanscijfer voor heden van . . . . „ 3790.10
en een winst van. . . . . „ 890.75

f. Diverse Bijboeken geven aan:

1e. dat op 31 December 1907 op prolongatie genomen was een bedrag van . . . . *f* 290.600.—
2e. id. op beleening genomen. . . . . „ 79.000.—
3e. id. à deposito . . . . „ 380.088.25
Op prolongatie **gegeven** werd een bedrag van . . „ 409.500.—

Behalve het bovenstaande moet nog op de balans worden gebracht een reserve van *f* 35.369.66 belegd in 35 stuks 4 % Pandbr. à *f* 1000.— Hypotheekbank voor Oost-Nederland, waarde *f* 35.334.33 en verder *f* 35.33 gestort bij een Spaarbank. In den loop van 1907

wierpen deze beleggingen een bate af van *f* 1163.10, gestort in de kas der vennootschap, welke bate met het winstaandeel over 1907 in pandbrieven zal worden belegd.

Winstverdeeling.

Van het gestorte kapitaal wordt 5 $^0/_0$ rente vergoed; van het daarna overblijvende ontvangt elk der vennooten $^2/_5$ terwijl $^1/_{10}$ gevoegd wordt bij de reserve en $^1/_{10}$ bij wijze van tantième wordt uitgekeerd aan het personeel.

II.

In een vleeschhouwerij wordt een tabellarisch ingericht Kasregister gehouden, waarin **alle** ontvangsten en uitgaven, voorkomende in het kladkasboek, worden overgenomen. De namen der verschillende kolommen met het totaalbedrag over het boekjaar 1906 volgen hieronder.

Onderhoud paarden en wagens	*f*	1.928.61^5
Stalbenoodigdheden	„	66.75
Onderhoud gebouwen	„	648.84
Kantoorbehoeften	„	809.71^5
Belasting en waterleiding	„	1.306.72
Verwarming en verlichting	„	943.96^5
Assurantiën	„	364.32
Salarissen en loonen	„	16.993.90
Gratificatiën en fooien	„	4.172.07^5
Inkoop van vleesch	„	299.091.51^5
Verkoop van vleesch (waaronder tevens ontvangsten van debiteuren)	„	356.645.47
Privé A dispositie	„	12.110.02
„ B „	„	4.388.09
Restitutie op verkoop vleesch	„	28.91
Aankoop van Inventaris	„	160.05
Diverse exploitatieuitgaven	„	6.846.53^5

Op 1 Januari 1906 was nog te betalen:

Fourage	*f* 186.50		
Huisschilder	„ 245.43		
Gasverbruik	„ 46.05		
Diversen	„ 9.06		
		„	487.04

Op 31 Dec. 1906 was nog te voldoen:

Kantoorbehoeften enz.	*f* 32.50		
Gas en brandstoffen	„ 73.20		
Hoefbeslag paarden	„ 12.30		
		f	118.—

De voorraad vleesch bedroeg op 1 Januari 1906 *f* 1393.75, hooi en haver *f* 71.10, kantoorbehoeften *f* 585.—.

De voorraad op 31 December 1906:

Vleesch *f* 612.80. Hooi en haver, geen noemenswaardige voorraad. Kantoorbehoeften, prijscouranten enz. *f* 400.—.

De boekhouding wordt gevoerd naar de Enkele Methode. Uit het Debiteurenboek blijkt dat op 31 December 1906 nog voor geleverd

vleesch te vorderen is	*f* 33.212.50
af fooien 2 $^0/_0$	„ 664 25
	f 32.548.25
terwijl op 1 Januari nog te vorderen was	„ 34.712.98
af fooien 2 $^0/_0$	„ 694.26
	f 34.018.72

Men vraagt uit bovenstaande gegevens een zoo gedetailleerd mogelijk winstoverzicht op te maken, waarbij nog rekening gehouden moet worden met de volgende afschrijvingen:

Op gebouwen	*f* 400.—
„ wagens	„ 200.—
„ inventaris	„ 300.—
„ paarden	„ 260.—

III.

M. Resema, kaashandelaar te Gouda, houdt boek naar de Enkele Methode.

Per 31 December 1912 werd door hem de volgende Inventaris opgemaakt:

Geld	*f* 4000.—
1125 K.G. Goudsche kaas	„ 450.—
1200 „ Leidsche „	„ 420.—
Crediteuren	„ 270.—

In de dagboeken over Januari 1913 kwam voor:

Inkoopboek.

Totaal gekocht: 5400 K.G. Goudsche kaas	*f* 2.035.—
2900 „ Leidsche „	„ 1.020.—

Verkoopboek.

Totaal verkocht 7015 K.G. Goudsche kaas . . . *f* 3.347.50
2350 „ Leidsche „ . . . . . „ 1.076.—

Diverse Postenboek.

De debiteur C. de Lange te Zwammerdam heeft voor onze rekening bij de Rijnlandsche Bank *f* 300.— gestort.

Den crediteur S. Stalling te Haastrecht voldeden wij met een aanwijzing op de Rijnlandsche Bank groot *f* 1760.—.

Bericht ontvangen van de Rijnlandsche Bank, dat zij onze kwitantie op P. Landhoven heeft geïnd *f* 1.120.—
af incassokosten „ 0.50 *f* 1.119.50

Retour gezonden aan leveranciers 250 K.G. Goudsche kaas ter waarde van *f* 100.—.

Kasboek.

ONTVANGSTEN.

Voor 900 K.G Leidsche kaas.	*f* 400.—
Van debiteuren.	„ 123.50

UITGAVEN.

Diverse onkosten	*f* 134.—
Voor à contant gekochte 1000 K.G. Goudsche kaas .	„ 400.—
Privé uitgaven	„ 75.—
Pakhuishuur Febr. t/m April	„ 100.—
Aan crediteuren	„ 945.—
Stortingen b/d Rijnlandsche Bank	„ 2000.—
Korting voor contant toegestaan aan een debiteur . .	„ 0.28

Gegevens voor den Inventaris van 31 Januari 1913.

1. De kas klopt.
2. De pakhuishuur is vooruitbetaald.
3. Er ontbreekt 10 K.G. Goudsche kaas. Waarde van den voorraad *f* 0.41 per K.G.
4. De voorraad Leidsche kaas sluit. Waarde van den voorraad *f* 0.36 per K.G.
5. Vorderingen en schulden uit de boeken te bepalen.
6. Er is nog *f* 7.50 ongeboekte rente te goed van de Rijnlandsche Bank.
7. De waarde der nog aanwezige kantoorbenoodigdheden bedraagt *f* 10.—.

8. Er is *f* 17.— ongeboekte onkosten verschuldigd.

Gevraagd wordt:

1) De Balans per 31 Januari 1913.
2) De berekening van de totale handelswinst (niet gespecificeerd.)

N.B. De in- en verkoopen, welke onmiddellijk zijn voldaan, werden niet in het Inkoop- of Verkoopboek opgenomen. (Examen akte U 1917).

IV.

De Zaanlandsche Stoommosterdfabriek van Dijk & Co, firmanten H. van Dijk, met een kapitaal van *f* 15000.— en J. van Leeuwen met een kapitaal van *f* 40000.—, houdt haar boekhouding naar de Enkele Methode.

De in gebruik zijnde boeken zijn. Kasboek, Kassiersboek, Magazijnboek voor grondstoffen, Magazijnboek voor afgewerkt fabrikaat, Rekening-courantboek, Onkostenboek, Balansboek.

In het Rekening-courantboek komt voor ieder der vennooten een privé- en een kapitaalrekening voor.

De Magazijnboeken dienen uitsluitend voor de quantitatieve contrôle.

De gebouwen, waarin de zaak gedreven wordt en waarop een 4 % hypotheek drukt van *f* 15000.—, zijn het eigendom van den vennoot Van Leeuwen. De vennootschap heeft ze in huur voor *f* 1200.—. Van Leeuwen beschikt regelmatig, per kwartaal over de huur.

Welke boekingen moeten plaats hebben:

1o. wanneer de vennootschap een half jaar hypotheekrente betaalt.

2o. wanneer vermist wordt een baal mosterdzaad, waarde *f* 47.—.

3o. wanneer de vennoot van Leeuwen disponeert over het afgeloopen kwartaal huur ad *f* 300.—.

4o. wanneer ontdekt wordt, dat een dispositie van H. van Dijk groot *f* 60.—, op de juiste wijze in het Kasboek geboekt, in het credit van J. van Leeuwen is gebracht.

5o. wanneer nà de winstverdeeling ontdekt wordt, dat een dispositie van J. van Leeuwen groot *f* 80.— wel in het Kasboek, maar niet op de privé-rekening van van Leeuwen is geboekt.

N.B. De vennooten genieten 4 % rente en deelen verder gelijkelijk in de winst of het verlies.

Verkoopboek.

Totaal verkocht 7015 K.G. Goudsche kaas . . .		ƒ 3.347.50
2350 „ Leidsche „		„ 1.076.—

Diverse Postenboek.

De debiteur C. de Lange te Zwammerdam heeft voor onze rekening bij de Rijnlandsche Bank ƒ 300.— gestort.

Den crediteur S. Stalling te Haastrecht voldeden wij met een aanwijzing op de Rijnlandsche Bank groot ƒ 1760.—.

Bericht ontvangen van de Rijnlandsche Bank, dat zij onze kwitantie op P. Landhoven heeft geïnd ƒ 1.120.—
af incassokosten „ 0.50 ƒ 1.119.50

Retour gezonden aan leveranciers 250 K.G. Goudsche kaas ter waarde van ƒ 100.—.

Kasboek.

ONTVANGSTEN.

Voor 900 K.G Leidsche kaas.	ƒ	400.—
Van debiteuren.	„	123.50

UITGAVEN.

Diverse onkosten	ƒ	134.—
Voor à contant gekochte 1000 K.G. Goudsche kaas .	„	400.—
Privé uitgaven	„	75.—
Pakhuishuur Febr. t/m April	„	100.—
Aan crediteuren	„	945.—
Stortingen b/d Rijnlandsche Bank	„	2000.—
Korting voor contant toegestaan aan een debiteur . .	„	0.28

Gegevens voor den Inventaris van 31 Januari 1913.

1. De kas klopt.
2. De pakhuishuur is vooruitbetaald.
3. Er ontbreekt 10 K.G. Goudsche kaas. Waarde van den voorraad ƒ 0.41 per K.G.
4. De voorraad Leidsche kaas sluit. Waarde van den voorraad ƒ 0.36 per K.G.
5. Vorderingen en schulden uit de boeken te bepalen.
6. Er is nog ƒ 7.50 ongeboekte rente te goed van de Rijnlandsche Bank.
7. De waarde der nog aanwezige kantoorbenoodigdheden bedraagt ƒ 10.—.

8. Er is ƒ 17.— ongeboekte onkosten verschuldigd.

Gevraagd wordt:

1) De Balans per 31 Januari 1913.

2) De berekening van de totale handelswinst (niet gespecificeerd.)

N.B. De in- en verkoopen, welke onmiddellijk zijn voldaan, werden niet in het Inkoop- of Verkoopboek opgenomen. (Examen akte U 1917).

IV.

De Zaanlandsche Stoommosterdfabriek van Dijk & Co, firmanten H. van Dijk, met een kapitaal van ƒ 15000.— en J. van Leeuwen met een kapitaal van ƒ 40000.—, houdt haar boekhouding naar de Enkele Methode.

De in gebruik zijnde boeken zijn. Kasboek, Kassiersboek, Magazijnboek voor grondstoffen, Magazijnboek voor afgewerkt fabrikaat, Rekening-courantboek, Onkostenboek, Balansboek.

In het Rekening-courantboek komt voor ieder der vennooten een privé- en een kapitaalrekening voor.

De Magazijnboeken dienen uitsluitend voor de quantitatieve contrôle.

De gebouwen, waarin de zaak gedreven wordt en waarop een 4 °/₀ hypotheek drukt van ƒ 15000.—, zijn het eigendom van den vennoot Van Leeuwen. De vennootschap heeft ze in huur voor ƒ 1200.—. Van Leeuwen beschikt regelmatig, per kwartaal over de huur.

Welke boekingen moeten plaats hebben:

1o. wanneer de vennootschap een half jaar hypotheekrente betaalt.

2o. wanneer vermist wordt een baal mosterdzaad, waarde ƒ 47.—.

3o. wanneer de vennoot van Leeuwen disponeert over het afgeloopen kwartaal huur ad ƒ 300.—.

4o. wanneer ontdekt wordt, dat een dispositie van H. van Dijk groot ƒ 60.—, op de juiste wijze in het Kasboek geboekt, in het credit van J. van Leeuwen is gebracht.

5o. wanneer nà de winstverdeeling ontdekt wordt, dat een dispositie van J. van Leeuwen groot ƒ 80.— wel in het Kasboek, maar niet op de privé-rekening van van Leeuwen is geboekt.

N.B. De vennooten genieten 4 °/₀ rente en deelen verder gelijkelijk in de winst of het verlies.

V.

De penningmeester eener vereeniging heeft de volgende rekening en verantwoording per 31 December 1907 opgemaakt:

Hoofddepôt.

Kassaldo 1 Jan. 1907	*f* 400.—	Huur	*f* 1000.—
Contributies	„ 1800.—	Belasting	„ 100.—
Giften	„ 200.—	Assurantie	„ 50.—
Rente van beleggingen	„ 70.—	Gekochte effecten	„ 500.—
Opbrengst fancy-fair	„ 3500.—	Onkosten fancy-fair	„ 400.—
Dispositie spaarbank	„ 1000.—	Diverse onkosten	„ 400.—
		Stortingen depôt	„ 3500.—
		„ spaarbank	„ 400.—
		Kassaldo	„ 620.—
	f 6970.—		*f* 6970.—

Achterstallige contributies *f* 200.— (niet dubieus).
Nog te incasseeren rente der beleggingen *f* 10.—.
Nog te betalen onkosten, taxatie *f* 210.—.

Depôt.

Kassaldo 1 Jan. '07	*f* 20.—	Werkloonen	*f* 4900.—
Opbrengst verkochte goederen	„ 8300.—	Grondstoffen	„ 5900.—
Van het hoofddepôt ontvangen	„ 3500.—	Onkosten	„ 300.—
		Salarissen	„ 400.—
		Kassaldo	„ 320.—
	f 11820.—		*f* 11820.—

Voorraad goederen 1 Jan. 1907 *f* 3500.—
„ „ 31 Dec. 1907 „ 3000.—
„ grondstoffen 1 Jan. 1907 „ 1000.—
„ „ 31 Dec. 1907 „ 3000.—

Het bestuur der vereeniging verlangt echter:

a. Winst- en verliesrekening van het depôt.

b. „ „ „ „ „ hoofddepôt, waarin winst- of verliessaldo van het depôt is opgenomen.

c. Een gecombineerde Balans.

Indien gegeven is:

1o. dat de opbrengst van de fancy-fair alleen verkregen werd uit geschonken goederen;

2o. dat de vereeniging op 1 Januari 1907 een vordering had op de spaarbank van *f* 1200.—, een effectenbezit van *f* 500.— en voor *f* 300.— waarde aan meubilair;

3o. dat de effecten en het meubilair voor de boekwaarde worden aangenomen;

dan wordt gevraagd de bovengenoemde documenten samen te stellen.

VI. [1])

Schrijf de onderstaande posten voor den heer G. Levendaal te Amsterdam in Kasboek, Verkoopboek en Compagnieboek. Geef aan tot welke boekingen in het Rekening-courantboek ze aanleiding geven.

Sept. 1. Kasvoorraad . . . . . . *f* 1596.—

„ 6. Factuur ontvangen van W. Kingston te Londen over een partij kinabast door hem voor gemeenschappelijke rekening met mij ingekocht en aan mijn adres afgezonden ten verkoop voor gemeenschappelijke rekening.
90 balen kinabast . . . £ 250.—.—.
Mijn $^1/_2$ bedraagt £ 125.—.— à *f* 12.08 = *f* 1510.—.

„ 9. Betaald bij aankomst van 90 balen kinabast uit Londen:
vracht over 15.185 M³.
à *f* 18.— = ... *f* 273.33
loskosten over 15.185 M³.
à *f* 0.35 = ... „ 5.31
f 278.64

„ 9. Betaald voor brandassurantie van 90 balen kinabast . . . . „ 5.25

„ 12. Betaald voor 4 analyses. . . . . „ 20.—

„ 15. Geremitteerd voor mijn rekening aan W. Kingston te Londen een wissel groot £ 100.—.— k/z op Londen. Deze wissel is heden door mij gekocht à *f* 12.08 en het bedrag,

[1]) De opgave, ontleend aan het Staatsexamen M. O. Boekhouden, moest daar worden uitgewerkt naar de Dubbele Methode. De lezer oefene zich hier in het bewerken naar de Enkele Methode. De inrichting van het Compagnieboek stemt in het Enkel Boekhouden geheel overeen met die in het Dubbel.

groot f 1208.— betaald met mijn quitantie No. 1 op den kassier (over de kas laten loopen).

Sept. 16. Verkocht à contant aan P. van Doorn alhier, 64 balen kinabast als volgt:

	bruto	5719 K.G.	
tarra 1¼ K.G. per baal		80 „	
	neto	5639 K.G. à 31½ ct. =	f 3552.57
		contant 1 % . . .	„ 35.53
			f 3517.04

„ 20. Verkocht à contant aan G. Zandijk alhier 26 balen kinabast als volgt:

	bruto	2280 K.G.	
tarra 1¼ K.G. per baal		32.50 „	
	netto	2247.50 K.G. à 25½ ct. =	f 1146.23
		contant 1 % . . .	„ 11.46
			f 1134.77

„ 28. Bericht ontvangen van den kassier dat hij mijn quitanties op P. van Doorn en G. Zandijk heeft geïncasseerd (over de kas laten loopen).

„ 29. Verkooprekening gezonden aan W. Kingston te Londen over 90 balen kinabast, door mij voor gemeenschappelijke rekening met hem verkocht

64 balen voor		f 3517.04
56 balen voor		„ 1134.77
Vracht	f 273.33	
Loskosten	„ 5.31	
Assurantie	„ 5.25	
4 Analyses	„ 20.—	
Behandelen, leveren	„ 47.61	
Makelaarscourtage 1 %	„ 46.99	
Commissie 2 %	„ 93.04	„ 491.53
	netto provenu	f 4160.28
	waarvan ieder	„ 2080.14

VII.

Boek onderstaande posten in het Kasboek en in het Kassiersboek (elk met 2 geldkolommen). Laat de kassiersposten alleen dan over de kas loopen als ze voorkomen in combinatie met de kasposten.

1 Maart is het creditsaldo van onze kassiers Vermeer & Co. f 10844.70 en het saldo in kas f 392.85.

4 Maart. Ontvangen van J. Verdam, Alkmaar, ter voldoening mijner factuur 4 Januari f 482.60 als volgt:

f 250.— in een quitantie op de Twentsche Bank aan Vermeer & Co. ter incasseering gezonden.
„ 230.— in bankpapier.
„ 2.40 in een postwissel.
„ 0.20 remisekosten.
f 482.60

10 Maart. Gedisponeerd bij Vermeer & Co. in mijn quitantie No. 34 over f 400.—

15 Maart. Nota van Vermeer & Co.

Geïncasseerd de quitantie op K. Leering	f 85.22
id. S. de Bruin	„ 72.16
id. F. Koster	„ 117.13
	f 274.51
incassokosten	„ 0.45
	f 274.06

14 Maart. Heden geteekend een credietpromesse van Vermeer & Co. groot f 6000.— per 14 Juni; terugontvangen mijn credietpromesse van f 6000.— per heden.

15 Maart. Betaald voor rekening van G. de Wit aan R. Spreeuw alhier:

in mijn quitantie op dezen . .	f 300.—	
id. id. No. 35 op Vermeer . .	„ 300.—	
id. contanten	„ 400.—	
	f 1000.—	
1 ‰ provisie	„ 1.—	f 1001.—

16 Maart. Ontvangen van P. Rozendaal alhier f 2427.16 waarvan f 2400.— gestort bij Vermeer & Co.

16 Maart. Voor dekking van ons accept bij Crédit Lyonnais, Parijs, fr. 1686.35 per 16 dezer, traite van Ch. Duflot, Rijssel, belasten Vermeer & Co. onze rekening à 48.20 met f 812.82. Valuta 15 Maart.

17 Maart. Heden vereffend mijn vordering op de Waal & Zn. . . . . f 1482.16
af 90/d disconto „ 14.82
f 1467.34

In betaling ontvangen mijn promesse. .	f 1124.25	
af 36/d disconto	„ 4.50	
	f 1119.75	
contanten	„ 347.59	
		f 1467.34

18 Maart. Nota van Vermeer & Co.

Voor uw remise per 15 Juni op F. Boonsma te Amsterdam	f 2789.15	
af 92/d disconto	„ 17.82	
crediteeren wij uw rekening met	f 2771.33	per 19 Mrt.

20 Maart. Betaald aan Vermeer & Co.

Quitantie G. Zwart	f 185.61	
B. Gijzen	„ 24.12	
		f 209.73

in mijn quitantie op Vermeer & Co.

31 Maart. Door Vermeer & Co. berekend in rekening-courant eerste kwartaal:

Rente	f 121.12	
Provisie	„ 5.87	
Zegels en telegrammen	„ 1.25	
		„ 128.24

VIII.

Bereken met behulp der navolgende gegevens voor den Heer X, winkelier te S., zijn Omzet en de Winst over 1915.

GEGEVENS.

De waarde van het winkelhuis met woning is f 42000.— waarop 5 % moet worden afgeschreven.

De voorraad goederen bedroeg op 31 Dec. 1914 f 27492.24^{5}. Ingekocht is voor f 30891.25 (van Crediteuren). De voorraad bedraagt op 31 December 1915 f 45400.—.

Kas-Saldo op 31 December 1914	f 4260.89
id. 31 id. 1915	„ 6248.90

Van Debiteuren te vorderen:

op 31 December 1914	„ 8942.30
31 id. 1915	„ 7645.15

Aan Crediteuren te betalen:

op 31 December 1914	f 24396.37
31 id. 1915	„ 34867.50

Het Saldo bij den Kassier volgens ingekomen opgave:

op 31 December 1914 X. debet	f 5325.75
31 id. 1915 X. credit	„ 837.90

Voor onkosten enz. werd in 1915 betaald f 5661.— en is nog te betalen volgens schatting f 397.65.

IX.

Men vraagt uit de volgende gegevens voor X. koopman te Rotterdam, het totaal zijner verkoopen over het eerste kwartaal 1908 te berekenen.

Balans op 1 Januari 1908.

Activa.		Passiva.	
Vaste goederen	f 30000.—	Crediteuren.	f 14885.60
Kas en kassier.	„ 7865.50	Hypotheek	„ 24000.—
Goederen.	„ 23850.80	Onkosten	„ 146.80
Debiteuren	„ 8786.—	Afschrijving	
Onkosten.	„ 110.—	Vaste goederen	„ 3000.—
Interest	„ 320.—	Kapitaal.	„ 28899.90
	f 70932.30		f 70932.30

Balans op 1 April 1908.

Activa.		Passiva.	
Vaste goederen	f 30000.—	Crediteuren	f 26614.70
Kas en kassier	„ 10784.40	Hypotheek.	„ 24000.—
Effecten.	„ 5400.—	Onkosten	„ 72.50
Goederen	„ 37447.80	Afschrijving	
Debiteuren.	„ 5867.20	Vaste goederen	„ 3100.—
Onkosten	„ 85.—	Kapitaal.	„ 35877.20
Interest	„ 80.—		
	f 89664.40		f 89664.40

X. houdt zijn administratie in de volgende boeken: Kasboek, Inkoopboek, Verkoopboek, retourzendingen-boek A. (retourzendingen van afnemers), retourzendingen-boek B. (retourzendingen aan leveranciers). Memoriaal (Diverse Postenboek). Voor het overige zijn alleen bijboeken in gebruik terwijl Journaal en Grootboek ontbreken.

Het Kasboek bevat aan de debetzijde, behalve de totaalkolom de volgende specifiatie-kolommen:

Kassier, debiteuren, kortingen, diversen.

De totaaltelling van de kolom „kortingen" bedraagt over het 1ste kwartaal *f* 230.60, terwijl in de kolom „diversen" alleen *f* 600.— is geboekt, die door X. op 25 Maart werden ontvangen uit de nalatenschap van wijlen J. Goedhardt.

(Zie verder hieronder bij het Memoriaal).

Aan de creditzijde bevat het Kasboek behalve de totaalkolom de volgende specificatie-kolommen: kassier, crediteuren, kortingen, onkosten, privé, diversen.

De totaaltelling over het 1ste kwartaal bedraagt voor kortingen *f* 80.05, onkosten *f* 1270.53, privé *f* 950.— terwijl in de kolom diversen geen enkele post voorkomt.

Stornoposten komen in het Kasboek niet voor.

Het Inkoopboek, Verkoopboek, Retourzendingenboek A en Retourzendingenboek B zijn doorloopend geteld. De totalen zijn:

voor het Inkoopboek . . . . *f* 45840.60
„ „ Retourzendingenboek A . . . . „ 670.72
„ „ „ B . . . . „ 340.50

In het Memoriaal komt behalve de openingsbalans alleen de volgende post voor:

Maart 25. Ontvangen uit de nalatenschap van wijlen J. Goedhardt drie aandeelen ad *f* 1000.— in de Maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen:

waarde op heden . . . . *f* 5400.—
en in contanten . . . . „ 600.—
——————— *f* 6000.—

X.

De Coöperatieve Vereeniging „Eensgezindheid" te Veldhoven exploiteert sedert 1 Januari 1906 een stoomzuivelfabriek. Bij de oprichting werden de gelden, benoodigd voor den bouw der fabriek en het aanschaffen van machines en werktuigen opgenomen bij de leenbank aldaar tegen een rentestand van 4 % 's jaars.

Telkenjare wordt op het fabrieksgebouw 4 % en op de machines en werktuigen 10 % afgeschreven, beide afschrijvingen worden be-

rekend over den aanschaffingsprijs. Ter bestrijding der exploitatiekosten en ter geleidelijke aflossing van het opgenomen kapitaal, worden de opbrengst der karnemelk en 8 % van de bruto opbrengst der gefabriceerde boter niet uitgekeerd, terwijl de rest onder de ledenleveranciers verdeeld wordt in verhouding der geleverde hoeveelheden melk en het vetgehalte dezer melk. In den loop van December 1909 werden nieuwe werktuigen gekocht voor *f* 1600.—. Hierop wordt op 31 December niets afgeschreven. Tevens werden gebruikte werktuigen, die bij inkoop *f* 1000.— gekost hadden, verkocht voor *f* 400.—. Dit was voor de eerste keer, dat tot aankoop van nieuwe machines en werktuigen en tot verkoop van oude machines en werktuigen werd overgegaan.

Uit het Kasboek werd op 31 December 1909 de volgende staat van Ontvangsten en Uitgaven afgeleid.

	ONTVANGSTEN.				UITGAVEN.		
1	Saldo in kas 1 Jan. 1909	*f* 234	12	1	Leden leveranciers .	*f* 103373	37
2	Opbrengst boter . .	„ 112362	36	2	Uitgekeerd aan uittredende leden. . .	„ 640	—
3	„ karnemelk	„ 2840	—	3	Salaris Directeur . .	„ 2500	—
4	Verkoop werktuigen .	„ 400	—	4	Arbeidsloonen . . .	„ 2650	—
5	Storting nieuwe leden	„ 800	—	5	Manden	„ 436	40
				6	Paklinnen en papier.	„ 314	17
				7	Kolen	„ 1332	09
				8	Reparaties	„ 430	14
				9	Contrôle	„ 225	—
				10	Diverse kosten. . .	„ 340	—
				11	Werktuigen	„ 1600	—
				12	Leenbank 31 Dec. . *a.* aflossing *f* 2000.— *b.* rente „ 480.—	„ 2480	—
					Saldo 31 December .	„ 315	31
		f 116636	48			*f* 116636	48

Op den Inventaris van 31 December 1908 komen o.a. de volgende bezittingen en schulden voor:

1. Fabrieksgebouw . . . . *f* 8800.—
2. Machines en werktuigen . . . . „ 5600.—
3. Debiteuren (afnemers boter) . . . . „ 4390.—
4. Voorraad manden . . . . „ 120.—
5. Voorraad paklinnen en papier . . . . „ 95.—

6. Voorraad kolen . . . . ƒ 184.—
7. Crediteuren (leden-leveranciers) . . . . „ 4038.80
8. Nog te betalen arbeidsloonen . . . . „ 40.—

Op den Inventaris van 31 December 1909 komen o.a. de volgende bezittingen en schulden voor:

1. Voorraad manden . . . . ƒ 50.—
2. Voorraad paklinnen en papier . . . . „ 26.27
3. Voorraad kolen . . . . „ 119.30
4. Debiteuren (afnemers boter) . . . . „ 2340.—
5. Nog te betalen arbeidsloonen . . . . „ 65.—
6. Nog te betalen reparatiekosten . . . . „ 40.—
7. Crediteuren (leden leveranciers) . . . . „ 2152.80

Gevraagd de nota van verliezen en winsten over 1909 op te stellen.

XI.

Vijf personen A., B., C., D. en E. drijven een vennootschap onder een firma. De boekhouding wordt volgens de Enkele Methode gevoerd.

De verkorte Balans van 30 Juni 1912 luidde:

Diverse activa	ƒ 400.000	Diverse passiva	ƒ 250.000
A.	„ 7.000	A.	„ 40.000
B.	„ 5.000	B.	„ 8.000
D.	„ 12.000	C.	„ 6.000
		D.	„ 40.000
		E.	„ 80.000
	ƒ 424.000		ƒ 424.000

In den loop van het volgend boekjaar treedt E. uit de firma. Den 30en Juni 1913 wordt de volgende Balans opgemaakt:

Diverse activa	ƒ 377.350	Diverse passiva	ƒ 240.000
A.	„ 11.000	A.	„ 44.500
B.	„ 9.000	B.	„ 21.150
C.	„ 5.000	C.	„ 29.300
D.	„ 17.000	D.	„ 44.400
		E.	„ 40.000
	ƒ 419.350		ƒ 419.350

In den loop van het boekjaar is uit de kas genomen door A. ƒ 4000.—, B. ƒ 3000.—, C. ƒ 5000.—, D. ƒ 5000.— en E. ƒ 500.—.

De rentevergoedingen hebben bedragen:

A. ƒ 1500, B. ƒ 150.—, C. ƒ 300.—, D. ƒ 1400.—.

De vennooten A., B., C. en D. hebben een salaris genoten elk van ƒ 3000.— 's jaars.

Aan een der privé-crediteuren van B. is betaald uit de firmakas ƒ 1000.—. B. heeft in den loop des jaars zijn kapitaal met ƒ 10000.— in contanten vergroot. C. heeft zijn kapitaal met ƒ 20000.— vermeerderd.

Bij zijn uittreden heeft E. uit de firma genomen:

Diverse vorderingen ten bedrage van ƒ 14500.— en een huis voor de boekwaarde van ƒ 20000.—.

Bovendien zijn uit de firmakas betaald zijn verhuiskosten en de rekeningen van eenige zijner privé-crediteuren, totaal ƒ 5000.—.

Als de firma voor de nieuwe acte van vennootschap heeft betaald ƒ 1500.— die geheel afgeschreven zijn, dan wordt gevraagd, hoe groot de bedrijfswinst in het afgeloopen boekjaar is geweest.

XII.

M. de Wit heeft den handel in boter en kaas, tot 1 Januari gedreven door N. Winkel, overgenomen met alle baten en lasten. Hij houdt boek naar de Enkele Methode en gebruikt daarbij een Kasboek, een Inkoopboek, een Verkoopboek, en Memoriaal, alsmede diverse bijboeken.

Op 31 December heeft hij de volgende Balans en gedetailleerde winstberekening opgemaakt:

Balans.

Kas	ƒ 3722.41	Crediteuren	ƒ 17045.80
Kassier	„ 11298.15	Hypotheek o/g	„ 5500.—
Vaste goederen	„ 9800.—	Interest	„ 41.25
Pakhuis-inventaris . . .	„ 418.50	Onderhoud	„ 50.—
Wagens en paarden . . .	„ 756.50	**Kapitaal**	„ 14469.04
Kantoormeubelen	„ 500.—		
Effecten	„ 2600.44		
Boter	„ 6112.80		
Kaas	„ 80.93		
Debiteuren	„ 1778.14		
Onkosten	„ 38.22		
	ƒ 37106.09		ƒ 37106.09

Winstberekening.

Winst op Boter		ƒ 6166.07
„ „ Kaas		„ 1594.37
		ƒ 7760.44
Verlies op Effecten	ƒ 384.55	
„ „ vaste goederen (afschrijven)	„ 200.—	
„ „ pakhuis-inventaris (afschrijven)	„ 46.50	
„ „ wagens en paarden (afschrijven)	„ 133.50	
„ „ kantoormeubelen (afschrijven)	„ 80.75	
„ „ debiteuren (afschrijven)	„ 150.—	
„ „ onkosten	„ 3370.26	
„ „ interest	„ 341.33	
„ „ onderhoud	„ 406.80	„ 5113.70
	Zuivere winst	ƒ 2646.74

M. de Wit houdt verder:

a. een tabellarisch Kasregister, waarin **alle** ontvangsten en **alle** uitgaven over verschillende rubrieken verdeeld, maandelijks uit het Kasboek worden overgenomen. Dit register vermeldt:

ONTVANGSTEN:

Contante verkoopen Boter	ƒ 1734.98
„ „ Kaas	„ 514.60
Kortingen bij inkoopen Boter	„ 112.40
„ „ „ Kaas	„ 16.58
Gedisponeerd bij den kassier	„ 156890.—
Ontvangen van Debiteuren	„ 6314.33
Onkosten (zegels enz.)	„ 9.50
Effecten (opbrengst coupons)	„ 240.—

N.B. Het Kasboek was op 1 Januari geopend met een bedrag van ƒ 730.45.

UITGAVEN: (totaal over het jaar)

Contante inkoopen Boter	ƒ 4286.10
„ „ Kaas	„ 1256.44
Kortingen bij verkoopen Boter	„ 36.24
„ „ „ Kaas	„ 56.78

Betaald aan Crediteuren	ƒ 145790.82
Onkosten	„ 3148.50
Privé-disposities	„ 2600.—
Stortingen bij den kassier	„ 5000.—
Interest	„ 258.75
Onderhoud	„ 356.80
Aanschaffing kantoormeubelen	„ 50.—

b. Een tabellarisch register, uit het Kassiersboek getrokken, waarin **alle** bedragen in debet en credit, over verschillende rubrieken verdeeld, maandelijks uit het Kassiersboek worden overgenomen. Dit register vermeldt:

DEBET: (totaal over het jaar)

Debiteuren	ƒ 159760.44
Kassa	„ 5000.—
Effecten (verkoop)	„ 3225.—

CREDIT: (totaal over het jaar)

Crediteuren	ƒ 2184.70
Interest	„ 86.33
Onkosten	„ 312.46
Kassa	„ 156890.—
Hypotheek o/g (aflossing)	„ 500.—
Effecten (aankoop)	„ 6450.—

N.B. Het Kassiersboek was op 1 Januari geopend met een bedrag van (debet) ƒ 9736.20)

c. Een tabellarisch Inkoopboek, dat maandelijks en tevens doorloopend wordt opgeteld. (Contante Inkoopen komen hierin niet voor).

De inkoopen blijken te hebben bedragen:

Boter	ƒ 109422.80
Kaas	„ 48189.30
Totaal	ƒ 157612.10

d. Een tabellarisch Verkoopboek, dat maandelijks en tevens doorloopend wordt opgeteld. (Contante Verkoopen komen hierin niet voor).

De verkoopen blijken te hebben bedragen:

Boter	f	112608.23
Kaas	„	50909.18
Totaal	f	163517.41

e. Een Memoriaal. Hieruit blijkt:

1. Dat voor Privé-gebruik werd genomen:

Boter	f	51.40
Kaas	„	40.80

2. Dat door Debiteuren retour gezonden werd:

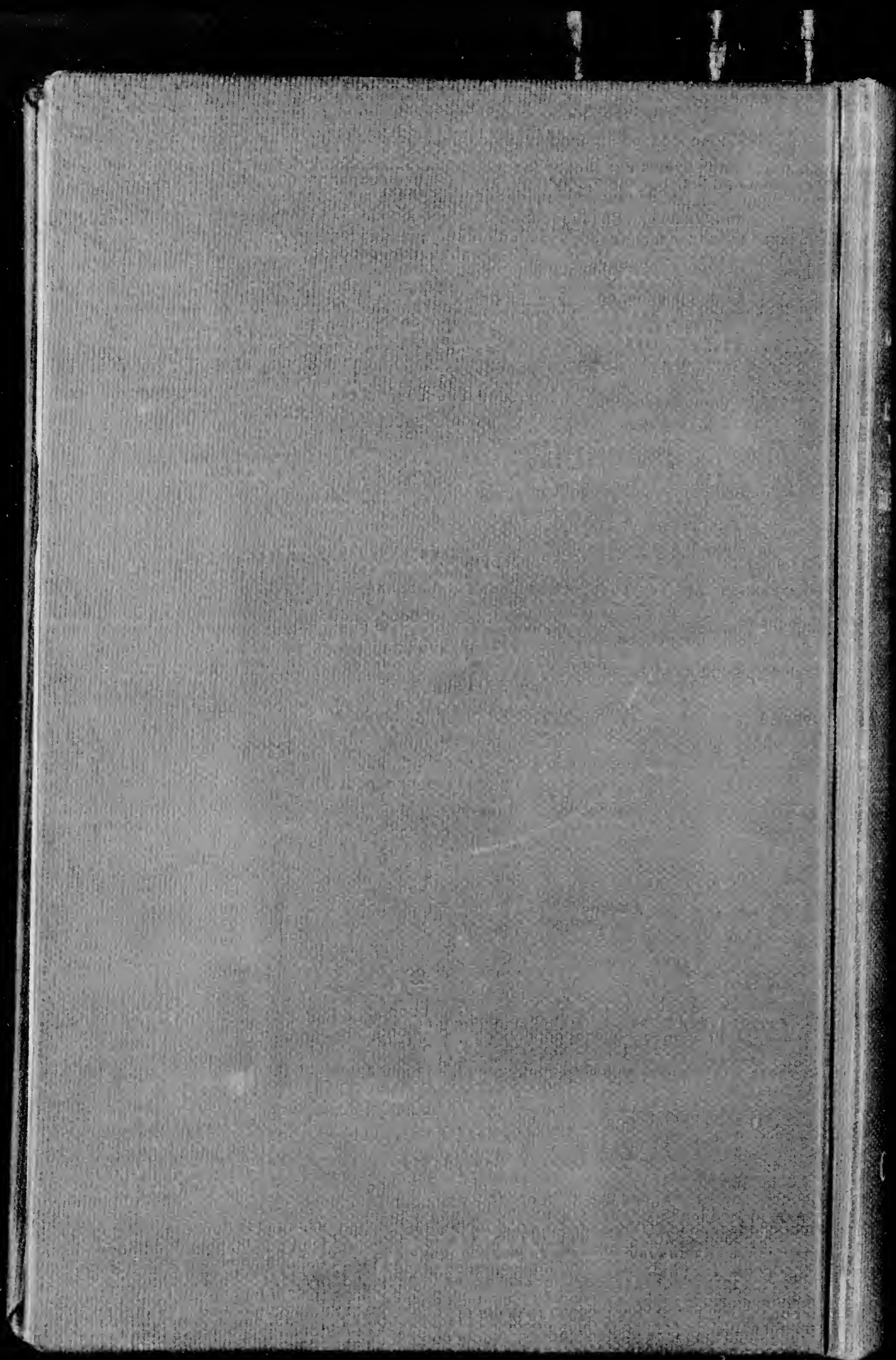
Boter	„	60.—
Kaas	„	45.—

Gevraagd wordt:

a. De Ingaande Balans op **1 Januari**, na de overneming door M. de Wit, samen te stellen;

b. De Winst door kapitaalsvergelijking op te maken.

(N.B. Op de Balans op 1 Januari komt onder het actief nòch Intrest, nòch Onkosten voor).

END OF
TITLE